

I N D E X.

bus.	179	Quæ sint alia rubificantia.	183
De dropacæ ac picatione.	180	De iberide, siue cardami ne, quæ etiam lepidium	
De sinapismo.	181	uocatur.	184
Quod caprarum simi pilu læ cû aceto impostæ,		De euocantibus ex alto auxiliis.	185
priuatim coxendicum morbo conueniunt.	182		

AETII SERMO TERTIVS.

DE HIS QVÆ PER CLY-

STEREM INFVNDVNTVR.

euacuantur, & exhibentur. Et de aere, uen-
tis, locis, aquis, rubificationibus,
sinapismis, ac similibus.

DE FRICTIONE PRÆPARA-
TIVA. Cap. I.

ANTE exercitationē corpus calface-
re oportet, frictionis tū per lintea, tum
per oleum, usu, fricādumq; est corpus
nudis manibus donec pbe caleseat, &
molliat, ruborq; floridus efflorescat,
& cōfricta particula in molē eleuetur.

De exercitationibus. Cap. II.

Exercitatio est motus uehemens. Vehementiæ autē
terminus est respirationis alteratio ad celeritatē ac dē-
fitatem. Exercitatio ipsa partes instrumentales præpa-
rat, ut non facile affectionibus impetantur, & ad actio-
nes obeundas robustiores reddit, & alimenti attractio-
nem fortiorem, & nutritionem meliorem, propter ex-
citatum calorē facit. Sed & sensibiles itemq; obscuros
meatus propter fortē spiritus motū expurgat. Q uana
doquidem

doquidem igitur distributioni alimenti opitulatur, oportet sanè neque humorum crudorum, neque ciborum inconcoctorum copiam, neque in uentre, neq; in intestinis contineri, periculū est enim ne ad omnes animalis partes deducantur antequam probe concoquantur. Manifestum igitur est etiam ante cibos exercitari corpora oportere. Oportunitatis nota ex bonitate coloris urinarum sumitur. A quosa enim urina, humorem ex uentre in corpus, digestum ac distributum, incoctū esse significat. Fulua uero & biliosa iam dudum perfectam concoctionem notat. At uero moderate pallida, signum est concoctionis nuper factæ. Tunc itaque ad exercitia prodeundum est, uentris ac uesicæ excremento prius deposito.

De exercitationum speciebus. Cap. I I I.

Commune est omnibus exercitationibus, caloris in nati corporibus augmentum. Cæterum singulatim robusta exercitatio, hoc est, uiolenta, musculos ac neruos ualidiores reddit. Tales sunt, fodere, onus maximum leuare, & aut in loco permanere, aut paululum progredi, & uelut deambulare. Eius generis est & per funem manibus apprehensum repere ac ascendere, & plurius alia eiuscemodi. At uero ueloces exercitationes, citra contentionem & uiolentiam, cursus sunt, & summarum manuum luctæ ac exercitia, & parua pila. Cæterum robustis exercitationibus uelut uehementibus uti quis potest, si celeres motus addat. Insuper exercitiorū aliqua lumbos aut manus aut crura magis exercent, aliqua spinam, aut pectus, aut pulmonem solum. Exercendum est autem donec corpus in molem eleuetur, & floridum euadat, motusq; expediti ac æquales & ualidi existant. In hoc autem corpore etiam sudorem conspicias calidum uapore permixtum. Cessandum uero tunc, primum ubi quid ex prædictis fuerit alteratum, uelut, si corporis moles contrahi, uideatur

S E R M O

statim quiescendum est. Similiter etiam si coloris floriditas contabescat. Quin & si motuum uigor remitti uideatur, statim cessandum est, & si circa sudorem mutatio aliqua apparuerit iuxta multitudinem siue qualitatem. Si enim paucior aut frigidior prodeat, euestigio desinendum est, oleumq; affundendum indeq; corpus recurandū, moxq; frictione re curatoria, quæ post exertationem adhiberi solet, utendum quemadmodum prædotribæ in usu habent.

De frictionum specibus. Cap. IIII.

Fricatio dura corpora constringit, mollis soluit. Quare quæ supra modum exoluta sunt corpora, frictione dura, quæ contra adstricta, molli fricanda sunt. Si uero æqualiter habeant palam est quod neque molliter neque dure, sed quantum eius fieri potest, utroq; excessu uitato. Fricatio multa gracilitatem inducit, pauca uice uersa, media mediocritatem.

De uociferatione. Cap. V.

Vociferatio exercitatio est pectoris & uocalium instrumentorum, insuperq; caloris naturalis purgans atq; tenuans ac roborans, & corporis partes solidas & robustas reddens, ut non facile affectionibus impetatur. Utendum est uociferatione in anhelosis, & recta ceruicæ spirantibus, tabidisq; ac doloribus diuturnis pectoris ac dorsi, & in pectoris abscessibus post rupturam, & ad raucā uocē ex plurima humiditate factā, & in febribus quartanis. Nā concretū humorē conuenientissimè excutit, & stomachi humiditatē, quā priuatim quartana febris inducere solet, expellit. Conuenit etiam stomachicis præsertim assidue uomentibus, & acidum ructantibus. At uero capitis affectionibus incommoðissima uociferatio existit. Cæterum qui uociferatione usus est, aluo prius exonerata, & infernis partibus sensum confrictis, lotaq; facie placide persusa, & ubi mox à somno se moderate loquendo & deambulando

bulando præparauerit , ita tandem ad uociferationē
 progredi. In ipsa autem uociferatione concinnitas, &
 uocis bonitas, ac iucunditas, nihil contulerint ad sanita-
 tem. Verum grauiorum uocū sonus utilis existit, qua-
 re in hoc se exercere oportet. Sic enim plurimus aer
 in respiratione attractus, pectus distendit, & aluum ac
 totius corporis meatus dilatat ac dispartat. unde in uo-
 ciferationibus, & concitatis lectionibus redūdantium
 humorum excretiones contingunt, & his quidem qui
 concitatus legunt, magis & per sudores, qui uero mi-
 tius uocem intendunt, per occultam transpirationem.
 Nam tota corporis moles in lectionibus ac uocifera-
 tionibus intenditur. Contingit item propter attenua-
 tionem ex motu factam, multa sputa resoluta, mucūq;
 ac pituitam excerni. Porro his qui propter frigiditatē
 caliditate opus habent, quod nam commodius auxi-
 lium afferri queat q̄ actio per respirationem? Oportet
 itaq; sæpe legere, & uniuersum corpus relaxare, fusaq;
 carne, ad corporis rarefactionem, asperam arteriam, &
 alios spiritus exitus commode distendere, & grauisis-
 mas uoces concinne sonare. Utendum autem uocis
 actionibus neq; temere, neq; inconsiderate, sed neque
 prauis ac corruptis humoribus corpore repleto, neq;
 in magnis ac manifestis cruditatibus ad uocis exerci-
 tium progrediendum, ne amplior distributio corrupto-
 rum humorum aut uaporum in corpus fiat.

De gestatione.

Cap. VI.

Reliquæ quidem exercitationes in motu corpo-
 ris sitæ sunt, gestatio uero mixta est ex motu & dispo-
 sitione quieti simili, quum plurimæ corporis partes
 quiescere uideantur, uniuersum uero gestationis tra-
 ctu moueatur. Atq; hinc adeo utilisima simulq; lenis-
 sima exercitatio est gestatio, ut quæ neq; lassitudinem
 corporibus inducat, ipsaq; consimiliter uelut magna
 exercitia moueat, Omnis autem gestatio in fitum ca-

g s lozem

S E R M O

lorem ventilare & excitare potest, & materiae multitudinem dispergere, habitumq; corroborare, & actiones stupidas suscitare. Differentiae gestationis multae sunt. uerum peculiare hae sunt. Prima quidem in lecto, eoq; aut pensili, aut fulcra mobilia iuxta angulares pedes habente. Altera in lectica, quae & ipsa duplex est, ita ut qui gestantur uel desideant uel decumbant. Tertia in curru. Quarta in nauigio. Ponenda etiam equitatio est inter gestationis partes. Itaq; gestatione in lecto utendum in febricitantibus, aut diuturno morbo decumbentibus, in quo corpora consumpta se erigere non ita ualent. Item in his qui uires recolligere à febrili afflictione iam incipiunt, & in his qui ueratrum sumpserunt. Utendum & phreniticis. Nam spiritus perturbatione placide lenit, & ad somnum illicit. Utendum & in lethargicis, & appetentia ciborum deiecta. At uero in lectica siue ferculo decumbentes gestamus, febrilem lethargicam aut semitertianam, aut quotidianam correptos. Item hydroxicos, stupore attonito percussos, resolutos, nephriticos, podagricos. Desidentes autem in lectica gestamus, eos in quibus febris exacte remisit. Caeterum gestatio in curru concussorium quiddam habet, & diuturnos morbos commouet. Est autem & in hac alia uehementior, alia mitior. Mitior itaq; utendum in capitis affectionibus, & his quibus intestina fluxione laborant, uehementiore, in affectionibus pectoris ac stomachi, & in tumoribus laxis, hydroxicisq; ac stupore attonito percussis. Verum uertiginosos & dimidia capitis parte affectos, auersos ab itinere retrorsum desidere in curru oportet, eosq; leniter mouere. Etenim multos nouimus hoc modo curatos, qui nullo alio auxilio indigerunt. Sed tamen sedem aliquanto superiorem ipsis esse oportet. Porro gestatio in nauigio si iuxta terram fiat, & in mari tranquillo, hydroxicis conuenit, & elephantiasis laborantibus syderatis, tumidis. Et stomachum qui

quidem ab initio subuertit, paulo autem postea in ad-
suetudinem uenit. Verum gestatio per pelagus uehe-
mentissima est, & mutationes plurimas ac maximas
facit. Nimirum quum anima mixtos affectus habeat,
ex tristitia, & spe, timoreq; ac periculo, modo gauden-
tibus & latis, modo in agone existentibus nauiganti-
bus. Omnia autem hæc composita sufficiẽtem uim ha-
bent omnem ueterem morbum exigendi & è corpore
excludendi. Quin & mixtura ex quiete ac motu cor-
poris, si quid aliud, probe corpus nutrit.

De equitatione.

Cap. VII.

Equitationis usus modicus est in egrotis: neq; enim
multam utilitatem opus ipsum præbet. Nam si leniter
impellatur equus, nihil aliud quàm lassitudinem facit,
maxime inguinum, iuxta crurum explicationem ac de-
pendẽtiam. Si uero agitetur equus, uniuersum corpus
dolorose concutitur. Est tamen etiam hic modus ali-
quid utilitatis habet in ualẽtibus. Supra enim alia exer-
citia, & spiritum, & corpus, & maxime stomachum fir-
mat, sensusq; purgat & acutiores reddit. Verum pes-
tori pessimum est hoc exercitium. Cæterum in om-
ni gestatione omniq; exercitatione, curandum est ma-
xime, ut in salubri loco fiant, & in aere puro, nec solũ
de aliis exercitiis hoc accipiendum est, sed etiam de
nauigatione.

De re uenerea. Ex Rufo.

Cap. VIII.

Naturale opus coitus est. nullum autem ex natu-
ralibus operibus nocuum est. Verum iuxta immodi-
cum & assiduum usum, itemq; iuxta tempus non con-
ueniẽs assumptus, noxius euadit. Multo autem magis
nociuus fit assiduus usus, hi qui neruos, aut pestus,
aut rhenes, aut lumbos, coxendicesq; ac pedes, im-
becilles habent. Cuius rei coniecturam hinc facere li-
cet, quod omne hominis robur in coitus usu debilius
redõ

redditur. Robur autem, est insitus in nobis calor. Vnde de sanè concoctiones coeuntibus non integræ contingunt, & pallidi fiunt, & neq; exacte uident, neq; ut oportet audiunt, neq; alios sensus integros possident. Quin & obliuiosi tales & tremuli existunt, & articulis maxime coxendicum dolent, & alii ex ipsis rhenum, alii ue sicæ morbos incurrunt. Quibusdam etiam in inflammationes oboriuntur. Et uisi sunt iam uiri multi qui ex multa uenere sanguinem expuerunt, partim ob uiolentam spiritus compressionem ac intensionem, partim ob uenarum ac arteriarum quæ ex pulmone ad testiculos deferuntur communionem. Cæterum foemina ex coitu sanguinem non sputat, cum propter reliquam corporis humiditatem, tum quod in mixtione minus laboris perfert. imo etiam propter consuetas infernas purgationes. quare si contingat etiam foeminam sperere sanguinem, magnam expurgationibus medelam acquirit. Itaque propter iam relatas causas medici boni iubent uenere abstinere, siue adsit quis ex prædictis morbis, siue timeatur, ob naturalem corporis debilitatem, atque hætenus quidem offensiones & consensus coitus, quantum uires nostræ tulerunt, paucis retulimus. Restat ut etiam utilitates recensamus, neque. n. penitus inutiles & omnibus nociuæ res ueneræ existunt, si & usus, tempus, & modum, & sanam utentis constitutionem inspicere uelis. Vtilitates ex coitu hæ sunt: Repletionem euacuare, & lenius reddere uersum corpus, idemq; ad augmentum promouere, & uiribus efficere. Duris habitudinibus ex longioribus interuallis usus eius commodat, mollit enim organa, & meatus dilatat, & pituitam expurgat, & impeditam rationis uim explicat, & maximas iras remittit. Quapropter & atra bile percitis, subtristibusq; & hominum consortia fugientibus, uelut magna quædam

*nota de
coitu*

analib.

dam medela, commodissimus existit, sed & iuxta aliu
 modum furiosos, ad sanio reme nte reducit, & quof
 dam comitali morbo prehenfos sanat, & capitis gra
 uitate m ac dolorem ad uigorem ac integritatem per
 mutat. Hippocrates summatim morbis a pituita rem
 ueneream optimam esse pronunciauit. Multi quoque
 ex morbis alimentum non sentientes, ex usu ipsarum
 refecti sunt, alii bene spirantes ex a gre spirantibus eua
 ferunt, alii cibos auerfantes, appetentiam edendi asse
 quuti sunt, quidam a frequentibus seminis per somnu
 effusionibus liberati sunt. Naturæ ad uenerè appofita
 sunt calidiores & humidiores nam eius usum plus q
 alia ferre possunt, minime autem sicca & frigida. Est
 & uigentium natura ad eam accommoda, senum uero
 nequaquam. Ex temporibus uer aptum est, ineptus
 autumnus & æstas, sed neque hyems commoda est
 propter frigiditatem. Et sanè diata quoq; calidior &
 humidior ad coitum idonea est, contra sicca & frige
 faciens inutilis. Humida enim diata etiam impoten
 ti ad coeundum commodant. Oportet igitur humidu
 & calidum esse uistum, cui accedere debet labor mo
 deratus, & cibus boni succi. Vinum itaque sit colore
 fuluum, substantia tenue, panes puri furnacei recentes,
 carnes hædorum, agnorum, & porcorum. Ex uolucris
 bus gallina, att agina, perdicæ, anferes, anate. Ex pisci
 bus polypi, & molli carne præditi. Olerum hormio
 num, irio, eruca, rapum bis coctum & flaccidum factu,
 hæc enim medicamenti loco exhibentur. Leguminum
 faba, cicer, ochri, phafeli, pisa, dolichi. nam & flatu cor
 pus implent, & luculenter alunt. Magnopere etiam
 optimam uiam laudo, quod ad hanc uistus rationem
 attinet, humectat enim & sanguine ac spiritu corpus
 replet. Cæterum qui uenere uti uolet, recentes reple
 tiones uitabit, cruditates item ac ebrietates similiter
 famem. Malum est enim repleto corpore coire, item
 a gym

S E R M O

à gymnasijs & à balneis. Vitandæ lasitudines, & prægressi uomitus, & alui profluuia recentia. nam inueterata aliquando per uenerem resiccantur. Commodissimum coeundi tempus est à cibo non nimum ingestio. nam & ad robur conducit, & frigiditates euenire solitæ minus sūt. Et si quidem à prandio quis ad uenerem incitetur, quiescere oportet donec cibus desideat. Si uero à coena, necesse est paululum antea dormire. Porro uehemētes impetus ad cupiditates ad uenerem nõ probo, sed eis resistere suadeo, præsertim si cui morbus sit qui ex uenere facile offensionem perceptet.

De insolatione, & arenæ aggestione, ac alijs uaporatorijs fomentis. Ex Antylo. Cap. I X.

Quidam se ad solem exponunt, partim non uncti, alij etiã uncti, et alij desidentes, aut decubētes, alij stātes & deambulātes aut currētes. Ex decubentibus aliqui in strato, aliqui super corio, alij in arena, aut sale decubunt. Solaris itaque inustio citra unctiōnem, moderate adhibita, perspirationē occultā auget, & sudores elicit, aluum autem sistit, & carnem conseruat, pinguitudinē uero abolet, & tumores laxos cum alios, tum maxime hydropicorū deprimit. Spiritum autē densiōnem reddit, & propterea anhelos & recta ceruice spirantes exacerbat. uerum capiti diuturna frigiditate laborātī commodat. nam & firmum & ægritudinibus minus obnoxium efficit. Oportet tamē in his aluum præeuacuare. Inimica est enim insolatio capiti, euacuatione inferre non præmissa. At uero insolatio cum unctiōne, eadem similiter potest. Verum corpus magis siccatur, uelut unguine assatum, quapropter & superficiem magis denigrat. Cæterum per occultam transpirationem hæc minus discutit, nimirum ad cauterii similitudinem dēflans carnem. Qui uero desidentes aut stantes insolantur uehementius quàm deambulantes & magis quàm currentes inuruntur. Decumbentes autem in strato, non magno

magnopere iuuantur, sed capite magis replentur. Qui super corio se soli exponunt, magnam utilitatem consequuntur, præsertim hydrofici & ischiadici, nephritici, resoluti, elephantiasis laborâtes, intumescêtes circa refectionem coeliaci, & qui circa uesicam ueterem morbum habent: iteq; syderati, foeminae quoq; quæ ab utero stragulantur, et adhuc amplius q̄ alba uteri fluxione infestantur. Oportet autem magnū esse corium, & oleo perunctū, & super tenuem arenā cribratam extentum, & ubi præcalfactum est coriū, tum demum ægrum super id decubere, capite cum crudo linteo uelato. Permanendum est aut diutius in eadem decubitus figura, & postquam corpus multum fuerit feruefactū, uertere iubendum ac deoluendum, & postea rursus in alterum latus reuoluendum, ac quiescendum, atq; hoc ipsum sæpius facere oportet. Idē modus etiā in arena adhibetur, loco assidue permutato. oportet autem ministrum adesse, qui calentissimā arenā colligat, & corpori defossi ac obruti superingerat. Si quidē igitur mare affuerit, utēdū est eius arena. Nam & leuior & magis resiccans huius arene fomentatio ac feruor est, q̄ eius quæ per corium contingit. Si uero fluuiialis arena fuerit, præstat corio uti. Nā & arena fluuiatilis, & aer humestior est ex euaporationibus. Quæ si salis copia adsit, multo præstabilius est tenui sale substrato hominem decumbere. Oportet autē altitudinē esse nō minorē tribus palmis paruis: si. n. non fuerit altus sal, caliditas ipsius facile dissipatur, ut pote quæ ex alto emersum ac progressum non habeat.

De uenæ sectione. Ex Galeno. Cap. X.

A similaribus corporis partibus primas actiones perfici, alibi demonstratum est, itemq; per instrumētales, secundas. Itaq; humores in corpore cōtenti considerandi sunt, quam tandem utilitatem aut cladem partibus afferat, per quas corpus actiones suas facit. At uero plenitudo colligi dupliciter dicitur. Aut enim uiriū
respe

SERMO

respectu plenitudinem dicimus, aut respectu capacita-
 tis uasorum humores continentium. Quemadmo-
 dum enim is qui onus gestat, non statim ut grauatur
 & laborat, iam etiam concidit & uincitur ab ipso onere.
 iuxta eundem modum ubi uires à plenitudine grauatur,
 possibile est ipsas diu resistere, & nondum hominem
 ægrotare. ubi uero quis diutius negligatur, uires con-
 cidunt. His itaque magnopere prodest uenæ sectio
 priusquam uires uincantur. Sed & plenitudine ac copia
 sanguinis in corpore non existente, uenæ sectio uti-
 lis sit, inflammatione incipiente ob prægressam plagam,
 aut ob particulæ debilitatem, humoribus ex corpore
 aceruatim in ipsam congregatis. Aliquando enim san-
 guis aceruatim ad particulam quandam irruens, aut stupe-
 facit eam, ut actio ipsius corrumpatur, aut memorabilem cla-
 dem inducit, uelut in syderationibus contingere uide-
 mus, quandoque uero etiam ipsum uas perumpit, uelut
 in sanguinis sputo contingit. Conandum itaque est
 ut redundantem sanguinem euacuemus quam citissime,
 priusquam magnum aliquod malum circa aliquam cor-
 poris partem operetur. Quin & magni alicuius morbi
 timore uenam secamus. Atque ego sanè multos podagricos
 annis tribus aut quatuor infestatos ex interuallis,
 aut purgato redudate humore in principio ueris,
 aut sanguine detracto curauim. nam & podagricis &
 arthriticis, comitialibusque; ac atrabiliaris morbis, ite-
 rum sanguinem spuētibus, uertiginosis, & his que frequēter angina
 arripiuntur, peripneumoniis, pleureticis, lippitudinibus,
 uehemētibus & in summa his que magnos morbos
 frequēter incidunt, uenæ sectionem omnibus auxiliis pot-
 tiorem pronuncio. Consideranda porro ueniunt in omni
 uenæ sectione, plenitudinis quantitas ac qualitas, morbi
 magnitudo siue præsens sit, siue timeatur, ætas uigoro-
 sa, & præ his omnibus uirium robur aut debilitas,
 deinde naturalis habitus totius corporis, hora ac tem-
 pus anni,

pus anni, regio, præfens ambientis constitutio, prægressus uictus & diæta, copia ciborum & potus, & maxime an multum nutriente cibos homo ingerit, & an cõsuetudine exercitia reliquerit, & an consueta excretiones suppressa sint. At uero aggrauante & infestante plenitudine, non omnino sanguis detrahendus est. Aliquando enim crudus quidam humor in corporibus coaceruatus est, quapropter diligenti animaduersione opus est, quantopere uires ualide sint, & quantopere humor ipse perfrigeratus est, quod ipsum ex urinis & aliis signis cognosces. Nam in eiusmodi affectionibus præexolutæ uires, in uenæ sectione extreme cõcidere solent, ut refocillari amplius nõ possint, quod ubi cõtingit, periculum non paruum consequitur, præsertim incidente febre, in constitutione æstiuâ, stomacho male affecto, aut corpore uniuerso molli & temperamenti humidi ex natura existente. Exoluuntur enim tales & celerrime in animi deliquium collabuntur, etiam si non magna febris in ipsos irruat. Sed & si hyems fuerit, aut regio frigida, & natura hominis frigidior, minime uenæ incisionem admittemus: tales enim hoc modo dispositos moderatis frictionibus, & unctionibus moderate calfacientibus, & potionibus incisoria uis præditis sanamus.

De euacuationis mensura. Cap. XI.

Magnitudo morbi & uirium robur principales scopi sunt incidendæ uenæ, qui ubi aucti fuerint, maiorem euacuationem fieri oportere indicant, sicut contra ubi non fuerint aucti, euacuationis quantitatem imminuere oportet, in quantum uires imminutæ sunt itaque morbi magnitudo. Consequenter autem simul consideranda est hominis natura. Nam eos qui moderate graciles sunt & magnas uenas habent, multumque sanguinis largius euacuabis, qui uero uenas angustiores habent, & corpore albi & carne teneri sunt, parce. Sanguinem enim modicum hi habent, & fa-

A E T,

r cile

*in me ali
vsus oñde
ut respicit
omnibus
ccisus*

cile humores ipsi transpirant. Iuxta eadem ratione,
ueque pueris uenam secabis, usque ad quatuor & des-
cem annos: ætatem, imo neq; senibus, præsertim uiri-
bus debilibus existentibus. Quod si uires fuerint for-
tes, & necessitas urgeat, etiam septuagenariis uenam
secabis.

Quales uenæ secandæ. Cap. XII.

*in media
re uenas
internas
arterias*

Reuulsiois gratia semper uenas in directum secabis in
his à quibus sanguis eripit. Nimirum ut sanguine è dextra
nare fluente, uenam dextræ manus seces: è sinistro uero
sinistra. Quod si splen patiatur, uenam inter anularè &
paruum digiti manus seca, aut in cubito internam. Sed &
in pleuriticis uenam è directo affecti lateris seca. Gra-
uissimos item oculorum dolores mirabiliter mitigat,
uena è directo affecti oculi seca in cubito, quæ humeralis
appellatur. Nam interiores uenæ seca, utilitatè præbent
in partibus infra collum affectis. Externæ uero faciei &
capiti: Mediæ utriusque. Si autem in uenæ sectione error
contingat, in media quidem uena neruus subiaccens di-
ducitur. In interna uero, arteria substrata. Et uitandum
est ne hanc secemus citra magnam necessitatè. Nam mi-
noris periculi est humeralè secare. Et sæpe facta in hac si-
lura magna, neq; inflammationes sequuntur sunt, neq; do-
lores. Quare hæc confidenter secare licet. Internam ue-
ro cum multo metu. Vitandum itè ut ne tetemus mediam.

notandum

Quæ admodum autem prædictæ partes ex uenarum cu-
biti sectione operè sentiunt, ita inferioris his, hoc est cox-
æ, & uterus ac uesica, ex uenarum poplitis ac talorum
sectione. Rhenes autem utrinque operè ferunt, & ex cubi-
ti & ex infernarum uenarum sectione. Scio autem coxendic-
um affectionem in una die sanatam, per euacuationè
à cruribus, quæ sanè non propter frigiditatem, sed ua-
sis coxæ sanguine impletis facta erat. Oportet autè in
omnibus inflammationibus incipientibus, reuulsorie fa-
cere uenæ sectionem, uelut pede inflammato ex manu.

Verum

Verum in affectibus diuturnis, maxime quidē ex ipsis affectis partibus, sin minus, ex propinquis.

Quomodo uena secanda est. Ex Antylo. Cap. X I I I .

Punctim quidem uenæ incisionē facimus. ubi uasa fuerint obscura: Cæsim uero ubi fuerint manifesta . ita ut firmemus manū in obscurioribus, & his qui ad istū flectere solent cubitum. Oportet autē nō totū uas diducere. Nam dum labia ipsius euertuntur, fluxus nō fit cū eiaculatione. Neque uero infernā uasis partē ad radiū diuidere oportet, sed supernā ad brachii exortū tendētē. Superna enim secta, speciosa sanguinis eiaculatio cōtingit. Et ad hæc commoda est supernæ partis uenę sectio, quoniam è uase quis aberrare non potest.

De magnitudine sectionis. Ex Antylo. Cap. X I I I I .

In his qui aceruata euacuatione opus habent, magna fissura facienda est. Itemq; in quibus crassitiem sanguinis contineri coniectabimus. In quibus uero reuelere & auertere uolumus lationem sanguinis, uelut in iectantibus sanguinem, aut quibus de naribus, aut alia quadam parte sanguis erumpit, parua uulnuscula incutimus. Non enim indigent euacuatione (quum euacuetur ab affectione) sed retractione ac reuulsione. Oportet igitur in his permittere ut sanguis fluat multo tempore per uenam . Paruis item fissuris utendum est in phreniticis, aut mente motis, aut alias delirantibus, quocita conglutinatio uulnusculi fiat: contingit enim ut deliri sæpe latenter uinculum manus soluant. & si quidem cōtigerit magnā esse fissuram, sequitur periculū ex sanguinis eruptione. In parua uero, et grumus uulneris osculo infidens, sanguinis eruptionem prohibere poterit. Insuper & paruis fissuris utendum est in paruis uasis, magnis uero in maioribus. Nam si in magnis uasis paruum uulnusculum fiat, necessario grumi collecti fluxum sanguinis impediunt.

De figura sectionis. Antyli. Cap. X V .

f 2 Sectio

S E R M O

Sectionis figuræ tres sunt: trãsuersa, recta, non pun-
gens sed indens uenam in directum, & inter has me-
dia, quæ appellatur obliqua. Transuersa igitur utendū
est in quibus detractioem omnino non repetere uo-
lumus: Curuato enim cubito oscula fissuræ componū-
tur. Et commoda est hæc figura, ubi magnam fissuram
facere uoluerimus. Obliqua uero figura utilis est in qui-
bus detractio repetenda est. Et eo quod à uase nõ aber-
ramus dum sic secamus. Sed & sanguinis eiaculatio ex
obliqua fissura pulchrior aspectu est uidetibus, dum ue-
lut obtorquetur & obuoluitur sanguis in saltu. Oblon-
ga uero indirectum figura commoda est in his quibus
non solum eadem die sectionem reiteramus, sed etiam
post unam aut duos dies. Incuruato enim cubito dispa-
rantur oscula fissuræ. Commoda est item in directum
fissura his in quibus præuaticatio labiorum fissuræ fie-
ri solet. At in hac figura minus speciosa sanguinis eia-
culatio contingit.

Quod sit oportunum uenæ secandæ tem-
pus. Galeni. Cap. XVI.

In omni diei ac noctis hora, necessitate urgente, ue-
nam secabis: ita ut scopum habeas in his qui februnt,
exacerbationis declinationē: In his uero q̄ aut propter
lippitudinē, aut aliud quid eiusmodi absque febre, ue-
næ sectione indigent, magnitudinem doloris aut inflā-
mationis. Quæ enim hora uideris dolorem mitigari
uenam secabis. At uero si nihil tale urgeat, melius est
mane uenam secare, non statim ubi à somno surrexe-
ris, sed ubi uigilaueris ad horam unam. Sed & quosdã
prælauare præstat & præde ambulare. In quibus uero
præseruationis gratia uenam secamus, licet etiam ab
adũ consuetarum operationum uenam incidere.

De repetita detractioe. Galeni. Cap. XVII.

In quibus simpliciter euacuare uolumus, eadem
die iterata detractio fiat. In quibus autem reuellere,
præ-

not
das

praestat ut post duos dies fiat. Et in quibus quidem opus est multa euacuatione, uires autem non sunt fortes, in his euacuatione referuare oportet, & prima detractione defectuosiore facta, rursus iterato detrahere, aut uoles tertium. Quum uero feruentis sanguinis multitudo febre acutissima incenderit, uelut in synochis, siue continentibus ibi acruata euacuatione opus est. Et oportet teta re ut euacuemus usque ad animi deliquium, uiriū robore ex pulsibus considerato. In aliquibus. n. noui sex libras statim esse detractas. Fluente itaque sanguine attendere oportet semper pulsus tractui, ut ne citra anismaduersionem, pro deliquio animi mortem inducas.

De arteriarum sectione Galeni. Cap. XVIIII.

Arterias secant medici in temporibus quidem, ob oculorum fluxiones, quum calidae & flatusosae fuerint. Eas uero quae sunt retro aures, in uertiginosis, & his maxime qui ex diuturnis morbis capitis calidis ac flatusosis laborant. Iam uero & ob alias plurimas affectiones circa caput consistentes diuturnas, quidam secant arterias retro aures. Verum aliqui arteriarum sectiones uerentur, propter sanguinis retinendi difficultate, & quod dum fissura in cicatricem abit, dilatatio uasis ipsius arteriae fit, quae aneurysma Graecis dicitur, & inter tumorum genera recensetur.

Medicamentum sistens sanguinem arteriarum. Cap. XIX.

Quum igitur sanguinis eruptio ex incisa arteria consequatur, oportet hanc hamulis attractam totam trasuersim disseccare. Deinde ioloem & mannā thuris terere, & ouorum albumine subigere, & tenellis pilis leporinis medicamentum excipere, & fissuram imponere. Dicitur autem de hoc amplius, in loco de sanguinis eruptione, inter uulneraria medicamenta.

De cucurbitularum usu. Ex Antylo. Cap. XX.
Neque in morborum principiis, neque in corporibus

bus repletis, cucurbitis utemur, sed quæ euacuati fuerit totum, & non amplius influxerit parti cui cucurbitæ sunt adhibendæ & opus fuerit, mouere ac excutere & attrahere relicta in parte inutili fluxione. Cauendum est autem ne cucurbita prope mammæ affigamus. Nam illabentes in cucurbitas mammæ & tumescentes, non facile sinunt illas tolli. Tunc uero spogii ex calida expressis cucurbitas circumdare oportet: sic enim remittere solet. Si uero non sic remiserint, cucurbitæ perforandæ sunt. Illud porro non expediret, quod non solum localis uenæ sectio detrimentum est, antequam uniuersum corpus euacuatur, per affectas partes sanguinem detrahens, sed et cucurbita. Et uenæ quidem sectio minus est periculosa: pro ratione. nam allationis materię, etiã sanguinis excretionem facit. Cucurbita uero tum impetu affixionis uolenter materiam attrahens, tum multum locum occupans, & tamen neque uasis sensibilem fissuram faciens, attrahit quidem memorabilem materiam, non euacuat autem pro ratione attractæ. Et præcordiis quidem intempestiue affixa, præsertim in continentibus febribus, aut semitertianis, & maxime si etiam mens ægri fuerit turbata, & sensus sit obtusus, strangulatus, & mortem eadem die inducit. Capiti uero intempestiue admota, lethargos, & corporis ac mentis stuporem, & oculos prociuos quos facit. Quibus autem contigerit ut hæc effugiant, hæc omnino in diuturnum capitis affectum huic incidunt.

De scarificatione. Ex Galeno. Cap. XXI.

Venam secare sæpe in anno non arbitror commodum esse: simul enim cum sanguine multus uitalis spiritus excernitur. Quum autem hic frequentius consumatur, & tota corporis moles perfrigeratur, & omnia naturalia opera deteriora sunt. Probo igitur ut ab ignobilioribus partibus, uelut sunt crura, per scarificationem detractio fiat. Optimū autem est hoc auxiliū ad conseruationem sanitatis, & ad eandem recuperandam, si fuerit præuicinata.

Pro

nota de
cucurbitis

nota de
dignū

Prodest autem scarificatio et oculis diuturna fluxione affectis, & aliis capitis affectionibus, itemque thoracis, & anginis. Oportet autem in unoquoque membro factas sanguinis inspissationes, post uniuersalem corporis euacuationem, soluere per localem scarificationem.

De sanguisugis Galeni. Cap. XXII.

Sanguisugas captas una die seruare oportet, easque pauco sanguine alere, usus autem tempore pars cui ad mouendam sunt nitro præparetur, & aqua dulcissima exacte abluatur. Postea è fomento sanguis illinatur ne que sic accipiuntur sanguisugæ ac mittantur in aquam paruam, & fuliginem ipsarum per spongiam deterfa sic admouebis, inhaerentes. n. nō cessant trahere, donec falem, aut nitrū, aut cinerē ori ipsarū inspergamus. Postquam uero exciderint, fouendi sunt loci per spongiā. Et si sanguis erumpat, gallam ustam, aut linteum usū, aut spongiam liquida pice imbutam ac ustam, insperge, & superne chartam aceto madidam impone.

De purgatione. Ex Antylo. Cap. XXIII.

Eos qui sana habent corpora purgare difficile est. Nam & uertiginosi ac uoluulosi fiunt ac torquentur, purgatioque difficulter ipsis procedit. Et ad hæc cito exoluuntur tales dum purgantur. Quum igitur purgare uolueris, præattenuare oportet ac secare crassos ac uiscosos humores & meatus aperire, per quos humores transeruntur ac trahuntur à purgatoriis medicamentis. Et seerosos quidem ac tenues humores in principium morborum euacuare oportet: In crassis uero ac uiscosis concoctio expectanda est, qualis est pituita, & bilis atra. Sed & in oibus diuturnis morbis semper concoctionem expectare conuenit. In acutis uero quum commotæ fuerint materiam, et in principio pharmacum exhibe, & tunc cum multa cautione. Nam quum humores sunt in motu latationeque ac fluxu, timor est ne quod ex uisceribus natura debile existeret materia commotam excipiat, & præsertim thorax.

S E R M O

At in una aliqua parte firmatos humores, uelut in uis
 fecerū inflammatione contingit, medicamentis aggress
 di non oportet, priusquā concoquantur, quicūq; enim
 inflammata in principiis per medicamenta soluere co
 nantur, inquit Hippocrates, à distento quidem & inflā
 mato non auferunt quicquā, nihil. n. remittit cruda af
 fectio. uerum sana & morbo resistentia consumunt: dū
 enim debile sit corpus, morbus dominatur, quum aut
 morbus dominatur, perniciēs adest. proinde materiæ
 remouendæ gratia utimur purgatoriis medicamentis
 in cephalæa, uertigine, hemicrania, comitali, anhelat
 tione, erectæ cervicis spiratione, coxendice, arthritide,
 podagra, nephritide, & in affectionibus uesticæ ac uteri
 diuturnis. Similiter autem etiam ubi fluxus asidue in
 festauerit aures, aut nares, aut oculos, aut os, aut stoma
 chum, aut totam superficiē: & neque rescicetur ab aliis
 auxiliis, neq; aliter fisti poterit: solet enim purgatio p
 aluum fluxiones cohibere. Et in hoc ordine locari po
 test etiam humoris atræ bilis purgatio, quæ hemor
 rhoidarum suppressarum gratia assumitur post uenæ
 sectionem. At antiquæ affectionis emouendæ ac expur
 gandæ gratia, utimur purgatoriis resolutione, sidera
 tione, alimentum non sentiētibus, torpore, sopore, gra
 uitate perseverante in quacūq; corporis parte. Cæter
 rum ob corporis temperamentum transmutādum, uti
 mur purgatoriis in diuturnis febribus, nimirum quoti
 dianis ac quartanis, infania, atra bile, mentis excessu,
 malu habitu, corporis, his qui alimentum non sentiunt
 propter uitiōsum humorem. Insuperq; in elephantia
 si, scabie, lepra, pustulis, morbo pediculari, & in ulceri
 bus spontaneis ac granibus, & affectionibus fluidis.
 At uero quo circumstis & infestans humor educatur
 utimur purgatoriis, in aqua inter cutē, & regio morbo.
 Et hoc loco ponendæ sunt et uentris fluxiones, in qui
 bus purgatoria assumimus: aliquando enim acris &
 inuti

inutilis humor uentris tunicis infidens aut intestinorū,
 similiter uelut acres glandulæ aut infusiones per anū,
 irritat intestina, & simul ipsa stimulat, & promptitudi-
 nem efficit ad excretionem, simulq; per acredinem suā
 ex circumferentia corporis ac totius molis humorem
 attrahit. In his igitur cōsentaneum est purgatoriis uti,
 quo talis humor ex corpore expellatur, & uenter ac in-
 testina pura fiant. In summa utendum est purgatoriis
 medicamentis, in his quibus uires ualidæ sunt, & uol-
 untas prompta est, & qui stomachum robustum hab-
 bent, & multam inutilem materiam in corpore collig-
 unt. At pingues & prægraciles ad purgationem ine-
 pti sunt. Insuper & qui multo sanguine abundant, & q-
 asidue anima linquuntur, & ægre reuocantur, & qui
 cito uomunt ex omni occasione. Pueri item ac senes,
 & mulieres quibus menses ualide purgantur. Et q-
 ualde purum habent corpus. Et qui certam habent ui-
 stus rationem. Et quibus aluus est natura adstricta.
 Et qui dysenteria & coeliaca affectione facile corripit-
 tur. Omnes hi ad purgationem inepti sunt. Incipien-
 dum est autem à bilem purgantibus.

Bilem flauam purgantia. Aloe. Cap. XXIII.

Aloe totum quidem corpus non purgat, uerum si-
 tam in stomacho & uentre ac intestinis bilem, citra
 molestiam educit, ac placide una cum subiectis extre-
 mentis. Datur itaque his quibus caput affligitur, pro-
 pter assiduas fientes ad ipsum de stomacho euapora-
 tiones. Excindit enim inutilium uaporum allationem.
 Danda est & lippietibus, propter eandem causam, &
 his qui ob bilis augmentum sitiunt, quibus lingua &
 os facile resiccatur: & qui circa stomachum ardorem,
 aut nauseam, aut molestiam aliquam euerforiam per-
 cipiunt. Præbetur & his qui præter rationem palli-
 dios facti sunt, & in quibus superfluitates eductio-
 ne indigent, & clyster adhiberi non potest ob aliquam

c s cau

S E R M O

causam. Dantur aut̄ aloes ʒ. ii. cum aqua mulsā. Cōmō
da est ēt si quis ipsam quotidie sumat, aut à coena, aut
mane ante cibū potius. Tritā itaq; aloen corticis citrii
succo excipe, aut si is desit, succo brassicæ utere. Habe
ant aut̄ hinc formatæ pilulæ ciceris magnitudinem. Et
dato tria aut qnq; quotidie ei q opus habet. Potes &
cū terebinthina ipsam efformare, & cum melle cocto.
Oportet aut̄ in deglutiedo, aut postea absorbere aquā
mulsam. Purgatoria equidem medicamenta oēm cau
sam ex corpore extrahunt, instar cucurbitæ, principali
bus partibus inhærentia, ipsaq; per uentrē euacuantia.
Scammonia. Cap. XXV.

Scammonia flauam bilem maxime educit. Inducit
autem stomachi dolorem, & graue olet, ac iniucunda
est, & ualde siticulosa. Quum enim omnia purgato
ria stomachum infestēt, aloē excepta, scammonia plus
omnibus illi molesta est. Vitanda igitur est his qui de
bilem stomachum habent, & febricitātibus: quū enim
leuisima sit, facile abripitur in corpus, & omnem in ip
so immunditiam commouet, prohibetur aut̄ à febrili
calore, ut ne superfluitates ad excretionem ducat. Dā
da igitur est his qui bonum stomachum habent, & nō
febriunt, atq; non facile uomunt, & non facile animo
linquuntur. Dantur ex ea scrupuli duo plus minus, pro
uirium ratione. Ammiscetur ipsi sal, & thymi coma,
aut pulegium. In his uero qui ferre possunt, præstat
aloen miscere. Datur & per se cum melle, aut pitisanæ
succo, si clanculum exhibere uolumus.

Peplium. Cap. XXVI.

Peplii semen, aliquando uero & ramulos simul, in
umbra siccata, tusa ac cribrata dato, scrupulorum qua
tuor pondere, in aqua mulsā, adstillato modico ace
to. Nam post flauam bilem, etiam nigram & pitui
tam ducit. Et flatus dissipat, quemadmodum etiam
Hippocrates alicubi dicit, Maxime igitur conuenit
flatuosis

ſtatuofis affectionibus, q̄ ſanè atrâ bilē laceſſunt & auſpicantur. Conuenit èt ſplenis inflammationibus diuſturnis, uteri itē ac coli, & laxis abdominis tumoribus.

Veratrum. Cap. XXVII.

Veratrū nigrum atram & ſtatuam bilē ex toto corpore trahens, inferne expurgat, non tñ cū ulla difficultate. Quapropter èt febrientibus per circuitū & diu, ipſum exhibemus. Datur & furioſis, & hemicranicis, ac diuturno capitis dolore affiſtis. Maxime uero idoneū eſt uifceribus, & utero, & ueſicæ, ſi purgatorio medicamēto opus habent. Maxima uero ipſius uis eſt, priuſtim educere ſi quid corruptoriū ſanguini fuerit ammiſtum. Vnde èt in diuturno regio morbo commodū eſt, & ad aſperitates cutis, uelut ſunt lepræ, impetiginæ, & ſimilia. Eſt & elephantiaſi utile. Dantur ex eo ℥.iii. plus minus, ita ut tenuia circa radices lignula paululū in aqua maſeſiant, deinde auferatur cortex, & ſiccetur in umbra, tū datur q̄; ac cribretur. Datur cū paſſo aut aceto mulſo. Cōdimēti porrò gratia addere oportet ipſi, petroſelini & dauci parum. Si uero efficacius purgare uolueris, miſce & de ſcammonia parum.

Bilem atram purgantia. Cap. XXVIII.

Atram bilem ducentibus utendum eſt præcipue in melancholicis atra bile uexatis, ſtomachicis, his quæ facile irritantur, iracundis, homines auerſantibus, ſecelſum quærentibus, & his qui in reſeſtione uirium, purgatione opus habent, & in habitibus ob aridis & parum muſculofis, & præſertim in autumno feruente.

Epithimum. Cap. XXIX.

Epithimum atram bilem inferne purgat. Dantur ex ipſo contuſo ac cribrato perfectis ſcrupuli.ii. cum paſſo & aceto mulſo ac modico ſale. Conſert affectionibus ſtatuofis & hypochondriacis præcordiorū, & quibus ſecur grauat, & difficulter ſpirantibus. Si militèr autem uelut epithimum purgat ſios in ſtœbe enaſcens,

S E R M O

enascens, & flos qui in thymbra nascitur, atq; epithym
bron appellatur. uerum uterq; uiribus debilior est.

Polypodium.

Cap. XXX.

Polypodium bilem maxime nigram ducit & pituita
tam. Dantur radices purgatae ℥.vi. affusa aqua mulsa
diluta. Potest & super fassamentum deradi, ac comedi
ante prandium. Purgat etiam mediocriter ac citra mo
lestiam, radix cocta in iure gallinaceo, & in pitifana.

Pulegium, Tragoriganum, Leucanthemum,

Alysson.

Cap. XXXI.

Pulegium ducit atram bilem acetabuli mēsurā po
tum in aqua mulsa. Similiter & tragoriganum, & para
thenium, quod & leucanthemum uocatur. Dantur sin
gulorum scrupuli sex. Sed & alysson similiter purgati
uum est. Danturq; etiam ipsius scrupuli sex. Praestat au
tem haec dare cum aceto, & modico sale, ex aqua, ita
ut arida trita potui inspergantur.

Armenium.

Cap.

XXXII.

Armenium quo pictores utuntur purgat atram bil
lem, & quicquid crassi ac uiscoli sanguini ammixtum
est. Datur melancholicis, & elephantiasi laborantibus
ac consimilibus, & in rhenum affectionibus, & anhel
sis. Dantur ex eo scrupuli plus minus quatuor.

Centaurium minus.

Cap. XXXIII.

Centaurium minus crassissimā bilem purgat & mu
cum. Quare conuenienter datur splenicis & coxendi
cum morbo affectis. Bibitur eius decoctum ubi coctū
fuerit in aqua. Sint autem centaurii scrup. vi. aquae men
sura haeminae. coquatur ad medietatem.

Pituitam ducentia.

Cap.

XXXIII.

Pituitam ducentii usus est in habitibus frigidioris
bus, atatibus item ac morbis frigidioribus. uelut sunt
resoluti, siderati, & qui laxis tumoribus tument. Et in
his qui multa & crassa emūgunt, & qui ex coxendicū
morbo a pituita inestantur, & in aqua inter cutem.

Coloꝝ

Colocynthis. Cap. XXXV.

Colocynthis purgat pituitam & bilem & mucosam. Vnde neruorum neruorumq; corporum purgatiua est. Datur igitur conuenienter in omnibus capitis affectionibus, & in erecta ceruice spirantibus ac similibus. Et in coxendicum morbo, & arthriticis. Et ad diuurnas renum ac uesicæ affectiones. Est & aliis morbis commoda, qui ægre excuti possunt, & induratum affectionem habent. Dantur ex medulla eius scrup. ii. in aqua mulsæ cyathis duobus. In debilibus scrupulus .i. Eligenda est alba & tenera medulla. Nam aridior & nigra mala est. Tundatur autem & teratur diligenter, & cribretur sæpe. Et usus tempore leuigetur ualde bene in mortario cū aqua mulsæ. Solet enim tale quiddam pati. Nam tusa priusquam madescit, tenuissima apparet. ubi uero in aquam mulsam iniecta fuerit ac macerata, intumescit adeo ut uix cribratam esse credas. Itaque tumidæ ipsius partes aliquando inhaerent uentri aut stomacho, & præsertim inuolucris intestinorum, propter hærentes ulcerant intestina, & affectiones neruorum per consensum inferunt, torminaq; ac contractiones. Quare multa animaduersione opus est, ut leuissimam ipsam faciamus cum aqua mulsæ. Quod si mitius purgare uolueris, sumito colocynthidem iustæ magnitudinis, eaq; aperito superne, & semen totum eximito. Deinde quicquid tomenti speciem præ se fert in ipsa, rursus citra semen in ipsam indito, & repletam ipsam sapa aut uino dulci ueteri, per diem ac noctem macerari sinito. Deinde excolatum per pannum uinum calefactum bibendum dato. Purgat optime & morbum regium, & eos qui pustulas liuidas circa cutem habent.

Tithymalus. Cap. XXXVI.

Tithymalus pituitam & bilem ducit. Dantur ipsius rami multi uirides accepti, & in testaceo quoque uase parum fricti,

S E R M O

fricti, deinde triti. Miscentur autem ex ipsis scrupuli quatuor aut tres cum polenta in aqua, & bibuntur. Nā aridiores ramuli impotentiores sunt. At uero tithymali characitæ radicem accipe & siccato in umbra. Dein de usus tempore corticem detrahitō, tūdito, ac cribrato, & quatuor scrupulorum pōdus in uinū dulce uetus mitto, & per diem ac noctē macerari finito, & excoctum, per pannum uinum calefactum bibendum dato. Purgat maxime, ut aliqui in omnibus ipso utantur uelut quopiam arcano. Bene & citra molestiam purgat etiam succus tithymali circa aquas in humidis locis ac syluis nascentis, exceptus sale, aut pane arido trito, ita ut ex hoc nucis auellanæ magnitudo detur cū frigida aqua. At succus tithymali à quibusdam datur, aut cū caricis, aut cum polenta, guttæ quatuor aut quinque. Verum ualde exulcerat linguam, & partes circumcirca fistas, & potus multum calorem in uentre facit.

Isium. Cap. XXXVII.

Isii corticem siccato, tūdito, ac cribrato: & ex eo ꝑ. v. aut. vi. dato, macerans uelut dictum est in passo & ex colās, ac passum ipsum exhibēs. Purgat autē magis pituitam. Quā diu uero uolueris ferri uentrē, ne ablues anū aqua, sed linteo deterge. Quū autē satis purgatū te putaueris, laua anū aqua frigida, & manum ac pedū extremitates aquæ impone, & sistetur fluxus.

Elaterium. Cap. XXXVIII.

Elaterium purgat pituitam & bilem. Dato obolos tres cum lacte recens multo heminae unius mensura. At obolus habet siliquas tres.

Granum enidium. Cap. XXXIX.

Granum enidium purgat magis aquosa ac serosa. Purgat etiam pituitam & bilem moderate. Est autem feruens & acutissimum. Dantur ex eo grana triginta. Si uero mitius purgare uoles, dato grana uiginti, aut quindecim. Dato autem internam granorum partē tritam

tam cum polëta, & uino immiffam bibere iubeto, à potu uero parum olei rofacei aut melini abforbere oportet, ne fauces exurantur. Præstat autem terere & efformare catapotia cum cocto melle.

Agaricum. Cap. XL.

Agaricum purgat pituitam & bilem, sed non acute. Dantur drachmæ duæ cum aqua mulfa aut aceto mulfo. Est autem stomacho incommodum, eo quod leue fit, & in ipfo supernatet.

Cnici semen. Cap. XLI.

Cnici semen purgat pituitam, non tamen fortiter. Huius feminis drach. v. tritas mitte in ius gallinæ aut pitfanæ, & excolatum bibendum præbe. Quidam inter nam cnici partem drachmæ pòdere accipiunt, & terunt cum amygdalis & aniso, & cum melle cocto catapotia formant ac exhibent arquato affectis. Et conueniens quidem, sed leuius est hoc.

Lathyris. Cap. XLII.

Lathyris pituitam magis ducit. Danda sunt eius grana. xv. maiora, aut uiginti de minoribus. Et qui quidem effica cius purgari debent, his, præcipiendum est ut manducent. Qui uero non ualida neq; multa euacuatione opus habent, integra deuorent, maxime si uitiosum stomachum habet is qui accipit.

Aristolochiæ clematidis semen. Cap. XLIII.

Aristolochiæ clematidis semen siccum tritum duas drachmarum pondere bibitur, & purgat pituitam ac bilem. Est autem stomacho gratum.

Mercurialis. Cap. XLIIII.

Si mercurialis tenera folia cocta comederis, ab uno de sterco expellunt. Si uero decoctum uino mixtum biberis, moderate sterco educit.

Cucumis syluestris. Cap. XLV.

Cucumeris syluestris radicis cortex, duorum obolorum, hoc est, filiquarum sex pondere, potus cum aqua mulfa,

S E R M O

mulsa, ducit pituitam multam citra molestiam, ita ut neque stomachum lædat.

Styrax. Cap. XLVI.

Styrax pinguis flauus datur drachmarum duarum pondere, cum a quo pondere terebinthinæ in pilulas coactus. Ducit pituitam multam citra molestiam.

Thymus. Cap. XLVII.

Thymi cacumina tusa trita dato cū posca, & modico sale, ad drachmarum quatuor aut trium pōdus, purgat enim citra molestiam & abunde pituitam ac bilē.

Cyclaminus. Cap. XLVIII.

Cyclamini radice leuis sima trita drachmę tres aut quatuor pro uiribus cum aqua mulsa pota, purgant pituitam & bilem. Maxime uero per sudorem purgant. Quare qui bibit reclinari debet, & corpus in tegumentis ponere & sudorem exclusionem iuuare.

Scordium. Cap. XLIX.

Scordium tenuissime tritum, duarum drachmarum pondere ex aqua mulsa potum, ducit pituitam.

Chamaepitys. Cap. L.

Chamaepityos drachmę duæ trita, & cum ficibus aut cocto, melle in catapotia coacta & exhibitæ multam pituitam ducunt.

Bdellium. Cap. LI.

Bdellium arabicum pellucidum & flauum ʒ.ii. pondere tritum potum cum aqua mulsa, purgat pituitam.

Aquam ducentia. Cap. LII.

Aquam ducentibus utendum, & in hydropicis qui ex ascite inter cute aqua laborant, & in foeminis quæ diuturno albo fluxu uexantur, & ad fluida ulcera.

Squama æris. Cap. LIII.

nota
Squama æris aquam purgant. Datur drachma una & dimidia cum aqua mulsa. Non solum autem aquam ducit, sed etiam pituitam. Ducunt porro aquam etiam aliqua ex relatis, uelut granum cnicidum, & cnicus. At cucumeris

cucumeris syluestris radix conuenientissima est hydro-
pici, minimeq; molestiam affert.

Euphorbium. Cap. LIIII.

Euphorbium ducit quidem pituitam, magis uero ad
quam. Est autem acutissimum inter ea quæ ego noui
& feruentissimū. Vnde & colicis datur, & his qui frigi-
diores uêtres habēt. Reliquos fortiter turbat, & ualio-
dam sitim inducit. Miscebis cum ipso aliqua odorata
semina dās ex eo obolos tres cū aqua mulsa. Præstat
autem cū melle cocto in catapotia ipsum efformare.

Chamelæa. Cap. LV.

Chamelæa cocta in aqua mulsa & pota, aquosa ma-
gis ducit. Purgat autem etiam pituitam & bilem. In-
mittantur ex ea drachmæ quinque in duas heminas,
aquæ, & fiat coctura ad dimidias. In fine cocturæ
mellis moderata portio addatur, & modica facta co-
ctura, coletur ac bibendum præbeatur. Aliqui con-
tusa tritæ chamelææ drachmas duas cum duplo co-
ctæ absinthii committunt, & cum melle formata cata-
potia præbent.

Sanguinem purgantia. Cap. LVI.

Sanguinē purgat, porri capitati succus, mercurialis
uiole alba, malua syluestris, saluia.

Methodus componendi purgantia phar-
maca. Cap. LVII.

Quæ quidē per se purgare possunt simplicia phar-
maca, talia sunt uelut iam expressimus ac præscrips-
imus. Non fuerit autem difficile etiam mixturas ipso-
rum facere, his qui ex iam prædictis singulorum uis-
res didicerunt. Si quis enim ex relatis duo miscere ues-
lit, dimidium pondus de dosi singulorum accipere
oportet: Si uero tria, tertiam iusti ponderis partem:
Si uero plura, iuxta eandem proportionem. Facimus
aut ipsorum mixturas, ubi non fuerit unus humor qui
infestat, uelut pituita, aut bilis, aut aqua, sed omnia si-

A ET,

f mul.

*hydro-
pici
remedii*

S E R M O

mul. Et si quidē putauerimus æqualiter redundare, huiusmodi mores, æqualiter ipsa miscemus in compositione. Vbi uero unus plus aliis redūdarit, amplius ammiscemus de his quæ talē humorē euacuare possunt. Primū igitur uolo ea molliētia pharmaca aluum subducentia subiungere, quæ in cibo sumuntur. In cibo enim medicamentum optimum est, inquit Hippocrates: quo etiam sanis naturaliter adstrictam aluum habentibus, hæc speculatio utilis fiat. Fortassis autē & his qui se ex morbo recolligunt. Insuperq; his qui ex diuturno morbo ægrotant, hæc pharmaca auxiliaria fient si unum aut alterū simplex pharmacū iucundis eduliis fuerit ammixtum, aut ad uētram molliendū, aut si etiā redundantē humorem paulatim & latenter euacuare uolumus. Incipiamus igitur à potionibus propomata appellatis.

Vini purgantis bilem præparatio. Ex

Theone. Cap. LVIII.

Cassæ unc. i. scammonia unc. i. Vini sextar. vi. Hæc tenuissime trita linteolo illigentur, & hoc exacte constrictum in uinum suspendatur, ac sinatur ad dies quinque. Deinde ex hoc uino dato ante cibum potionem perfectam, cum aqua calida. Creditur bilē purgare.

Vinum pituitam ducens. Cap. LIX.

Lathyridum purgatorum unc. i. spicæ nardi drach. iii. Vini sextar. v. præpara uelut prædictum est, & utere. Creditur pituitam leuare.

Vinum melancholicis commodum. Cap. LX.

Polypodii unc. i. tusam, cribratam, & linteo illigatā in uini sextarios. v. suspendito. & ad dies septem finito macerari. Et dato potionem uelut dictum est.

Aliud uinum polypodites. Cap. LXI.

Vini dulcissimi sextar. vi. mastiches sextantem. epithymi drach. iii. radicum polypodii non ueterum de rasarum lib. ii. radices polypodii purgatas tunde in crassiores partes, & coque cum passo, immisso etiam
epi

epithymo ac mastiche. Quum autem ad tertias redactum fuerit, aufer ab igne & frigeferi sine, & ad excolatum spicæ nardi contusæ ac cribrate scrupulos iii. insperge. præstat autem hanc in mortario counire, deinde de fistilibus paruis picatis excipere, & osculo uasorum oblito adseruare. Dabis autem in prandio potionem magnam inter medios cibos, aqua calida temperatam. Est hoc iucundissimum & efficax. Præparatur hoc in Babilone phœnices, laudaturq; ac quoquo uersus nauibus aduehitur.

Vinum mulsum stercus exigens. Cap. LXII.

Vini sextarios. v. mellis sextar. i. mastiches quadrans. Mastichen tritam & linteo illigatam in uino mulso suspende, & ad dies septem macerari sine. Et dato ante cibum potionem unam calida aqua temperatam. Optime hoc stercus educit, & stomacho commodum est. Euacuat etiam pituitam.

Vinum mulsum flauam bilem ducens. Cap. LXIII.

Scammonia drach. i. spicæ nardi drach. i. tusa cribrata & linteo illigata, in uini sextariis. v. macerato, & mellis sexta. i. & utitor.

Vinum mulsum pituitam ducens. Cap. LXIII.

Cnici seminis purgati drach. iiii. & uini sextar. v. & mellis sextar. i. accipito. Et cnicum in crassas partes contusum ac linteo illigatum macerato, utitorq; uelut distum est.

Vinum mulsum atram bilem euacuans. Cap. LXV.

Polypodii drach. iii. Vini sextar. v. mellis sextar. i. tuta de, cribra, macera, & utere.

Conditum ad flauam bilem. Cap. LXVI.

Piperis drach. iii. scammonia unc. i. seminis apii ꝑ. i. uini sextar. v. mellis sex. i. terito species per se primum, deinde etiam cum melle. Et postea uinum adde, & sine ad dies quinque. & utere.

Conditum pituitosis. Cap. LXVII.

Lathyridum unc. i. piperis unc. i. seminis anisi, apii,
f 2 linguæ

S E R M O

ſingulorum unc.i. Vini ſextar.v.mellis ſextar.i.præpara
ra uelut dictum eſt, & utere.

Conditum melancholicis. Cap. LXVIII.

Polipodii ꝑ.i. piperis ꝑ.i. ſeminis apii drach.i. Vini
ſextar.v.mellis ſextar.i.præpara uelut dictum eſt & utere.

Absinthati præparatio flatu & ſtercora,
euacuans. Cap. LXIX.

Liguſtici drachmā.i. ſ. cumini drach.i. ſpicæ nardi
ſcrup.ii. floris iūci odorati ſcrup.vi. maſtiches ſcrup.vi.
Vini ſextar.v.mellis ſextar.i.tuſa ac cribrata terito cū
melle, & uinū ammiſce, excipe & utere poſt dies quin
que ante prandium.

Absinthatum ſuauiſſimam bilem ducens. Cap. LXX.

Coſti drach.i. maſtiches drach.iiii. roſarum ſiccariū
drach.ii. ſpicæ nardi drach.ii. floris iūci odorati drach.
i. aloes unc.i. ſcammoniæ unc.i. mellis ſextar.i. uini ſex
tar.v. præpara & utere uelut dictum eſt.

Absinthatum ad pituitoſos. Cap. LXXI.

Maſtiches drac.iiii. coſti drac.iiii. folii indici drac.i.
ſpicæ nardi drach.i. floris iūci odorati drach.i. caſiæ
drach.i. polypodii unc.i. mellis ſextar.i. lathyridū pur
gatorum unc.i. Vini ſextar.v. præpara, & utere uelut di
ctum eſt.

Rofatum ſuauiſſimam bilem ducens. Cap. LXXII.

Rofarum exunguium recentium lib.i. uini ueteris
ſexta.vi. mellis ſextar.i. Roſæ ad diem unam præſer
uata mittuntur in uinum, & macerantur per dies non
nem. Deinde uinum excolatur & adiiicitur melli prius
trito cum ſcammoniæ unc.i. oportet autem tūdere ac
tribrare ſcammoniam, atque ſic leuigare cum melle.
Poſtea uero recodatur in uafa, quæ exacte cooperta ſu
ſpends in puteum aquæ frigidæ, & ſines per dies ſep
tem aut nouem. Deinde extrahe & alios triginta dies
ſine, & ſic propomate utere.

Rofatum pituitam & ſeroſum ac atra bi

lis

lis humorem euacuans. Cap. LXXIII.

Si præcedens descriptio acceperit grani cnidii unc.
i. absq; scammonia, euacuat serosum humorem & pitui-
tiam. Si lathyrida solum, pituitam euacuat. Si epithy-
mum solum, atræ bilis humorem expurgat.

Mellis rosacei purgatorii præparatio.

Cap. LXXIIII.

Mellis lib. i. succi rosarum lib. i. mastiches ʒ. iiii. pipe-
ris ʒ. ii. zingiberis ʒ. ii. scamoniæ ʒ. viii. coquito mel-
cum rosarum succo ad compagem mellis liquidioris.
Deinde insperge scammoniam & mastichen leuisime
trita, & parum coque, & ablata ab igne cum reliquis in
mortario unito & seponito, & dato cochlearium. Eu-
acuat flauam bilem. Quidam uero simpliciore præ-
paratione facere uolentes, præmacerant modica aqua
scammoniam, deinde seruefaciunt, & detracto super-
stante ipsius concremento excolant, & leuigatam ad
mel rosaceum adiiciunt, & simul coquunt, uelut dictū
est. Si uero lathyridum unc. i. acceperit prædicta præpa-
ratio mellis rosacei, absq; scammonia, purgat pituitā.
Si uero polypodii acceperit unc. i. atræ bilis humore
euacuat. Verum efficacior fit, si pro polypodio epithy-
mum acceperit.

Aceti purgatorii præparatio. Cap. LXXV.

Scamoniæ unc. i. aceti sextar. v. terito simul, & fini-
to ad dies quinque, & dato ad intinctus cum cibo co-
chlearium. i. aut. ii. purgat flauam bilem. Si uero pro
scammonia, inieceris lathyridum unc. i. purgat pitui-
tam. Si uero epithymi unc. i. inieceris, euacuat atræ
bilis humorem.

Aceti multi purgatorii præparatio. Cap. LXXVI.

Mellis despumati sextar. i. aceti acerrimi sextar. i.
coquito simul usq; ad mellis compagem, deinde adii-
ce epipetri triti ac cribrati unc. i. utere ad intinctus: aut
cum aqua dato bibere cochlearia. ii. circa horam ter-
tiam

f 3 tiam

S E R M O

tiam leiunis. Euacuat bilem, si uero non affuerit epipetrum, scammonia inice unc. i. Aliud acetum mulsum. Mellis despumati sextar. i. acetum sextar. i. coquito simul ad copagē. Deinde inice cnicum internam partem purgatam & tritam pondere ℥. i. & sine ad dies quinque & utere ut uoles. purgat pituitam. Aliud. Mellis & acetum singulorum sextar. i. coquito, & thymi leuissime triti ℥. i. addito, & finito per diem, ac utitor: euacuat atram bilis humorem. Omnia uero quae praedictis acetum mulsum praeparationibus iniiciuntur, linteolo illigata macerentur.

Acetum mulsum purgans omnes uitiatos humores. Cap. LXXVII.

Comae hyssopi sesquiunciam, origani, unc. i. pulegii sesquiunciam, marrubii unc. i. epithymi, seminis cnicum, cacuminum thymi, agarici, singulorum unc. i. polypodii sextantem, scammonia unc. i. scrup. vi. acetum sextantem, aquae sextar. i. mellis lib. ii. sapae sexcūcem. Herbas praemaceratas aceto & aqua ad tertias decoquito & excolato, & mel addito, ac rursus coquito ad bonam compagem. Et scammoniam, epithimum, agaricum, trita ac tenuissimo cribro excreta, in mortario ammisceto. Et ubi moderate purgare uolueris ℥. xv. exhibeto. medio uere modo scrup. xx. At uero fortibus perfectam dosim exhibere potes, ℥. i. Quidam et alypiadis unc. i. addunt. Aliud stutus euacuas. Acetum sextar. i. mellis sextar. i. baccarum iuniperi drac. iiii. pipereis unc. i. zingiberis unc. i. petroselinum drach. iiii. seminis apii, ammii, ligustici, anisi, epithymi, singulorum ℥. iiii. cumini drach. ii. seminis anethi drac. ii. polypodii unciam. i. praepara & utere uelut praedictum est. Conuenit colicis.

Acetum mulsum quod colicis ac nephriticis per se dem infunditur. Cap. LXXVIII.

Centaurii unc. i. alypiadis recentis sextantem, rutae uiridis sextantem, marrubii, agarici, castae, iridis, hyssopi,

pi, pulegii, singulorum drachm.iiii. scilla unc.i.aceti sextar.iii.mellis sextar.i.omnia aceto macerata ad tertias coquito & colato, & adiecto melle ad mellis liq̄ quidiōris compagem coquito. Deinde scammonia tenuissime trita ℥.i. spicæ nardi ℥.i. purgatorii mediocamenti ex foeniculo unc.i.inspergito, & unitis utitor hoc modo. ubi præeuacuaris colicum per clysterem stercora educentem, accipe aceti mulsi cochlearium, & dissolue cum succo pitanae, & infunde. Vtere similit̄ liter & in nephriticis pituitosioribus. Euacuat pituita citra molestiam & sanat.

Acetum mulsum amarum. Cap. LXXIX.

Fœniculi uiridis unâ cum radicibus fasciculum.i. apii cum radicibus, rutæ uiridis singulorum fasciculū unum. aceti sextar.ii. & dimidium, hoc est libras.v. mellis sesquilibram. Coquito herbas cum aceto ad tertias & excolato, & mel ad acetum indito, & coquito donec mellis liquidioris compagem habuerit. Deinde aloes primariæ unc.i.in mortario terito ac cribrato, & ad ipsam paulatim acetum mulsum addito, unito, excipito ac utitor: exhibetur ex eo cochlearium unū, ita ut ab ipso absorbeat̄ aqua calida. Caput egregie purget. Est autem & stomacho gratum. Acetū mulsum uentrem emolliens, Profomilita. Pulegii, origani, thymbræ syluestris, polypodii, singulorum unc.i. radicū apii drach.iiii. radicū anethi scrup.vi. agarici, epithymi, scammonia, singul.unc.i.mellis sextar.i.aceti sextar.i. macerato species & coquito uelut acetum mulsum. Vbi uero deuenit ad bonam compagem, tollito ab igne, & adice scammoniam, epithimum, & agaricum. Et dato quadrantem cum aqua calida.

Postea aluum emolliens. Cap. LXXX.

Cymini quadrantem, hyssopi sesquiunciam, ammi sesquiunciam, pulegii sesquiunciam, petroselini drachm.iiii. cacuminum thymi drachm.iiii. zingiberis

℥.i.

S E R M O

unc. i. feminis cnici unc. i. piperis ʒ. iiii. epithymi ʒ. iiii. salis cappadocici dodrātem . Tundito & cribrato , & aridum seruato. Vfus tempore dato cochlearium. i. ex posca.

Alia posca ualde clara. Cap. LXXXI.

Cumini quadrantem, pulegii sesquiunciam, sceniculi sextantem, feminis apii sextantem, anisi sextantē ʒ. viii. scammonia trientem , epithymi quadrantem salis communis bessem aut libram. i. Tundito, cribrato, & dato cochlea. i. ex posca, purgat imperuerse.

Gari purgatorii præparatio. Cap. LXXXII.

Scammonia ʒ. iiii. piperis grana. L. gari nigri quadrantem, misce, utero ad intinctus, aut quomodo uos lueris, purgat bilem. Aliud. Cnici grana. xx. piperis grana. L. gari quadrantem . Internam cnici partem tritam unito ac utitor, purgat pituitam. Si uero pro cnico adieceris lathyridas, efficacius facies . Si uero polypodii ʒ. iiii. inieceris, atræ bilis humorem euacuat. Efficacius autem euadit, si pro polypodio, epithymi ʒ. iiii. aut. iiii. inieceris.

Mellis emollientis præparatio. Cap. LXXXIII.

Feniculi uiridis manipulū. i. aquæ sextar. iiii. coquit to ad tertias, colato, & aduicito mellis lib. i. & coquito ad compagem mellis, & dato ex eo cochlearia. iiii. purgat bilē flauā. Si uero pro sceniculo, feminis cnici integriorem partem adieceris uncia. i. pondere, purgat pituitam . Si uero polypodium aut epithimum eodem pondere simul coques, purgat atræ bilis humorem.

Garum aquosum. Cap. LXXXIIII.

Gari ʒ. i. piperis grana. L. feminis apii obolū. i. hoc est siliquas. iiii. mellis cochlea. i. aquæ quadrantē, scammonia ʒ. i. s. aut. ii. Reliquis coctis & ab igne ablatis ammisceto scāmonia, & dato ante cibum. Si uero pro scammonia, feminis cnici granorum uiginti internam partem adieceris, purgat pituitam . Si uero polypodii drach.

drach.iiii.adieceris,purgat atræ bilis humorem.

Garum uinosum purgatorium. Cap. LXXXV.

Gari conchulas.ii.uini conchulam.i.piperis grana xx.ligustici scrup.i.scammonia scrup.i.mellis parum, utere.Purgat bilem. Si uero cnici granorum.xx.inter nam partem inieceris pro scammonia , purgat pituitam. Si polypodii 3.iiii.atram bilem.

Garum acetosum purgatorium. Cap. LXXXVI.

Seminis apii 3.i. piperis grana.L.cucumini obol.i. succi cyrenaici siue laferis tantundem,scammonie scrup. i.gari unc.i.aceti quadrantem, utere purgat bilem . Si uero scammonia,cnici granorum uiginti internâ partem adieceris,purgat pituitâ. Si uero polypodii 3.iiii. atræ bilis humorem euacuat.

Iuscula emollientia. Cap. LXXXVII.

Aquæ sextar.i.olei conchulam.i. gari parum , salis pauillum,anethi modicum,omnia donec succulenta fiant coquito.Deinde granorum cnici.xx.internâ partem indito:& dato.Euacuat pituitam. Si uero polypodii 3.iiii.contusas ac cribratas insperferis iusculo perdicis aut phasiani,purgat atræ bilis humorem. At uero scammoniam non probo in iuscula coniectam, eo quod experimento compererim inidoneam esse.

Lac purgatorium. Cap. LXXXVIII.

Lactis asinini aut caprini heminam.i.scammonia scrup.ii.misceto ac exhibeto.purgat bilē. Si uero cnici granorum.xx.internam partem inieceris , euacuat pituitam. At uero polypodium aut epithimum non probo aut lasti misceantur, eo quod tingant lac, & nō potest hoc latere accipientem . Plerique enim ob timiditatem purgari non uolunt.

Oliuæ purgatoriæ. Cap. LXXXIX.

Piperis 3.i.epithymi 3.ii.silphii 3.i.mente uiridis 3.i.comæ pulegii 3.i.cymini 3.i.rutæ 3.i.scammonia 3.i.palmularum pinguium sextantem,mellis sextar.i.ace

¶ s ti sexo

ti sextarii dimidium, oliuas muria conditas. ex. numero. omnia prædicta per se tenuissime terito, & deinde cū aceto mulso. Postea oliuas singulas ter lancinatas iniicito, & finito ad paucos dies ac utitor. dato in cibo oliuas tres, & iusculi cochlearium. i. aut. ii. pro uiribus.

Oxyporiæ purgatoria. Cap. XC.

Si ad concoctorium medicamentum quod ex malis cotoneis parari solet, cochlearii unius mensura acceptum, ammisueris scammoniaæ scrup. ii. flauam bilē citra molestiam euacuabis. Si uero lathyridum granæ xx. addideris, purgat pituitam. Si polypodii aut epithymi ʒ. iiii. addideris, purgat atram bilem. Similiter autē si quoq; diospolitico concoctorio pharmaco uteris, idem efficies, & maxime in quibus pituita in thorace residet. Si uero ad concoctorium ex calamintha pharvacum ammisueris medicamenta purgantia, euacua bis omnem circa cutem corporis uitiosum humorem, lepras, impetigines, & similia.

Oxyporium ex palmulis. Cap. XCI.

Zingiberis, piperis, cumini, petroselinī, singulorum unc. i. scammoniaæ in fermento assatæ ac tenuissimæ tritæ unc. ii. s. palmularum pinguium carnis trientem, foliorum rutæ unc. i. mellis lib. i. aceti sextar. i. Coquito mel & acetum & palmulas, donec reliqua fiat tertia aceti pars. Deinde rutam cum palmulis terito, & paulatim acetum mulsum costū addito, unito, ac utitor, uelut admirando, & multa experientia cognito pharmaco. Perfecta dosis sunt cochlea ii. ad adstrictam aluum, dum adhuc in uigore est medicamentū. Si uero nō ualde fuerit aluus adstricta, p mensura illius adstrictionis exhibitū est pharmacū, aliquando cochleariū. i. s. aliquando i. solū. Subducit egregie flauam bilē. Quapropter & in morbo regio uiliter exhibetur, & tertianariis, ubi concoctio bona in urinis apparuerit, purgat etiam pituitam

tultā moderate. Vtere cōfidenter in omni tēpore uelut impertuerso ac minime curioso. Ego uero ēt his q absq̄ que rigore febricitant dedi, postq̄ apparuit concoctio in urinis, & cōfestim sanati sunt. In qbus aut atrā bilem purgare uolueris, adde ad p̄dictā dosim, epithymi ℥.i. aut pro uiribus. Si uero pituita multam infidet, adiiici agarici aut isii scr. i. purgat. n. moderate pituitam.

Purgatorium ex cotoneis malis. Cap. XCII.

Malorum cotoneorum maturorum, magnorū, odoratorum, fermento oblitorum & assatorum, carnis purgatæ trientem, mellis despumati quincuncem, piperis ℥.ii. scammonia ℥.vi. singula per se terito & unito, ac exhibeto cochlear. i.

Purgatorium ex citrio. Oribasii. Cap. XCIII.

Purgat hoc caput, facit ad stomachicos, coeliacos, & q nō possunt forte purgatoriū ferre pp̄ imbecillitatē. Vnde ēt pueris citra noxiam datur. Est. n. stomacho cōmodū. Citrii corticis ac carnis lib. i. aquæ sextar. i. s. mellis sextarii dimidiū piperis ℥. i. scammonia ℥. i. Citrii in tenues partes secato, & cū aqua ad tertias coquito, deinde colato, & mel ad decoctum adiicito ac coquito ad bonā compagem, & reliquias coctorū citriorum terito, ipsiq̄ arida tenuissime trita inspergito, & ubi simul triueris, coctam aquam illam mullam adiicito, & unitis utitor, cochlear. i. exhibens.

Purgatoriū ex fœniculo ualde bonū. Ca. XCIII.

Epithymi, zingiberis, piperis, scammonia, singulorum unc. i. fœniculi uiridis, rutæ uiridis, apii radicum uiridium, singulorum quadrantē, aquæ sextar. iii. mellis libras. iii. decocto ad tertias redacto adiiice mel, & coque ad bonam compagem. Deinde insperge arida, & exhibe cochlear. i. magnum.

Aliud ualde stomacho gratum. Cap. XCV.

Fœniculi, cumini, pulegii, apii, singulorum manipulum, aquæ sextar. iii. coquito ad tertia, & colato, & tanq̄

S E R M O

& tantundem mellis addito, & coquito ad mellis compagem, & inspergito in mortario scammonia leuissimam me trita ꝑ. i. piperis ꝑ. i. mastiches trita ꝑ. iiii. unito dato ꝑ. cochleare. i. Conuenit flatuosis.

Purgatorium ex sceniculo quod parari solet ad atram bilem. Cap. X C V I.

Scammonia sextantem, zingiberis, piperis singulorum ꝑ. i. petroselini ꝑ. xii. corticis ueratri nigri ꝑ. vi. epithymi unc. i. mellis libras. iiii. succi sceniculi lib. iiii. Coquito succum cum melle ad mellis compagem, & asperfundito paulatim & arida tusa ac cribrata in mortario, & unitis unitor. Datur ex eo cochlea. i.

Purgatorium atræ bilis. Oribasii. Cap. X C V I I.

Aquæ sextar. iiii. mellis do drante ꝑ. epithymi unc. i. Epithimum tusum ac cribratum inspergito, ubi illa simul ad tertias deco xeris. Dato bibendum pro uiribus. Mihi uero uidetur quarta pars exhibenda esse, his autem qui bono habitu præditi sunt, dimidium.

Aliud purgans atræ ac flauâ bilis. Cap. X C V I I I.

Scammonia, epithymi, singulorum sesquiunciam, petroselini, zingiberis, mentæ, singulorum ꝑ. ii. excipe melle, & exhibe nucis ponticæ magnitudine.

Pastillus flauam bilem purgans. Cap. X C I X.

Piperis, mastiches, nucû pinearû, passularû nucleatarû, singulorû grana. x. cucumini grana. xv. scammonia ꝑ. ii. plus minus, mellis parû, trita simul dato: uelut pastillum. Huius dosis una est, purgat citra molestiam.

Buccella purgatoria. Cap. C.

Fermenti ex similagine libras. ii. scammonia unc. i. seminis sceniculi, cumini, folii malabatri, singulorum siliquas. iiii. piperis grana. xxxiii. salis communis parum, olei & gari cochlea. ii. arida contundito ac cribrato, & cum fermento mollito, & facias panes paruos duplam latitudinem miliaris habentes. Torreto in clibano, & exhibeto perfectam dosim sextantem ex hoc

hoc pane edendam, quocunq; quis uoluerit modo, saltem ut ieiunus utatur. Est enim maxime alienū ab omni molestia purgat bilem.

Aloedaria citra molestiam purgantia. Cap. C I.

Aloes quadrantem, agarici unc. ii. scammoniaē ʒ. i. bdellii drach. iiii. gummi uermiculati sextantem excipere succo brassicae, in his uero qui humore flaccidum stomachum habet, succo carnis citrii, & forma pilularum cicericis magni magnitudine. & dato perfectis septem ieiunis. Si uero uoles, etiam ante coenam, & post coenam. Si autem mollire uolueris, tria dabis ex his catapotia. Aliud sine molestia purgans. Scammoniaē sextantem, bdellii unc. i. aloes drach. iiii. gummi drach. iiii. & cum succo brassicae fac catapotia cicericis magnitudine & exhibe post coenam, si mollire uolueris, tria: Si uero purgare, septem ut plurimum, aut quinque.

Pharmacum pituitam ducens. Oribasii. Cap. C II.

Baccarum lauri recentium sextantem, euphorbii ʒ. i. mellis quod satis est, ut eclegmatis formam habeat. Datur cochlearii dimidium. Redundantibus humoribus plus datum plus profuit. Vere uelut optimo. Aliud pituitam euacuans. Seminis anisi piperis castae, medulae colocinthidis singulorum drach. iiii. grani cnidii, feminis cnici, singulorum drach. iiii. mellis quod satis est, ut eclegma fiat. dato perfectis cochlea. i. s. Aliud. Anisi, apii, ammii, piperis, grani cnidii, feminis cnici, lathyridum, singulorum drach. iiii. castae drach. ii. mellis despumati quod satis est. Perfecta dosis sunt cochlear. ii.

Purgatorium atrae bilis. Philagrii. Cap. C III.

Zingiberis drach. i. feminis apii drach. ii. succi cyrenatici, piperis, ligustici, singulorum drach. i. epithymi drach. iiii. excipe melle ut eclegma fiat, & exhibe cochlea. ii. Aliud. Epithymi agarici, aloes, singulorum drach. iiii. corticis ueratri nigri drach. i. hyssopi, iridis, absinthii

S E R M O

thii succi singulorum drach.iiii.bdelii, gummi, utriusque drac.i. Si uero non affuerit absinthii succus, adice comæ tantundem, & excipe melle, & dato pro uiribus. Euacuat atræ bilis humorem itemq; pituitæ. Bilis & pituitæ, & atræ bilis, ac reliquorum hum. commune purgatorium. Cap. CIIII.

Lathyridū, medullę colocynthidis, foliorum chamaeæ siccorum, scāmonia, epithymi, polypodii, anisi, singulorū drach. x. cacuminū thymi, piperis, mastiches, carpopalsami, castæ, seminis apii, chamæpythios sicca, singulorū drac. v. absinthii succi aut comæ drac. v. mellis qđ satis est ad eclegma. Dato cochle. i. aut plus pro uiribus. Vtere autē hoc nō in omnibus, sed in qbus cōie flaueris oēs humores æqualiter in corpore redūdare.

Aloedaria emollientia ex rosaceo melle.

Philagrii. Cap. CV.

Aloes sexcuncem, costi, spicæ nardi, carpopalsami, floris iunci odorati, singulorum unc. i. castæ unc. i. agarici drach.iiii. croci drach. iii. s. comæ centaurii scrupul.iiii. mellis sextantem, succi rosarum trientem, epithymi unciam. i. rhei scrupul. viii. asari scrupul. iii. ligni balsami scrup. vi. mastiches scrup. viii. excipe melle rosaceo, & da pro uiribus. Aliud ex rosaceo melle molliens uentrem sine omni molestia. Vtere uero ipso ad articulorum, & maxime coxendicum dolores, itemq; lumborum. Aperit etiā iecoris obstructions. Iii scrupul. viii. agarici drach. iii. aloes sextantem. spicę nardi scrupul. viii. floris iunci odorati scrupul. viii. croci scrupul. iii. castæ scrupul. xvi. costi scrupul. viii. carpopalsami scrupul. viii. mellis rosacei quadrantem & scrupul. viii. terito & formato catapotia cum melle rosaceo, & quinque exhibeto, post cœnam quotidie si uoles, aut alternis diebus, aut prout uisum fuerit. Exterget, enim stomachum & articulos, præcipue uero purgat pituitam. Est autem consuetudo more prandendum ac cœnandum. Aliud bilem & pi

& pituitam ducens. Absinthii comæ tusæ ac cribratæ, aloes tenuissime trita, utriusq; unc. .i. excipe succo thymali, maxime myrsinæ, & efformato catapotia phaseli magnitudine. & dato. iii. tantum.

Aloedarium, ex philagrio. Cap. CVI.

Purgat hoc bilem & pituitam. Colocynthidis medulle, aloes, scamoniæ, singulorū ʒ. v. succi aut comæ absinthii ʒ. v. excipe succo brassicæ, & fac catapotia. Ciceris magnitudine, & exhibe pfectis xxi. Aliud. & ipsum multo experimento cognitū. Euacuat autē tres humores. Aloes, epithymi, scamoniæ, singul. ʒ. ii. colocynthidis, agarici utriusque drach. i. excipe succo brassicæ. Et dato catapotia xv. Aliud quod in Tyro præparatur. Scamoniæ sextantem, aloes drach. i. mastiches, bdellii, piperis, absinthii, singulorū ʒ. i. excipe succo medii citrii ac corticis, & fac catapotia. Et dato septem aut novem. Si uero uoles probe purgare, habeant catapotia exhibenda pondere scrup. iiii. s. & amplius.

Aloedarium Oribasii. Cap. CVII.

Conuenit hoc maxime lippientibus. Euacuat autem magis bilem flauam & atram. Scamoniæ unc. i. corticis ueratri nigri unc. i. salis ammoniaci drach. i. radicis panacis drach. iiii. piperis, pulegii, utriusque drach. i. efformato cum aqua pilulas fabis græcis similes. Et dato ex eis septem mediam dosim, ita ut habeant septem drachmam unam & obolos duos. Aliud. Oribasii. Aloes sextantem, spicæ nardi, asari, mastiches, croci, xylobalсами, sing. drach. vi. castæ drach. xii. epithymi ʒ. xii. formato catapotia erui magnitudine, cum decocto pulegii. Et dato. xxi. Hoc quartanarios sanat. Possunt etiam cū melle cocto efformari.

Sal purgatorius. Cap. CVIII.

Salis ammoniaci sexcuncem, sulphur drach. ii. seminis apii drach. ii. zingiberis drach. i. piperis drach. iiii. folii indici, spicæ nardi, pulegii, singul. drach. i. scammoniæ,

S E R M O

niæ ʒ.i. Datur cochlearium unum. Euacuat bilem . A
 liud. Salis ammoniaci sexcuncem, seminis apii drac . i.
 zingiberis drach. ii. piperis drach. iii. spicæ nardi drac.
 i. pulegii scrup. iii. s. folii scrup. i. lathyridum unc. i. dato
 cochlearium. Euacuat pituitam. Aliud. Salis ammoniaci
 sexcūcem, zingiberis drac. iiiii. piperis drac. ii. anisi, se
 minis apii, utriusq; drach. ii. folii scrup. i. epithymi unc.
 i. dato cochlearium. Euacuat atrę bilis humorem. Sal
 subducens & euacuans circumsitam in uentre ac intesti
 nis pituitam, & reliquos humores . Purgat moderate
 etiam bilem. Conuenientiss. est arthriticis, uertiginosis,
 hoc usus est quidam stomachicus, & frequenter ex co
 mitiali morbo cadere solitus & ingentes gratias egit.
 A morbis uero præseruat familiariter ipso utentes. Pe
 troselini drach. iii. mastiches scrup. iii. zingiberis dra
 ch. iii. piperis, euphorbii, utriusque scrup . vi. salis am
 moniaci drach. xv. scamoniæ drach. vi. Datur cochlea
 ri dimidium in prandio, cū carnibus uolucris aut gal
 linæ, aut piscis, ad intinctus. Sit autem pōdus scrup. iiiii.
 s. Si uero efficacius purgare uoles dato ieiuno mane
 tum succo ptisanæ, aut cum aqua mulsa, scrup. vi. for
 tioribus etiam. vii. dare potes. Debilioribus uero scrup.
 iii. aut. iiiii. s. Aliud purgatorium purgans citra periculū
 non euertens stomachum. Datur in omni tempore, &
 omni ætati, & pueris. Educit stercus & omnem mate
 riam corruptam à capite usque ad unguis . Remo
 uet furfures & reliquas circa caput nascentes pustu
 las. Facit ad uertiginem, lippientes. Medetur omnibus
 circa cutem pustulis. Sanat tertianam, quartanam, quo
 tidianam, in interuallis exacerbationum datum, ubi
 concoctio bona in urinis apparuerit. Bilem autem præ
 cipue euacuat . Habet hoc modo Zingiberis, petros
 selini epithymi, filphii, ammii, seminis apii, cumini, li
 gustici, piperis, singulorum drach. iiiii. scamoniæ qua
 drantem, & uncia dimidium, salis ammoniaci tosti
 septuncem,

Septuncem. Torreto salem ac tundito cum reliquis. Scammonia uero tritam cribratam unito in mortario, & dato scrup. ix. cum succo ptisanæ aut aqua mulsa meraciore. Aliud consimile, acutius experimento constans, imperuerfum, euacuat magis bilem. Ammii scrup. vi. seminis appii ℥. iii. piperis, petroselini, epithymi, cumini, singulorum scrup. iiii. s. scammonia unc. i. salis communis quincuncem, salis ammoniaci trientem, datur cochlearium cum ptisana. Aliud experimento constans ualde bonum. Epithymi scrup. xviii. cacuminum thymi scrup. viii. salis ammoniaci scrup. viii. piperis scrup. ii. cumini Æthiopici, anisi, utriusque scrup. ii. mastiches scrup. xii. contusa trita aduersato. Vnus autem tempore scammonia scrup. ii. sumito ac terito cum modico melle, & aduicito aridi triti adseruati medicamenti scrup. ii. tantum, & unito ac dato cum ptisanæ succo aut aqua mulsa.

Purgatorium pituitam ducens. Diogenis.
nis. Cap. CIX.

Euphorbii, piperis, salis ammoniaci, singulorum unc. i. terito & redigito in puluillum, & dato in ovo sorbilibi cochlearii dimidium: hoc purgat pituitam solū. Dosis perfecta sunt scrup. iiii. s. Aliud flauam bilem purgans. Scammonia unc. i. costi, spicæ nardi, utriusque scrup. iiii. s. radice rubiæ leuissime trita scrup. ii. perfecta dosis sunt scrup. iii. Media. ii. minima. i. Aliud atram bilem euacuans. Scammonia in malo assata drach. v. costi, spicæ nardi, utriusque scrup. iiii. s. caryophylli scrup. i. s. radice rubiæ scrup. ii. epithymi scrup. ii. perfecta dosis scrup. vi. media. iiii. s. minima. iii.

Purgatorium aquam ducens. Oribasii. Cap. CX.

Ducit hoc item pituitam, piperis, seminis rutæ, scobis siue ramentorum eboris, euphorbi, æquales partes. Dantur scrup. iii. cum aqua mulsa aut condito, facit & ad colicos & hydropicos. Aliud aquam ducens,

A E T.

t Petro

S E R M O

Petrofelini, anisi, cacuminum thymi, ſing. drach. .iii. ſo-
liorum chamelææ ſiccorū ʒ. x. mellis quod ſatis eſt ut
eclegma fiat. Dato perfectam doſim cochlear. .iiii. s. Si
uero efficacius facere uoles, ammiſce prædictis ſqua-
mæ æris drach. vi. Et dato perfectâ doſim cochlear. .iii.

De Hieris.

Cap. CXI.

Hiera Logadii. Medullæ colocynthidis ſextantem
& uncæ dimidium, ſcillæ aſſatæ, agarici, ammoniaci,
thymiamatis, thymi, ſcammonia, ſing. drach. xx. corti-
cis ueratri nigri, hyperici, utriuſque drach. x. epithymi,
bdellii, polypodii ſicci, aloes, chamædryos, marrubii,
caſiæ, ſingulorum unc. i. myrrhæ troglodyticæ, pipe-
ris albi, longi, nigri, cinnamomi, croci, opopanacis, ſa-
gapani, caſtorii, petroſelini, ariſtolochiæ longæ, ſingu-
drach. .iiii. excipe melle. Doſis perfectâ ſunt drach. .iiii.
media. .iii. minima. .ii. ad iice ad doſim dum exhibitus
es ſalis tenuiſſime triti cochlearii dimidium.

Purgatoriū citra moleſtiam purgans. Cap. CXII.

Facit ad iſchiadicis, & qui per circuitum diuturne
uexantur. Medullæ colocynthidis unc. i. nitri ſextan-
tem: terito probe, & dato robuſtis drach. i. cum aquæ
mulſæ potione magna ieiunis. Debilibus uero ſi liquas
nouem. Vtere confidenter. Aliud eximiū. Ad princi-
pia inſanæ, melancholicis, paralyticis, iſchiadicis, uerti-
ginofis, comitali morbo laborantibus, alopeciiſ, capi-
tis doloribus. Veratri nigri, ſcâmonia, utriuſq; drach.
viii. ſalis ammoniaci drach. .iiii. gummi drach. i. effor-
mato catapotia ciceris magnitudine cum ſucco braſſi-
cæ, & dato perfectis ſcrup. v. Media doſis ſunt ſcrup.
iiii. Minima. .iii. his qui ualde debiles ſunt. Eſt hæc deſ-
ſcriptio Oribaſii, caput. lxxvii. deſunt autem huic ſpe-
cies tres. Purgatoriū medicamentū, Proſomilitæ, epi-
thymi, quadrantem, iſſi unc. i. agarici drach. .iiii. euphor-
bii drach. vi. ſpicæ nardi, folii, coſti, piperis, ſing. ʒ. xxx.
caryophylli ſcrup. v. Dantur ex hoc ſcrup. vi. cum aqua
mulſa.

mulsa. Si uero bilem flauam repereris cū alijs duobus humoribus redundantē, adde ad hanc dosim usus tēpore etiam scāmoniam, quantum satis esse iudicaueris pro uiribus. Habet autē hæc dosis, isii siliquas quinq; epithymi ꝑ. i. s. agarici siliqu. ii. s. euphorbii siliqua. iii.

Hiera Galeni. Cap. CXIII.

Medullæ colocyntidis sextantem & uncia dimidiū, chamædryos, agarici, scilla assata, ammoniaci, thymiamatis, scammonia, corticis ueratri nigri, stœchadis, hyperici, singulorum sextantem, epithymi, euphorbii, utriusque ꝑ. viii. polypodii sicci, bdellii, aloes, marrubii, casia, singulorum sextantem: myrrha troglodytica, sagapeni, croci, aristolochiæ longæ, piperris albi, longi, cōmunis, cinamomi, opopanax, castorii, petroselini, singulorum drach. iiii. Mellis quod satis est. Dato perfectam dosim drach. iiii. Mediam. iiii. Minimam. ii. cum aqua mulsa & salis tenuissime triti cochlea. dimidio. Maxima porrō est huius utilitas, purgat. n. ex profundo uarios humores excellenter, ita ut neq; exolutionem, neq; tribulationē, neq; debilitatem, neq; in appetentiam, neq; aliam angustiam ægro accipienti exhibeat. Sed potius facile sperantes & hilares & robustos efficit, ut mirabilis sit ipsius excellentia. Sanat itaq; hemicradicas affectiones, uertigines, comitialē morbu, insaniam, melancholiam, lethargū & similia, hebetudinē uisus, grauitatem auditus, uocē interceptā, anhelosos, stomachicos, affectiones antiquas, splenicos, nephriticos, colicos, ischiadicos, arthriticos, podagricos. Ducit menses. Cōuenit tremulis, & resolutis, impetiginem ferā, & omnes circa cutem corporis nascentes pustulas: & elephantiasin, & febres diurnas per circuitū repetētes sanat, & omnia maligna ulcera.

Hiera Archigenis, ex epistola ad Marsum de atra bile.

Cap. CXIII.

Medullæ colocyntidis sextantem & unc. dimidiū,

t 2 chamæ

S E R M O

chame dryos, agarici, marrubii, stœchadis, sing. drach. x. opopanacis unc. i. sagapeni unc. i. petroselini, aristolochiæ rotundæ, piperis albi, sing. drach. v. cinamomi, spicæ nardi, myrrhæ troglodyticæ, polii, croci, sing. drach. iiii. excipe melle despumato, ut habeat strigmentitiam crassitudinem, & repone in uitreo uase: perfecta dosis sunt drach. iiii. (In alio exemplari adduntur scrup. iiii.) cū aqua multa adiecto salis cochleario paruo. Quum enim sordibus inquinatus & male affectus fuerit eger, strenuam constitutionem inducit, non solū ob multitudinem eorum quæ per aluum subducuntur, sed etiam quod priuatim bilem atram imminuit. Pleuritidi itaq; primū præparata est, & flatuosis affectionibus conuenientissima est, & facilem spirationem facit, & impedimenti nutrimenti aduersatur, & colorem cutis depurgat, sanguinem quidem defecans, male uero ardentem spiritū lucidius accendens. Sed non est propositū nobis encomium dicere eius, quæ non frustra hiera, id est, sacra appellata: longū enim sermonē, res ea requirat. Ad melancholicas autē affectiones, non est aliud pharmacum quod huic cōparari mereatur. Et noui multos per assiduū eius usum nullo alio opus habuisse: etiam si nullā omnino bilem excreuissent: non enim qui nigram excernūt bilem soli melancholici uocantur, sed qui etiā iam habent in solidis mēbris talis constitutionis structuram. Sed & panniculorū siue membranarū cerebri malos habitus ualde bene exterit: unde morbum comitialē & infanias inde oriētes mirabiliter remouere uidetur. Ego reperi hanc descriptionē in medicamentario libro de Rhoma mihi allato ualde laudatam ad insanos, melancholicos ischiadicos paralyticos, uertiginosos, comitiales morbū, alopecias. Non habebat autem opopanaca, neq; piper, neq; pulegiū.

Hiera anthiochi. Camedryos, agarici, medullæ colocyntidis, stœchadis, singulorū drach. x. opopanacis sagap

ſagapeni, petroſelini, ariſtolochia, piperis albi, ſingulo
rū drach. v. cinamomi, ſpicæ nardi, myrrhæ troglodyti
dis, croci, folii, ſingulorū drach. iiii. Mellis quod fatiſ
eſt. Facit ad melancholias, inſanias, morbum comitiā
ſem, & omnes feculentum ſanguinem habentes.

Hiera Ruſi, ad melancholias. Cap. CXV.

Medullæ colocynthidis ſextantem & uncia dimi
dium, chamæpithyos drach. x. chamædryos drach. x.
caſiæ drach. v. agarici, marrubii, utriuſq; drach. x. opo
panaciſ unc. i. ſagapeni, petroſelini, ariſtolochia rotun
dæ, piperis albi, ſing. drach. v. cinamomi, ſpicæ nardi,
croci, myrrhæ troglodytidis, polii, ſing. drach. iiii. Excī
pe melle, & exhibe drac. iiii. perfectam doſim cū aqua
mulſa, & ſale. Habet aliquid ad intelligentiam utile, eo
quod à capite plurima ducit. Vnde uertiginofiſ, & ca
pitiſ grauitati, & glaucomatiſ fieri minantibus, co
mitiali morbo, paralyticis affectionibus, hoc pharma
cum priuatim adhibere ſoleo, & ſi opus fuerit memo
riam reuocare. At melancholico non parua nec uul
garis utilitas ex ipſo contingit. Quare ſæpe per ipſum
purgandus eſt. Etenim alia medicamenta aliter alibi
preparantur, & ad alioſ quofdam morboſ magiſ apta
ſunt. Si uero quiſ ad atram bilem uti uoluerit, hoc uti
le exiſtit. Vtatur autem ſinguliſ diebus ex hac antido
to ſabæ magnitudine, non purgationiſ gratia: magno
pere enim confert ad concoctioneſ, & flatuſ diſcutit.
Videtur porrò mihi conducibile eſſe, ut ob ſtrenuas
purgationeſ malux ſeminis drach. ii. bibantur.

Hiera Luſti, faciens ad eadem uelut rela

tæ.

Cap. CXVI.

Epithymi trientem & uncia dimidium, marrubii,
ſtœchadiſ, chamædryoſ, corticiſ ueratri nigri, ſcam
moniæ, agarici, piperis albi, comuniſ, longi, ſcillæ
aſſatæ, ſingulorū ſextantem, medullæ colocynthidiſ,
euphorbii, aloeſ, croci, gentianæ, ſeminis petroſelini,

t 3 ammo

ammoniaci thymiamatis, sagapeni, sing. ʒ. i. opopanax
 cis, polii, cinamomi, casia, myrrhae troglodyticae, spicae
 nardi, floris iunci odorati, pulegii, sing. ʒ. iiii. aristolo-
 chiae longae, & rotundae, utriusque ʒ. ii. mellis despumato-
 ti quod satis est. Perfecta dosis ʒ. iiii. s. cum aqua muls-
 sa & salis tenuissime triti cochleario uno.

Quomodo auxiliari oportet his qui pharmacū bis
 berunt, & non purgantur. Cap. CXVII.

Si uero quis potō pharmaco non purgetur, aquam
 mulsam meraciorem assidue absorbendam dato, & ni-
 tri parum in aqua liquefacti. Optimum autem cogno-
 ui multo experimēto mastichen, ut dentur eius ʒ. xii.
 leuissime tritae cum aqua tepidiore. Optimum est &
 glandem ano indere, ex sale, nitro, ac melle. Et malum
 aliquando manducatum effecit quod debuit: corro-
 boratum enim os uentri, superfluitates infernē protru-
 dit. Ob quot causas non exercuit uenter purgatorio
 dato? Ob quinque causas. Aut propter naturā aegri
 proprietatem, aut ob dati pharmaci paucitatem, aut
 propter stercus durum impactum in quibusdam inte-
 stinis, aut quod natura impetum per urinas fecit, aut
 propter errorem, pars quidem purgantis, ad hoc ut
 nihil laedat corpus, alimentum fit animalis: pars uero
 in pharmacum uenensum euertitur. At uero Hippo-
 crates de purgationis excessu sic dicit: Quum purga-
 tionis excessus hominē arripuerit: statim in balneum
 ipsum inducito, unumque bibendum & ante balneum
 & post dato, fuluum colore, & album substantia. Et
 mea experientia comperit hoc praestantissimum om-
 nium, quare ne contempseris.

Cura excessus purgationis. Oribassii. Cap. CXVIII.

In his qui nimium purgantur, potum contrahere
 oportet, & somnum procurare, dandum est autem ui-
 num austerum paulatim, cum aqua fontana. Bonū est
 & crassiores polentam torrere ac potui inspergere.
 Aut

ab opopanax
 causas

idei actio
 1034
 lib 39

Aut parum de calice papaueris, & gallæ parum. Facit etiam probe lentis decorticatæ farina cū aceto & beta nigra cocta, rhoe adiecto aut parum de calice papaues ris. Conducunt & pira sicca expressa, & mala cotonea. Si uero adhuc perseverat lationis impetus, utendū est efficacioribus ad cœliacos descriptis. In his uero qui facile uomunt, aquam tepidam multam bibendam dato, & uomere iubeto, digito aut penna immissa. Atq; hoc facies bis & ter consequenter. Deinde oleum mes linum & uinū calefacito, & in hoc linteum tinctū uen tri admoueto: & post modicū interstitiū antidoti the riaces fabæ magnitudinem cū uino bibendum dato.

De uomitu. Rufi. Cap. C X I X.

Quandoquidem in uiolentis uomitibus sæpe absur da quædam sequi solent, operæpretium fuerit prius modos referre, quō quis facile uomat. Nam pituitam mouet uomitus, & caput leuat: & eum qui auidius ci bum ingessit, aut plus uini hausit, ledi prohibet. Auxi liatur autē purgatio per uomitus nimio corporis mo li. Opitulatur item excellenter gracilibus. Omnes autē fluidas affectiones uomitus sanare solet, uelut ulcera tionem rhenum, uescicæ, & ani, & aliarum partium, eleo phantiasim, cancos, malos corporis habitus, articulo rum affectiones. Cōuenit & hydropicis, maxime aqua inter cutē laborātibus, regio item morbo, & comitiali in his quibus à stomacho initium affectionis accepit. Nam his qui in capite affecti sunt comitiali morbo, in cōgruus est uomitus. Cōducit item tremulis, resolutis fiderationib. spirationibus erecta ceruice, melancho liis, impetiginosis. Cōtrarii uero sunt uomitus sanguis nis reiectioni, strāgulatibus uteri, naturis nauseabūdis animi deliquis, his qui à suffocatiōe assidue uexātur, & qui ex qualibet occasiōe caput dolēt, & qui suffusio nē suspectā habēt, & in summa omnibus oculorū affe ctionibus. Sint autē uomitoria nō acerba, & arida, sed

*q̄b̄ morbis
epitales
uomitus*

t 4 partim

S E R M O

partim dulciora, partim aciora. Videtur autem inter hæc raphanus probari, & eruca, & falfamētum uetus: organum uiride, cepe, & porrū. Coadiuuat uomitus etiam ptifana adiecto modico melle, & pingues carnes. Attamen nō oportet prædicta aut huiusmodi decoquere, & succos ipsorū solos accipere. Verū totam molem deuorare. Neq; uero circa manducationē diu immorari oportet, si quis uomere uelit: sint tamē omnia ex coctura emollita. Manifestū est autem ex uinīs quoq; dulciora esse eligenda: hæc enim magis in uentre supernatant. Et calidæ potu utendū est. Oportet & amygdalas melle tinctas edere, & placentas gustare, & cucumeris semen maceratum cum melle offerre. Sed & cucumeris satiui ac peponis radix trita cū melle uomitū mouet, & Celticę radix trita septem drachmarum pondere in aqua mulsa ac pota fortiter sursum purgat, ut aliquando etiam excessus purgationis consequatur. Qui uero fortioribus uti uolunt, narcissi bulbū in aqua coquunt, & cū decocto quidē temperant uinum. Ipsum autem bulbū edunt coctum, cū oleo & modico sale. Mouet etiam uomitū unguentum irinū, & plus adhuc cyprinū, si quis illitis ex his digitis irretet. Citra molestiam mouet uomitū etiam hyssopi decoctum, & thymi, & cnicī semen tritū cum sesamo, ac cū aqua mulsa plurima potū. Et nasturtii semen. Similiter oleum sesaminū, raphaninū, narcissinū. Daphnoidis folia uiridia tria comesta. Optimū est & hoc, raphani decoctū & caricarum cremorem simul misceto, testefacito, & bibendū dato. Pleraq; igitur & curiosiora uomitoria reprobanda sunt. Dandi uero sunt raphaniteiunis qui inediā tulerunt, & à cœna prius uomuerūt. Sin autē raphani ualde acres, & secentur in tenues laminas, macerētur autē hæc frustula à uespera in aceto & melle. Edat autē uomiturus ex his magnā copiam, & assidue superingerat acetum mulsum. Deinde ad horas

horas duas lente obambulet, & plurima aqua tepida
 hausta uomat, per digiti aut pennæ irritamentum.

Præparatio raphanorum cum ueratro
 albo. Cap. CXX.

Præparantur etiam alio modo raphani ad diuturnas
 affectiones, & fortiore exagitatione indigentes.
 Veratri enim albi & optimi festucarum drach.vi.in raphanos
 figuntur, ita ut raphani prius harundine compungantur,
 & deinde festucæ ueratri in foramina immittantur.
 Hæ festucæ ubi totam noctem in raphanis manserint,
 sequenti die eximuntur, ui ipsarum in raphanis
 relicta. Postea uero raphanos conscindere oportet
 & in aceto mulso macerare, & similiter edendos exhibere.
 Diligenter autem considerandum est, ne quid ex cortice
 ueratri in raphanis permaneat.

Quibus dandū sit ueratrum, & quibus non.

Ex Antylo ac Posidonio.

Cap. CXXI.

Ipsum ueratrum dandū est his qui diuturno ac forti
 morbo laborant, & qui in aliis auxiliis spem non habent.
 Dandū est hydropticis, elephantiasis, malo habitu præditis,
 resolutis multo tempore, comitialibus & melancholicis,
 arthriticisq; ac podagricis. At enumerare in quibus
 affectionibus probetur ueratrum non facile est propter
 multitudinē. Præstat itaq; dicere qui morbi à ueratro
 ledantur. Incommodū est itaq; ueratrum, sanguinis
 reiectioni, spirationi erecta ceruice strangulationem
 minanti, & in suffusione imminete, capitisq; affectibus
 qui ex interualis uiolentos dolores inducunt, cū rubore
 faciei & uasorū distentione: & in utriusque strangulationibus,
 & his qui assidue animo linquātur.

Quid ueratrum facere possit. Cap. CXXII.

Veratrum potest corpora transmutare ac permutare,
 temperaturam ipsorum recentiorem ac robustiorem
 efficiens.

t s Quod

Quod multi accepto ueratro nihil quidem uomues
runt, nihil tamen minus quam purgati utilita-
tem perceperunt. Cap. CXXIII.

Multi accepto ueratro ipsoq; cōcocto, omnino qui-
dem non sunt purgati, utilitatem uero non minorem
perceperunt quàm hi qui purgati fuerant.

Qui sint magis apti ad ueratrum. Cap. CXXIII.
Viri aptiores sunt ad ueratrum mulieribus, & ex ipsis
uiris hi qui fortiorem habitum possidēt. At muliero-
si, & habitu ualde pingues, aut graciles, aut thoracem
non carnosum habētes & longam ac angustam cerui-
cem habentes inepti sunt. Pueri quoq; ac senes inepti
sunt: & qui ualde frigidam temperaturā habent, & qui
sana corpora habent, & multo sanguine abundant, in-
epti sunt. Item difficulter uomentes & pusillanimes.

Tempora uniuersalia ac particularia ad sumen-
dum ueratrum apta. Cap. CXXV.

Tempus uernum aptissimum est ad sumendum ue-
ratrum. Deinde autumnus. Æstas incongrua est, & ni-
mirum hyems quoq; nisi ualde magna urgeat neces-
tas. Et tunc hyeme quidem qui ualde calidū tempera-
mentū habent aptiores sunt: Æstate uero senes. Consti-
tutio idonea est serena & calida & insolata. At in mor-
bis in quibus interualla sunt, dandum est in interuallis.
In aliis, quodocunq; contigerit. In quartanis uero &
intestinalis fluxione uexatis, in ipsis accessionibus.

Veratri probati notæ. Cap. CXXVI.

Optimum est ueratrum quod ab una radice plures
festucas siue surculos, habet, eosq; paruos & extentos,
& non rugosos, & non in acutum desinētes, neq; cau-
dam muris referentes. Intus uero ualde albos, foris
autem pallidiores, profundam medullā habētes, fria-
biles, qui non flectentur, ob mollitiem, sed franguntur
transuersum instar caulis, & qui in fractura fumosum
quid continent ac remittunt, atq; hoc purum. Nam si
pulues

puluerulentum id fuerit, uetustatem ueratri indicat. Bonum porro ueratrum mansum primum dulcedinis indicationem de se præbet, deinde modicæ acrimoniæ: postea feruorem fortem inducit in ore, & saliuam multam ducit, & stomachum euertit. Oportet autem uere colligere ueratrum radice adhuc prægnante.

Victus ratio ueratro purgandorū. Cap. CXXVII.

Victus ratio accuratissima constituenda est his qui ueratro purgandi sunt. Attenuatis enim corporibus non citra periculum exhibetur. Diebus tribus antea abstineant à carnibus aut reliquis crassi succi edulibus ac potibus. Assuefaciant autem seipso ad uomitū, & ter aut quater prius uomant à cœna, & aluus subducatur. Oportet autem declarata antea domesticis anxietate certaminis futura, sic ad hoc auxilium procedere.

Differentiæ exhibitionis ueratri. Cap. CXXVIII.

Datur diuersimode ueratrū: Alii enim decoctū ueratri dant, alii cremorē, alii ipsam eius substantiā. Et alii forpice in ramēta cōspectū exhibent. Alii tusum & cribratū. In ramenta igitur confectū cito incipit purgare, post horas in totū duas, bilem & pituitā educens citra multā lancinationē. Et ipsum simul uomitu reiectū, in quatuor aut quinque horis purgationē sedat. At in puluillum redactū ualde tarde operatur, ut post quatuor aut quinque horas sæpe incipiat. Verū omnes species bilis & pituitæ educit, & ad periculū contractionis & nimie purgationis deducit. Ad longū etiam tēpus producit purgationē, sed utilitatem multiplicem exhibet.

De cremore ueratri. Cap. CXXIX.

Cremor in quo maceratū est ueratrū datur senibus & pueris, & his quibus habitus defluxit, & qui morbū facile solubilem habēt. Datur & his qui elephantiasim futuram timēt. Oportet autem 3. v. ramentorū, in aquæ pluuiialis hemina dimidia macerare ad triduū, deinde colare & calfacere, atq; exhibere totum cremorem.

De uer

De ueratri decocto. Cap. CXXX.

Decoſtum ueratri dandum eſt tum prædictis, & qui illis adhuc ſunt robuſtiores, in ſanientibusq; ac atra bile percitis. Præparatur hoc modo. Veratri libram. i. concifa in aquæ pluuiialis ſextar. ii. macerato ad tertium. Deinde ad prunas mitiores coquito ad tertias. Poſtea colato & adiiçito ad decoctum, mellis deſupus mati primarii lib. ii. & coquito uſque ad mellis compagem: & cochlearium magnum delingendum dato. Licet etiam aqua calida miſcere, & dare cum ſorbitione quadam: hoc neque conuulſiones, neque contraſtiones, neque nimiam purgationem facit. Exerçitium autem eſt uolenti ad ipſum ueratrum tranſire, ut etiam confidenter ramenta eius conſecta accipiat.

De ramentis ueratri, item de contuſo ac cribrato. Cap. CXXXI.

Ceterum his qui maiori molimine ac exagitatione opus habent, fortioribusq; ac confidentioribus, & facile uomentibus ramenta concifa danda ſunt. At uero his qui adhuc audentiores ſunt, aut etiam conſuetudinem habent, contuſum & tenuiſſimo cribro excutum dabis. Ramenta uero ſic exhibe. Accipe feſtucas, conſcinde ſorpice ad polentæ aut ſurfurum magnitudinem: deinde puluillum linteo exterge, & detractis omnibus tenuibus particulis, ut ne ſtrangulet, dato timidioribus quidem cum ptifanæ aut alicæ ſucco, ubi parum decoxeris: fortioribus uero cū aqua calida, aut aqua mulſa, ita ut cogas ipſos inſuper ſorbere aquam mulſam puram, aut aquam, ut ne relinquatur quid in faucibus aut ſtomacho. Doſis præſentiſſima fortibus, de ramentis concifis, ſunt drach. ii. ſ. de puluere craſſiore, drachma una & oboli. ii. de puluillo drach. i. & oboli. ii. Contundimus autem craſſiorē eius farinam in mortario, & per anguſtiſſimum cribrum excernimus, & tenuiſſimum auferētes, id quod craſſius eſt exhibebimus cum

cum succo alicæ aut maza ex polenta facta. Tenuem uero puluillum tundimus, & exacte cribramus. Et postea cū cocto melle solidissimo in catapotia coactum ac efformatum exhibemus.

Quæ præparare oportet exhibitionis tempore.

Cap. CXXXII.

Præparantur porrò ipsis ad opem ferendam lancinationibus, animi deliquiis, & conuulsionibus hæc. Aqua calida & frigida, & decoctum hyssopi, mel, ruta, pulegium, acetum, mala, panis calidus, uinum, pullus gallinaceus coctus, oleum commune & sicyonium, sal, galbanum, castorium, cremor ueratri, oleum cyprini, aut irinum, aut narcisissinum, pennæ, sternutatoriū, cucurbitulæ diuersæ, lectica siue ferculum, lectus stratum molle habens, clyster.

Quomodo post potum curandi sint.

Cap.

CXXXIII.

Si quidem facile purgentur postquam biberunt medicamentum, dabimus ipsis aquam frigidam absorbendam aut colluendam. Deinde odoramentū quoddam corroborans. Et iubebimus ipsos sedere aut recubare, & in quiete manere ad horas duas, ut ne citius quam oportet pharmacum reuomatur. Postea iubebimus ipsos moueri. Prima perceptio caloris circa stomachum & fauces contingit: Deinde saliuam multa in os colligitur: Postea partē alimenti & pharmaci cum pituita uomunt, deinde pituitam & bilem cum pharmaco: Mox puram bilem. Sæpe uero etiam uenter infernè subdicitur, quando sanè etiam tolerabilior purgatio contingit. Singultiunt leuiter, & facies rubicunda est. Si uero facile procedit purgatio, & facies bonum colorem habebit, & singultus cessabit. His uero qui circa mediam purgationem singultiunt, aquam mulsam dabimus, aut decoctū rutæ, & aquam tepidam in potu. Deinde purgatos lauabimus, & alimen-

men-

S E R M O

mentum stomacho gratum exhibebimus . Perseuerante uero purgatione , oportet dare aquam mulsam calidam absorbendam in qua decocta est ruta , aut aquam cum oleo . Penna quoque cyprino aut irino oleo , aut aliquo simili tincta iritentur : & lecto pensili reclinati commoueantur . Si uero ualde uexentur à strangulatione , cremoris ueratri cyathos tres offeremus . Nam ex qualitate adiuuat purgationem . Quod si neque sic strangulationis periculum leniatur , acerrima infusione per clysterem euacuabimus . Dabimus ipsi etiam galbani obolos iii. deuorandos , non ut uomitum concitemus , sed ut strangulationem sedemus . Aut sternutatorium forte admouebimus , assidue per lectum pensilem agitantes , & pennarum immisione irritantes . Vbi uero incipiunt purgari mitigandus est singultus , uelut antea dictum est . Si uero uiolētus fuerit singultus , sternutatorio utemur , & cucurbitis per totam spinam , & maxime circa magna scapularum uerticula , detrahētes ipsas ad spinam , perseuerantes enim cucurbitæ sæpe corrigunt stomachum contractum & uelut contortū à singultu . Ligabimus etiam extremas partes , & fouebimus immixtas in aquam calidam . At uero succedētes in quibusdam contractiones , crurum maxime & manuum : (solent enim plerisq; hæc accidere) leniemus fortiter illinēdo , fouēdoq; ac calfaciendo , & fricando extrema & musculos in furis . Sit autē oleum scyonium , aut quoddam ex mollientibus & lasitudinem ac dolorem eximentibus , acopis appellatis . Sed & castorium unguento ammiscibimus , & in portu exhibebimus . Maxime , uero prodest contractis balneum si affuerit . Sin minus , in scapham aut in fossilium immitteremus , ita ut oleo multo dulci totum corpus , maxime uero contractas partes illinamus . Sit autem aqua probe temperata , ut in ipsa diutius manere possit . Porro ubi cessauit conuulsio ac purgatio , statim

ut stat. 3. de
singulis me. 14

10001

sim nutrire oportet, panē exhibendo uino diluto ma-
defectu, aut in omphacomeli, his qui ualde sunt eua-
cuati. Si uero caloris sensus circa stomachum post ci-
bum contigerit, ipsum omphacomeli aqua calida tem-
peratum bibendū dabimus. Aliquando uero etiam cū
frigida mixtū secunda die dabis. Cibi uero postea bo-
ni succi omnes sint, & uinum tenue ac ualde uetus.

De purgationis excessu. Cap. CXXXIII.

Nimias purgationes sistemus aquae calidae potu, &
extremarum partium ligatura, & fritione uehementi
& cucurbitis ad praecordia & dorsum affixis. At abstinē-
tū potus egregie supprimit uomitum. Si uero adhuc
perseuerarit, utemur somniferis dolorem sedantibus.
Nam talia rescicandi ui predata purgationes sistunt. Et
somnia excretionē sistendi uim habet. Succedit ta-
men somnus sua spē probe purgatis per ueratrum,
multus & profundus, si non periculum imminet. Quis-
bus sanē in tantum concedere oportet, quantum som-
no tenentur. Si uero sudores immodici consequantur,
sedabimus ipsos corporis uentilatione, & spongiae ex
frigida aqua aut posca expressae deterfione. Vtemur
etiam puluillorum adstringentiū & meatus obducens
cium inspersione, & reliqua cura in cardiacis referēda.

Epithemata purgatoria. Cap. XXXV.

Medullae colocynthidis, seminis eruae, ruta sylues-
tris, elaterii, grani cnidii, lathyridum purgatarū, galba-
ni, ceræ, nitri, rubri, singulorum drac. quatuor, opopas-
naxis drachm. ii. terebinthinæ drachm. vi. tunditur hoc
pharmacum adiecto paulatim felle taurino, quantum
satis est. Et si quidem super umbilicum positum fuerit
usque ad pubem, inferiorem aluum mouet. Si uero su-
per uentrem, superiorem purgat per uomitum. Aliud
Nitri rubri, semini securidacæ, medullae colocynthi-
dis, felis taurini, staphidis syluestris, stercoris colum-
bini, radice cucumeris syluestris, scillae, mercurialis,
lingu

*quibus ad
calidū sistit
purgationē
nimias et
salis salum
somnia
somnia*

*et purum
purgationē
nimiam*

S E R M O

singulorum æquales portiones, tundito, cribrato, &
 felle excipito ac melle sufficienti, & ubi ad malagma
 tis formam redegeris utitor. Aliud quod pollicetur
 sanguinis per nares eductionem, si fronti imponatur.
 Vbi uero sistere uolueris, inquit, sanguinem, ablato ipso
 loco diligenter deterges per spongiam ex posca
 aut frigida aqua expressam. Si uero immo uentri im
 positum fuerit quadrangulare nouem digitorum figu
 ra, ciet menses & foetus corrumpit. Imponitur & rheu
 mibus in exacerbationibus. Compositio hæc est. Ceræ,
 galbani, euphorbii, radice lanariæ herbæ, sing. unc. i. ta
 lorum ceruinorum ustorum drach. iiii. succi absinthii
 drach. iiii. terebinthinæ liquidæ, drach. iiii. Sicca trita
 cribrata, rursus terito cum felle uitulino, ad strigimen
 titiam crassitiam, & liquida ac eliquata affundito, &
 unito ac utitor, inquit, uelut admirando. Aliud em
 plastrum purgatoriū quo utor, Chezananze appella
 tum. Hoc impositū umbilico, mouet inferiorem uent
 rem: thoraci uero & stomacho impositū uomitū ciet,
 donec splenium cui illitū est tollatur. Menses autē foetus
 minarū ducit, & foetus corrumpit imò uentri & lumbis
 impositū. Compositio hæc est. Grani cnidii drach. iiii.
 lapidis alsi drach. x. ueratri albi drach. iiii. adipis capri
 ni drach. v. elaterii drach. iiii. succi tithymali drach. iiii.
 amurcæ drach. xii. fellis taurini drach. ii. spumæ niri
 drach. v. farinæ lupinorū amarorum sextantem, comæ
 absinthii drach. ii. Reliqua tundito ac cribrato, deinde
 fel tritū adiecit, mox amurcam, & postea adipē lique
 factū affundito, & unitis utitor. Aliud umbilicarium.
 Et hoc uomitum ciet uentri impositum. Et menses du
 cit non ob uasorum cōclusionem suppressos, foetusq;
 corrumpit, imò uentri ac lumbis impositum. Absin
 thii, succi radice cyclamini, artemisiæ, elaterii, singulo
 rum drach. vi. medullæ colocynthidis drach. x. radi
 cis cucumeris syluestris, farinæ lupinorum, chelidonii,
 seminis

feminis uiolæ albæ, singulorum drach.vi. opopanacis
 drach.ii.ceræ drach.c.terebinthinæ drachm.l. cyprini
 drach.l.aut quantum satis est . Impositum autem ubi
 aluum commouit, mox ipsum tollere oportet . Aliud
 facit & ad colicos. Nitri scrup. ix. terebinthinæ scrup.
 vi.elaterii scrup.iii.staphidis syluestris scrup.i.s. castor
 eii, feminis rosmarini, sampsuchi, baccarum lauri , gra
 ni cnidii, lupinorum siccorum, medullæ colocynthidis,
 singulorū sesquiunciam, scammonia 3. i. fellis taurini
 unc.i.ceræ sextantem, adipis anserini quadrantem. A
 liud. Cucumeris syluestris succum, & cyclamini succū,
 paribus portionibus cum melle misceto, & hæc exacte
 unito in sole aut calido cinere, & utitor illinens ab um
 bilico usque ad pubem. Aliud. Elaterii drach.iii. colo
 cynthidis drach.i.scammonia, squamæ æris, radicis cu
 cumeris syluestris, sing.drach.i.lathyridum drach.i.aut
 pro ipsis succi tithymalli tantundem. Tundito, cribra
 to, ac terito cum oleo plurimum salis habentes, & hæ
 psium lanæ magnū facito, ipsumq; pharmaco imbutū
 imposito ubi uolueris umbilico inquā, aut uentri, aut
 imo uētri, & libis. Aliud. Mespilorū exemptis nucleis
 scrup. xviii. scammonia scrup. xii. atramēti sutorii scrup.
 xvi. sagapeni scrup. xxxii. lathyridum scrup. xii. colocyn
 thidis feminis scrup. xii. Trita excipe oleo & utere.

Compositio olei siue ungenti purgato

rii. Cap. C X X X V I.

Felis taurini sextantem, elaterii unc.i. grani cnidii ui
 ridis trientem , lupinorum uiridium succi sextantem,
 euphorbii unc.i. medullæ colocynthidis unc. i. adipis
 uulpini recentis sextantem, adipis uiperæ sesquiunciā,
 stercoris muris drach.iiii. succi pæonia drach. iiii. ca
 storii drac.iiii. olei cyprini sexcuncem, olei ueteris lib.
 i. arida tundito ac cribrato per tenuissimum cribellū.
 Adipes autem præmollito in mortario, præsertim
 uulpinum, fibris enim refertum est, deinde ad lentas

A B T.

u frus

S E R M O

Prunas liquefacito cum oleo, & ipsis reliqua omnia in
 spergito, & parum ad prunas coquito ac seponito in
 stanneo uase, diligenter operto ut ne transpiret, & des-
 ponito in domo superiore non humecta ad dies xxx.
 Et postea utere in omnibus & ad omnem affectionem:
 Citra molestiam enim purgat. Sanat autem cum reli-
 quis etiam mentis perculsionem. Mēsurā quæ in usum
 assumitur ut plurimum est cochleariorum duorum, in
 quibusdam etiam unum solum. Iuncto enim umbilico
 perfectam feci euacuationem. Si uero immodice fera-
 tur uenter, & uoles suppressere, spongiam uino tepi-
 do imbutam ac expressam adhibe & sistetur. Aliud epi-
 thema. Hoc umbilico imponitur, & splenem purgat.
 Veratri nigri quadrātem, ueratri albi trientem, ammo-
 niaci thymiamathis, nitri, utriusque trientem, scammo-
 niæ sextantē, piperis gran. xxx. contusa cribrata excipe
 terebinthina ut malagmatis formam induant. Et ubi
 præfricueris locum ac fomento præparaueris, forma-
 to quadrangulari quinque digitorum figura splenium
 & imponito. At pēstini impositum, foetus corrumpit.
 Epithema sanguinem ducens, ut hæmorrhoidas irri-
 tet, & menses muliebres. Elaterii, myrrhæ, galbani, fari-
 næ ordeacæ sing. drach. quatuor, foliorum rutæ uiri-
 dis drach. ii. fellis taurini quod satis est. Singula seors-
 fim tenuissime terito, deinde unito, & fellis quod satis
 est affundito. Vtus uero tempore locum sub umbilico
 & partes circumcirca sitas illinito. Aliquando etiam
 lumbos. Ducit menses & hæmorrhoidas.

De localibus euacuationibus. Cap. C X X X V I I.

Et de his quidem quæ superfluitates quæ in toto
 corpore sunt purgare possunt, sufficiunt relata. Tēpus
 est autem trāseūdi ad locales euacuationes. Verū illud
 meminisse te uolo p totā tractationē, ut primū totum
 corpus purges, & à supfluitatibus liberes p prædicta
 purgatoria medicamenta. Et postea p localia euacues.

Si

Si enim ante totius corporis euacuationem aut purgationem, per localia auxilia uolueris partium affectiones curare, in magna mala immiseris ægrotum. Ampliorem enim materiam ad debiles locos attrahes.

Quæ oculos purgant & lachrymas prouocant. Cap. CXXXVIII.

Lachrymas prouocantibus utemur ad oculos diu resiccatos, & palpebras scabras ac putreginosas. Extergentibus uero & repurgantibus ad hebetem uisum & suffusionis principium. Prouocant autem lachrymas & extergent omnia hæc: mel, oleum uetus, ricininum, amygdalinum, ex nucibus regiis, e scæno græco, lentiscinum, laurinum, anethinum, fufinum, nardinum, opobalsamum. Ex succis autem oculos purgant, succus uix acerba, lactuca syluestris, lycium, radices acori succus. Item chamædryos, centaurii, chelidonii, ocymi, ceparum, rutæ hortensis ac syluestris, quæ etiam besafa appellatur, itæ mali punici succus, foeniculi, utriusque anagallidis, marrubii, trifolii, ueratri albi, & anemones. Ex liquoribus uero spisis, myrrha, sagapenum, opopanax, cyrenaicus, & Medicus, ammoniacum thymiana, galbanum, thus: ex animantibus, testudinis terrestres sanguis, hepatis caprini cruor, itæque siluri. Sed & siluri fel, & hyænæ, capræ, gallinæ, perdicis, uulturis, ursi, scari, calyonymi, & coracini. Ex adipibus, uiperæ adeps, gallinarum, piscium fluuiatiliū, castoris testes. Ex cineribus, hirudinū, pulli exusti, lacertæ ustæ, cornu cerui ustu. Ex metallicis, lapis hæmatites, & scissilis, es ustu, attramentum sutorium, chalcitis, misy, alumē omne, squama æris, rubrica, lapis phrygius, iaspis, magnes, moroxus quæ & leucographis appellatur, lapis galactites. Ex plantis, cortex thuris, ericæ fructus, & quæ eiusdem generis sunt.

Quæ aures purgant. Cap. CXXXIX.

Mel, uinum mulsum, uinum dulce, oleum nucum regiarum amygdalinum per se, & cum anserino adipe, irinum

S E R M O

cum aceto, myrrha, tum alumine, acetoq; ac aqua: spuma nitri cum melle & aceto, alumen cum aceto, senesca serpentis cum aceto, fel bubulum, suillum, & omne fel piscium, betæ succus, foliorum capparidis succus, corticis raphani succus, mercurialis succus, bdellium, galbanum, castorium, castia, ueratrū album & nigrum, herba lanaria, capparidis folia cum oleo cocta acetum mulsum, nitrum cum aqua calida infusum. Cæteri ex prædictis quædam ad pruritus, quædam ad ulcera, quædã ad ea quæ in meatum inciderunt, aliqua ad fordidas durities, item ad sonitus, & grauem auditum ac surditates commoda sunt. Capitis itē doloribus, antiquis, & morbo comitiali hæc profunt.

Quæ per nares purgant. Cap. CXL.

Per nares purgat caput, radice betæ succus, elateriū anagallidis caruleū florē habētis succus, oleum irinū, amygdalinum, cyclamini radice succus, & ipsa arida trita insufflata, piper nitrū, atrametū futuriū, mel, thlaspi, ueratrū albū, euphorbiū, herba lanaria, castoriū, calamintha, melanthiū, iris, marrubiū, anemone. Hæc uero manibus admouentur, propter diurnas capitis affectiones, & ad morbum comitalem, & oculos arquato morbo infestatos. Item ad obtusum auditum ac uisum & ad nariū obstructions antiquas, & in læso olfactu, & ad eos qui caninam conuulsionem passi sunt.

Quæ humiditatem ex ore trahunt. Cap. CXLI.

Lentiscus & ipsius folia, & quod ab ipsa resinaceum desinit, mastiche appellatum, cum staphide syluestri, piper, granum cnidii, sinapi cum aceto mulso, ac nitro gargarisatum multam pituitam euacuat: rucicis radix cum aceto cocta, pyrethrum, capparidis cortex, tæda, mel, oryganum, thymus, pulegium, hyssopum, rhus cum melle, alumen, chalcitis, misy, myrica fructus, terebinthina cum melle, omphacii succus cum silphio, cyrenaicus succus, castia, & omnia quæ ori illi

ni solent. Cæterum quæ ualde efficacia sunt, in diuturnis affectionibus assumenda sunt, ore prius ex oleo colluto, ut ne acrimonia impediatur usum. Adhibenda uero sunt hæc omnibus diuturnis capitis affectionibus, & hebetudini uisus, & graui auditui citra dolorem. Ad linguæ item ac gustus resolutiones, ad parotidas, anginas, pustulas capitis aut faciei, ad caninum conuulsionem. At uero recurationis gratia, adhibenda est postea aqua calida, sapa, aqua mullâ, lac micarum, panis cremor, aut ptisanæ succus.

Quæ lac generant ac mouent. Cap. CXLII.

Generat ac mouent lac in potu accepta, ptisana cū foeniculo cocta præsertim uiridi: sin minus, cū semine. Sed & ipsum foeniculum per se comestū, & anethū, selsamum, anisum, semen lini, cuminum, milii, farina cocta, tritici decoctum, eruca uiridis, cucumeris semen: foris autem illita uberibus prouocant & mouent lac, intestina terræ, nigella, fel tauri, ordeï macerati succus, portulacæ succus, adeps anserinus, cera, sulphur, recementū ferri. Hæc adhibentur in his quibus lac deficit.

Pulmonem ac pectus purgantia. Cap. CXLIII.

Semen urticæ, dauci, apii, thymus, semen raphani, in potu ac cibo accepta, item sinapi, sesamum, nasturtium, erysimum, cardamomum, cucumeris semen, nigella, piper, ruta, polium, marrubium, baccæ lauri, cassia, aron, dracūculus, bulbus, cepe, allium, costus, amomum, spica nardi, sulphur, styrax, galbanum, terebinthina, myrrha, opopanax, scilla, organum, pulegium, hyssopum, abrotonum, bryoniæ, radix, amygdalæ amaræ, caricæ, uuæ passæ, nuces pineæ, maxime recentes, mel, sapa, uinum dulce, castorium, farina erui, picearum nuclei, ammoniacum, bdellium, thus, silphium, & succus aris, aristolochia, baccæ iuniperi, stæchas, porrum capitatum, cum ptisana coctum in cibo acceptum, ouum recens absorptum, butyrum per se, & cū

u 3 melle,

S E R M O

melle, glycyrrhizæ succus & ipsa radix. His utendum est ad anhelosos & erecta ceruice spirantes, & ad ueterem tussim. Pleraque uero ex ipsis etiam pthificis & suppuratum pedus habentibus conueniunt, propter eductionem eorum quæ in thorace collecta sunt, & ad ulcerum repurgationem.

De suffitionibus. Cap. CXLIIII.

Suffitus non commodi sunt omnibus affectionibus circa thoracem consistentibus: neque enim in sanguinis sputo idonei sunt, quum per acrimoniam eorum quæ suffiuntur uasa rursus aperiantur: neque his qui siccū morbum circa thoracem habent, uerum solis anhelosis & erecta ceruice spirantibus, & quibus thorax ob copiam frigidorum humorum infestatur. Utendū autem est suffitionibus toto corpore euacuato. Colocandus est homo, & ubi uestibus contectus fuerit, iubendus est crura disparare, & deorsum nuere, ut facies prope genua existat, atque ita os aperire, quo suffimento inter crura posito, fumū ore suscipiat. Præstat tamen per infundibulum fumum suscipere. Sunt autem suffimenta hæc. Castorium suffitum humidam & frigidam affectionem pulmonis ac cerebri sanat. Similiter aristolochia, bitumen, sandaracha, ladanum, lolium, paleæ antiquæ, funiculus uetus, marina aqua maceratus, terebinthina, chamæleuce, calaminthe, styrax, mastiche, thus, erysimū, leporis sterces ac pilli, dorcadis sterces, cucumeris syluestris radix, centaurium, fœniculi semina. At nos habemus suffumigium per experientiam cognitum, quatuor specierum, nimirum styracis, terebinthinæ, sandarachæ, mastiches, æqualibus portionibus commixtis. Hoc fidem reperit quod anhelosas, & suppuratas, & pleuriticæ affectiones sanet, itemque tussim, quemadmodum & quæ prædicta sunt.

Quæ tenuia intestina euacuant. Cap. CXLV.
Tenuia intestina purgat, fructus tithymalli, & semina ipsius

ipſus quantum gutta quinque caricis aut palmulis ex-
ceptæ, atriplicis ſemen, braſſicæ ſuccus, cicerum deco-
ctum, thymbræ & polypodii decoctum, pulegii deco-
ctum, uiticis folia, thymi decoctum, chamæpitys, buty-
rum recens aſidue delinſtum, chanæ ualde coctæ ac
comeſtæ, iuſculo inſuper abſorpto, oleum omphaci-
num potatum, rofaceum item ac ricininum. Agaricum
cum aqua mulſa, ſed hoc cum moleſtia purgat: eſt. n.
ſtomacho incommodum, eo quod leue ſit, & ſtoma-
cho innater, aloë cum aqua frigida, aut aqua mulſa,
aut lactoſa ſiue lactei teporis pota itemque cocto melle
excepta ac deuorata, citra moleſtiam purgat, ſtyrax te-
rebinthina exceptus ac deuoratus, abſinthium & abro-
tonum ſimiliter. At uero tenuium inteſtinorum purga-
tio recentes obturationes, & crudorum humorum ge-
nerationes, & lumbricos rotundos curat. His uero
purgatis, etiam ueſicæ bilem ſuſcipientis meatus, qui
ieiuno inteſtino inferitur, propriam actionem minime
impediente perficit. Quin & inflationes & tormina
uertiginofa ac uoluuloſa horum purgatio perſanat.

Quæ ſima hepatis purgant. Cap. CXLVI.

Polypodium, mercurialis coctæ comeſtæ, lathyrides
cū aceto mulſo, chamelæa cum abſinthio & aqua mul-
ſa pota, braſſicæ ſuccus, cyclamini radix, lactis ſer-
uatiotropii, ſcorpipiuri appellati ſuccus, galli ueteris iuſcu-
lum. Hæc auxiliantur diuturnis inflammationibus cir-
ca ſima hepatis. Nam incipientibus profunt mitiora.

Quæ gibba hepatis purgant. Cap. CXLVII.

Amomi decoctum, ſos iunci odorati, acori, radix,
gentiana cum aqua, agaricum cum uino mulſo. Eſt au-
tem ſtomacho incommodum, radicis lauri cortex cū
uino rheon Ponticum, glycyrrhiæ, ſuccus amygdalæ
amaræ præſertim, abſinthii, coma, aniſum, fœniculi ſe-
men, ſpica nardi, radicis quinquefolii ſuccus, uiticis ſe-
men, dauci ſemen, petroſelinum, centaurium deco-

u s eum

S E R M O

stium, pæoniæ fructus, sesamum torrefactum, lauri, palmularum ossa usta, symphyton, polygonum, erigeron, smyrnium, hipposelinum, anagallis ceruleum habens florem, fumaria siue chelidonia quæ in sepibus nascitur, securidacæ semen, cornu ceruiustum, mentæ succus & decoctum, calamintha, costus, fœnumgræcum modice frictum, baccanum, opobalsamū, radicis myrti syluestris cortex, ordeï cremor, lupini, phu, asarū, meon, pix. Hęc sanant diuturnos circa gibba hepatis morbos, siue cum tumore aliquo sint, siue sola intemperatura adsit cum dolore, siue obturatio.

Splenem euacuantia. Cap. CXLVIII.

Veratrum nigrum, epithymum, polypodium, scopopendrium, pæoniæ radix, chamædryos decoctum item chamæpytios, centaurii præsertim minoris, pulegii decoctum, capparis cortex, colocynthidis cremor potus, mercurialis comesta, & decoctum ipsius potū, lathyrides cum aceto mulso potæ, chamelea, aqua marina calida pota, ericæ fructus cum petroselino, uiticis semen. Hęc omnia splenem purgantia, etiā hepar ab obturatione liberant, & malos habitus, & hepaticas ac spleniticas, morbiq; regii & aquæ inter cutem affectiones generari prohibent.

Rhenes purgantia. Cap. CXLIX.

Omnia incisoria ui prædita, plantaginis radix & folia & semen, arida trita pota, asparagus myacanthinus pæoniæ radix, cicerum nigrorum decoctam, amygdalæ præsertim amaræ, eryngii radicis decoctum, damasconium, adiantum, apii semen, fœniculi, dauci, petroselinum, ammii, anisi, ligustici, asari decoctum, meon, phu, flos iunci odorati, seseli, acori radix, gramen, uitis lachryma & cortex, sanguis hirci aridus. Auxiliantur autem hæc pota post remissum inflammationum uigorem: dissoluunt enim duros tumores qui fieri parat, & lapides generari prohibent.

Vesit

Vesicam purgantia. Cap. CL.

Vrinas à vesica ducit, acori decoctum potū, itemq; asari, oleum amaracinum, amygdalæ amaræ cum passio potæ, radice althææ decoctum, adianti decoctū hē matites lapis tritus cum uino potus, gallinarum sterus siccum, anchusæ decoctū, abrotani, anisi semen, sanguis hirci aridus, atriplicis semen, artemisiæ decoctum aristolochiæ decoctum, sabinæ leuissime tritæ drach. una cum aqua mulsa, in nō febrientibus cum uino, balsami semen, glandis decoctū, bdellium, apii semē, bryoniæ radix, glycyrrhizæ succus, pulegium, pæoniæ fructus, distamnum, dracunculus, abietis decoctum, rubiæ decoctum, serpillum, eryngii radix, heliotropium, senecio, menta, saluia, foliorum oleæ decoctum. Hæc non sinunt lapidum generationem in vesica fieri. Et crassities ac feculentas subsidentias. Insuperq; scabiolas & ulcerosas affectiones sanare solent.

Quæ glandi indantur ad prolestandas urinas. Cap. CLI.

Postquam uero repleta fuerit vesica urina, & contrahi non poterit, neque urinam exprimere, in glande hæc indere solemus, nitrum aqua dilutum, muriā, sel, cyclaminum.

Lapides in rhenibus ac vesica euacuantia. Cap. CLII.

Hæc lapides frangunt, cardamomum cum cortice radice lauri potum, cyperus, oleum amygdalinum, paliuri semen, bdellium, fœniculi radix, libanotis, myrti syluestris folia, cerasorum fructus, prunorum succus, amygdalæ amaræ, rumicis radice decoctum, seminis althææ decoctum, tribuli uiridis decoctum, adianti decoctū, uitis lachryma, apri vesica sicca, lithospermō, tecolios lithos, betonica, saxifraga, lapides in spongiis, electrū.

Vterum euacuantia. Cap. CLIII.

Sanguinem ab utero ducunt iniecta & apposita
u s hæc.

S E R M O

hæc. Cassia cum myrrha, calami aromatici decoctum, oleum amaracinum, uiola alba, thyni ac thymbræ decoctum, centaurii radix, & ipsum centaurium, opopanax, uiticis semen, amygdalæ amaræ, nucum regiarum, nuclei usti cum uino appositi, decoctum absinthii, itemq; succus, sampsuchus, fefeli, galbanum, lili radix, chamepitys, artemisiæ decoctum, dictamnium, conyza foemina, rubiæ radix, urticæ semen cum myrrha, elaterium, ueratrum nigrum, lupinorum decoctum, raphani cortex, herba lanaria, adeps cerui recens, adeps anseris, resina terebinthina, fel taurinum cum mastiche, muscus qui & splanchnum & hypnon dicitur, cyperus, unguentum irinum, succus cyciaminii, anchusa, gnaphalium, cuminum, silybrium, helenium, salua, heliotropium, mercurialis, granum cnidium, uua exemptis granis, foenum græcum, sesamum, nucleus baccarum lauri, amygdali amaræ radix, cochleæ parua, ladanæ succidæ, oelypum, lactucæ syluestris succus, porri, ceparum succus, calaminthæ folia. Tot quidem sunt quæ in pessos, hoc est, talorum formas excipiuntur, iniiciunturq; ac apponuntur. Vitandus tamen est asperius usus eorum quæ inter ipsa sunt acriora. Solent enim ulcerationes inducere.

Quæ in potu sumpta menses ducunt. Cap. CLIIII.

At uero in potu accepta sanguinem ab utero ducunt pleraque quidem ex prædictis, & omnia quoque urinam cientia. Sed & erysimum & asarum cum aqua mulla, calamus aromaticus, alumen, castorium, cicerum decoctum cum pipere & ruta, radicis asphodeli decoctum in uino elixatæ, item pulegii in uino costi, radicis eryngii decoctum, abrotoni semen, origani, thymi, thymbræ, rutæ decoctum, fœniculi decoctum, crethmon, cuminum, sinapi, marrubii semen, & succus, & decoctum, smyrnium, sion, oreoselinon, dauci semen, thlaspi, nigella, uiolæ albæ semen, carpopalium

habere

Samum, pæoniae semen, baccaë lauri, myrrha, cardamomum, cyclaminus, sagapenum, galbanum, semen foeniculi, spica nardi, mercurialis, costus, styrax, centaurii magni radix, sabina, iris, aristolochia, bryoniarum flos & succus, radicis rumicis decoctum, artemisia, dictamnus. Singula ex his cocta cum uino, aut trita & pota, sanquinem ducere creduntur. Conueniunt autem hæc his in quibus purgationes impediuntur, uel guttatim purgantur, aut oclusio uteri adest. Auxiliantur autem & declinationibus, & recurſibus sursum uersus & stranguationibus uteri.

Quæ stercora euacuant. Cap. CLV.

Stercora euacuant styrax deuoratus, mastiche cum aqua frigida trita pota, scrupulorum xii. pōdere, aloes drach. i. terebinthinæ cochlearium, sinapi, allium cum oleo & garo feruefactum, ficus cum nitro, cnici feminis medulla. Omnia uero prædicta ad tenuia intestina commoda, etiam magna intestina purgant.

Lumbricos educuntia. Cap. CLVI.

Lumbricos rotundos & latos & ascaridas expurgant ea quæ de tenuibus relata sunt, in potu accepta pprie uero expellit ipsos, auriculæ muris succus cū melle potus, aut cū zytho, utriusq; cyathi mēſura. Senecio in cibo acceptus, santonicum cum fico comestum, abrotōni decoctū, intestina terræ trita cocta cum passo pota.

Sudores excludentia. Cap. CLVII.

In potu accepta sudores excludunt, cuminum, baccaë lauri, anisum, uitex, serpillum, calamintha, polium, raphani cortex, comestus, costus, fisymbrium, dictamnus, artemisiæ, cardamomum, libanotis, mel, lac bubulum, casia, iunci odorati decoctū, succus cyrenaicus, ciceris magnitudine deuoratus in infrigidioribus morbis, chamædrys, castorium cum aqua mulsa, centaurii magni radix, radicis capparidis cortex, ligusticum, petroselinum, nigella. Hæc aliquando cum uino, aliquando

do

S E R M O

do cum uino mulso bibuntur, & sudores mouere cre-
duntur. Sed & pistacia comesta sudores citra molestia
cient. At uero forinsecus illita sudores mouent, nitrum
cum oleo, unguentum irinum, anethinum, chamaeme-
linum, laurinum, raphaninum, lycionium, myrobalanis-
num, althæa, costus, balsamum, aristolochia, castia, cala-
mus aromaticus, libanotis, singula cum oleo cocta. Suf-
fita uero sudores mouent, castorium cum pulegio, ses-
men balsami, bdellium, uiticis semen. utendum est his
ad morbum regium, et ad eos qui ob frigiditatem, aut
cutis adstrictionem, non sudant.

Quæ euacuant & corrumpunt pediculos omnis gene-
ris circa corporis superficiem. Cap. CLVIII.

Sandaracha, aristolochia, staphis sylvæstris, sulphur
uiuum, cinamomum, calamus aromaticus, castia, pyres-
thrum, cinis quercinus, cucumeris sylvæstris radix.

De infusionibus sedis. Cap. CLIX.

Plurima mala quæ in perniciem animalis generantur,
propinat uentris suppressio. Sequitur enim ad ipsam
uentris adstrictionem, capitis grauitas & uertigo,
euerfio stomachi, lacinatio uomitoria, nausæq; ac
prostratus appetitus, oris siccitas & amaritudo, ructus
iniucundi, ac uirosi spiritus graueolens, somni suspensio,
ac iniucundi, inflationes, tormina, uoluuli. Generat
item plenitudinis, & articulares, podagricosq; ac co-
xædicū morbos, omniaq; auget, & maligniora ac diu-
turniora mala efficit. Aliquando uero etiam perniciosi-
ssa ac lethalia. Contingit autem infusionum per sedem
usus et in aliis affectionibus, quæ ex parte mentione
faciam. Ex infusionibus igitur quæ iniiciuntur aliæ simpli-
ces sunt & teneræ aliæ acres, aliæ uero alium usum
ac uim habent. Ex simplicibus igitur, aqua calida ipsa
per seipsam facit, eliciendorum stercoreum gratia, in
continuis febribus, malignisq; ac æstuosis, & in his
qui ex longa imbecillitate uires recolligunt, in quibus
diffis

difficiles secessus fiunt. Calidiorē autem immittimus, inflat enim tepida. Verum aqua & oleo utimur in detentione duriorum stercorum, & in his qui ulcerosum ac mordacem sensum circa intestina habent. Vitare tamē aquā & oleum oportet, ubi capitis grauitas fuerit, aut stomachus subuertitur, aut pstratus appetitus obtinerit. Rosaceū autē pro oleo cū aqua iniectū, aptum est in æstuosis febribus, & feruoribus excellentibus circa media, & maxime circa colum. Caput autem complet, & minus lubricum est q̄ aqua & oleum. Immittē dum est autem rosaceum quarta aquæ parte. At uero cum ouo & ptisanæ succo iniicimus rosaceū in æstuosissimis febribus, aut ubi mordacitas circa intestina ad est. Chamæmelinum uero oleū, & oui luteū ac candidū, cū ptisanæ succo infundimus ad noctē, in ardētibus febribus iubentes ipsum continere per totā noctē. Nam & somnum iucundum inducit, & causas febris sequenti die secum educit. Butyrum uero cum aqua iniectum morsus & tormina mitigat. Modicum autem esse oportet in his butyrum. Facit & ad eos in quibus propter inflammationem intestini recti detinentur stercora, & in sordidis ulcerationibus circa intestinum. At foenigræci decoctum ex aqua citra pinguedinem infundatur in febribus ex pituita accensis, & in mollibus ac mulierosis corporibus, & in intestinorum morfu. Caput autem abunde complet. Quapropter non utendum est eo, nisi caput à læsione fuerit alienum. Maluæ autem decoctū cōuenit in torminibus ac morsibus, & præsertim si durum subest stercus. Seminis lini uero decoctum in corporibus ac morbis siccis cōuenit. Vtile est, & morsibus & nauseabūdīs, & ualde sitientibus. Caput autem complet quidem, non similiter autem uelut foenumgræcum. Ptisanae uero succus stercora dura dissoluere potest, & intestina ex tergere, & morsus mitigare. Alicæ succus morsus

quis

S E R M O

quidem mitigat, maxime uero conuenit cardiacis, & qui ex animi deliquio exoluuntur. Nam ad hoc quod nutrit, etiam uires reficit infusus. Insuperq; lubricitatē subiectis stercoreibus exhibet. Fursurum succus febris bus siccis, & doloribus colicis, & intestinorum ulcerationibus commodus est. Exterget enim absq; morsu. Portulacæ succus febribus accomodatisissimus est, in moribus ac feruoribus, tum aliis, tum in quibus propter durorum ac acrium stercoreum excretionem. anus aut intestinum rectum læsum, ignis sacri affectionem incurrit. Verum in his miscere ad succum oportet & ouum, & rosaceum. Sed & per se succus portulacæ commodus est, ubi sacri ignis ardor in profundo circa intestina consistit. Lac iniicitur, ulceratione & inflammatione circa intestina consistente. itemq; in rhenibus & uefica atque utero. Serum lactis infusum, egregie stercois educit, & omnes supfluitates in intestinis repertas expellit. Exterget etiam sordidiora intestinorum ulcera: Verum citra coagulum paretur. Oleum per se immisissum calidum, commodum est inflammationis intestinis. Idoneum est etiam in extreme senibus, in quibus stercois induratur. Aqua mulsa conuenit infusa in mitioribus febribus, & in mulierosis corporibus, & in deerepitis, quibus intestinum rectum aut colum perfrigescitum est. Rutę decoctum, item anethi, & cumini cum oleo, dissoluit flatus, quapropter colicis immittitur. Oportet autem in his esse duas partes decocti, & unã olei. Fœnigræci succus butyro & terebinthina ammittis, ita ut sit de utrisque quarta pars succi, maxime mitigat tormina, siue concussiones circa intestina. Nã & diu intus manet citra mordacitatē, & superfluitates educit citra turbationem. Vtilissimus est etiã ad uteri morsus. At pitisanæ succo miscetur butyrum & melis ualde parum, & sit commodus in detentis stercoreibus propter intestinorum ulcerationem, & in sordidis

didis intestinorum ulceribus. Rutaceum oleum cū butyro & terebinthina, utiliter infunditur in colicis doloribus. Aliquando uero picis liquidæ drachm. iiii. aut bituminis drachm. iiii. cum rutaceo oleo terentes infundimus, & sedat dolores, & pituitam euacuat citra molestiam. Aliquando uero lanas sordidas in uino dulci coquimus, & excolamus, atque hoc ipsum oleo rutaceo ammixtum infundimus & colic dolores sedat, ita ut sint uini mensuræ tres, olei uero duæ. Si uero neruorum ex quibus testes pendent, aut uesicæ dolor affuerit, etiam petroselinum leuissime tritum rutaceo oleo inspergatur. In doloribus uero abscessuum, aut doloribus ulcerosis in intestinis, butyrum cum manna thuris immitimus. aut medullam cerui, aut uituli cum oleo. Vbi uero frigidi fuerint morbi, & dolores lenti, galbanum cum butyro iniicimus, ut sit galbani drach. una, butyri sexcunx. Aut styracis obolis tres cum butyro. Caterum acribus infusis utimur in ischiadicis, lethargicis, erecta ceruice spirantibus, & frigidis morbis, & ad eos qui lethale pharmacum acceperunt, & in his quæ propter frigiditatem, aut concretionem in grumos, occidunt. Proinde in frigefactis toto corpore, syderatis, ischiadicisq; ac nephriticis, castorii obol. quatuor, tritos cum oleo immitimus addito modico sale. Verum pro sale nitrum addimus, quum bis aut ter promptitudinem ad excernendum facere uolumus. Sal etenim acruatim quidem mordet, non perseverat autem diu ipse morsus. At nitrum caput male afficit ac replet, & stomachum euertit, quale, nihil salis adest. Efficacia autem sunt ad paulo ante relatos, garum à siluro, marina aqua, muria, decoctum centaureæ, colocyntidis, aristolochiæ, cucumeris syluestris, radices, agarici, thymi, chamaepityos, seminis rosmarini. Hæc enim & sanguinem ducunt, & hoc ipso affectiones leuant.

De

S E R M O

De glandibus. Cap. CLX.

Glandibus subdititiis utimur, aliquando ob ægrorū imbecillitatem, qui infusis uti non possunt. Aliquando propterea quod stercora sint apud intestinum rectum, & infuso non habeant opus, præsertim in febribus vehementibus ac ardentibus, & materiam sursum repentem habentibus, in quibus nocuius est infusionū usus. Nam in his absque omni molestia educuntur superfuitates insitæ, per glandes subditas. Commodæ sunt etiã omnibus frigidis capitis affectionibus, altiore somno pressis ac deliris. Contingit etiam ipsorum usus sæpe in quibus non excernitur id quod per clysterem immissum est. Præparantur autem diuersimode glandulæ ipsæ. Nam & ex melle cocto, & sale tosto, & nitro præparantur. Et ex cumino & ruta nitroq; ac melle cocto, in quibus inflatio magis infestat. Sed & thymus tritus cocto melle excipitur. Et cyclaminus trita cum melle. Et absinthium, aut abrotonum, aut lupinorum farina cum melle. Hæc autem glandula ad lumbricos commoda est. Aut hyssopum & tragoriganum & epithymum cum melle. Hæc in stomachi subuersione utilis est. Aut granum cnidium cum resina sicca siue melle cocto. Aut pyrethrum cum resina sicca. Aut sinapi cum sicca resina. Aut centaurium cum pice & cera. Hæc commodæ sunt in partium resolutione. Aut bitumen, radicis panacis parum, hyssopum, galbanum, & resina sicca. Vtilis est hæc glans ad resolutos toto corpore, propterea facultatem excernendi debilem habentes. Facit & in resolutione intestini recti. Facit ad ascaridas. Potest autem pro melle resina sicca in usum assumi, aut pix, aut ficus pinguis trita, aut uua passa exemptis granis, aut sapo. Optima uero glandula fit ex foliis mercurialis uiridibus tritis ac efformatis, & siccatis. In infantibus autem etiam grumus salis inditur, cepaq; ac porrum capitatum.

De tomentis

De tomentis siue floccis. Cap. CLXI.

Sæpe etiam opus est aliquid subdere, in his qui scir-
turas aut condylomata in ano habent: dilaniantur aut
hæc à glandium duricie. Vnde cogimur tomentis pro
illis uti. Materia uero horum sunt omnia ante relata,
quæ trita cum melle, & tomento siue flocco excepta
ano induntur.

De Aere. Galeni. Cap. CLXII.

Bonus est aer in omni tempore qui exacte purus est.
Talis autem fuerit is qui non ex stagnorum aut palu-
strium locorum euaporatione turbatur, neque ex bara-
thro quopiam uenosam auram concipit. Velut uerbi-
gratia. Si ex quibusdam cloacis magnam ciuitatem ex-
purgantibus conturbatur, malus est. At uero & qui ne-
bulosus est, non est bonus. Quemadmodum etiam qui
in regione caua undiq; altis montibus includitur, ma-
lus est & æstuosus ac strangulatorius. Qui uero in mō-
tibus altisq; regionibus est, & nullam auram suscipit,
salubrior est, commodus erecta ceruice spirantibus &
tabidis, & omnibus thoracis ac capitis affectionibus.
At q in humilibus regionibus purus est, cōmodus est
animo deliquentibus ac senibus. Marinus uero hydro-
picis & fluidis affectionibus, & præsertim frigidioribus
utilis est, & neruis per consensum affectis, & prostratæ
appetentiæ. Qui uero in petrosis locis est, hyeme qui-
dem grauis est, frigidus enim est: æstate uero æstuosus
est. Malus est etiam qui ex metallis exhalat. Qui uero
ex argillosis, stomachum exoluit. At ex locis terræ ful-
uæ, magis priore siccatur. Optimus autem est ex terra ni-
gra. Sed & circa anni tempora, mutationes aeris fiunt.
Et uerno quidem tempore humidus & calidus est aer:
Æstate uero siccus & calidus. Autumnno frigidus & sic-
cus, hyeme frigidus & humidus. Rursus autem in sin-
gulis temporibus tres differentiæ fiunt prima, media,
& ultima. Media itaque sincerissimum temporis tem-

A E T.

x

pera

per amētum habent. Prima uero & ultima à uicino tēpore imminuuntur. Sed & luna secundū mensem quatuor differentias in aere operatur. Primus igitur septenarius à nouilunio usque ad septimā diem, similis est ueri, humidus & calidus existens. Secundus uero septenarius usque ad plenilunium, æstati similis est. Tertius sextenarius decrecente luna, autumno. Quartus & ultimus, hyemi. Sed & singulis diebus differentia aeris sunt. Matutinum enim tempus humidum est & calidū, uelut uer: Quapropter etiam corpora tum sanorum, tum ægrotorum remittuntur, ut etiam febrientibus hoc tēpus facillime toleretur. At medium diei æstati assimilatur. Crepusculū autumno, uespera hyemi. Quin & noctis prima pars ueri assimilatur, media æstati, & reliqua consequenter.

De uentis, Adamantii Sophistæ. Cap. CLXIII.

Quandoquidem uero ex terræ exhalationibus uentū generātur, etiā de his paucis tractādum est. Vētus quidem parturit terra, parit autem fuliginosas exhalationes. Nam caliditas humiditati inuoluta, sicciore exhalationes, & uelut fuliginosas faciēs, uentos generat. Sic autem exhalationem nunc accipe ad cōparationem aliorum, uelut si uinum siccius dicamus. Vniuersales uenti duodecim sunt numero. Oriētales tres, eurus, subsolanus, cæcias. Occidentales tres, aphricus, fauonius, thrascias. Vnus autem meridionalis appellatus aufter, & unus septētrionalis boreas: ut sint relati octo. alii uero quatuor inter relatos medii sunt & ab angulis mūdi excitātur. Inter oriētē & meridiē. Euro aufter. Inter meridiē, & occidētē, Aphrico aufter. Inter oriētē & septentrionē. Aquilo. Inter septentrionem, & occidētē, Argestes siue circius: ut sint omnes uniuersales. xii. Alii uero quatuor uernaculi sunt singulis regionibus, spiri existunt. At uero alia exhalationes ex terra fientes, humidiores his sunt quæ uentos generant. Si quidem igitur

quō quantū
uentū gunt
4. nūo u.

igitur modica & tenuis fuerit exhalatio, uapor hubilofus generatur. Si uero amplior & crassior, caliginosus. Si uero adhuc crassior, tenebricosus. Plurima uero ac *uoris quibus* crassissima humiditate exhalate, uapor diffunditur in ambientem roscidus. Ex his quatuor exhalationibus cōcretis rores & imbres fiunt ac deferuntur: congelatis uero pruinæ, & niues, & grandines, pro frigoris qualitate ac quantitate. Nulla uero harum uentum generare solet, quum segnes sint & impetu careant. Et humida quidem exhalatio quæ uapor appellatur, rores & imbres facit. Siccior autem facit uentos, & est sicca humidæ contraria. Quomodo uero sæpe simul imber & uentus fit: dicimus, quæ ex a liio atq; alio loco afferuntur. Quum. n. ex diuersis latitudine locis cōtrariæ exhalationes fiunt, tunc & pluit & flatus fit. Cur autem allquando *quiritur* post pluuiam uenti fiunt, aliquando post uentos pluuiam sequitur: dicimus: Quonia caliditas in terra non habet in illo tempore humorē quem accēdat, & propterea manet ociosa. ubi uero arripit pluuiam humiditatem, efflorescit: & per materiam incensionem fuliginem excitās uentos efficit, qui iam sanè cōsumpta pluuiam nubem manent in serenitate spirantes, aut impellunt id quod ipsos genuit. Pluuiam itaque hoc modo uentos generat. Ventus autem pluuiam hoc modo generat. Ostendimus quod cōmunis est caliditas utrisque exhalationibus. Verum humiditas quantitate diuersa est. Quum igitur multa fuerit caliditas, larga uero humiditas, tunc appropinquant humiditatem in superficie exurit, & fuliginem simul ac uapores facit. Transpirans autem caliditas ex multa humiditate paulatim imminuitur, & non amplius humiditatem exurit, sed diffundit, & uapores pro fuligine facit. Atque sic succedit imber post. Et sæpe ad multos dies obtinet pluuiam calido exoluto, & non amplius materiam exurere potēte. Cur autem multi & aspiduorales ac anniuersarij uenti in æstate fiunt: Quoniam

S E R M O

Tot sub boreali polo plurimam reperiens humiditas, partim in niue, partim in aquis congelatis, & hæc paulatim eliquans, diuidit quidem in fluuiorum ac stagnorum generationem, effundit autem & fontes in terra. Et propterea multas exhalationes efficit, quas in flammam exurens, unà cum caliditatibus multo tempore in terra occultatis, fuliginosas ipsas reddit, & quæ exurit ad uenti diuturni fluxum paulatim redigit. In cõsumuni igitur omnis uetus longiorem aeris fruitionem exhibet corporibus, uiolento motu aerem inducens. Porro locales uenti similes sunt locis ex quibus spirant, à salubribus locis, salubres, à morbofis, morbofi. Quare ex relictis de aere, etiam de his coniectare oportet. Quo uero in summa dicamus, omnes locales uenti uniuersalibus morbosiores sunt. Nam corpora inæqualiter afficiunt, neque totum aerem commouentes, neque per totum diem spirantes. Maxime enim locales uenti circa matutinum solum tempus spirant, quos nauarum Apogeos, uelut è terra eleuatos appellat. At ex uniuersalibus uentis hi qui à meridie spirant Australi appellati, calidum temperamentum habentes semper, ferè etiam humidi sunt. Transmutantur autem ad tempora anni, & sunt calidi ac sicci. Et propterea uarios morbos generant. Boreales uero frigido sunt temperamento, & ideo omnium uentorum saluberrimi, & præsertim in calidioribus ac carnosissimis corporibus. At uenti orientales uehementissimi sunt, & morbos à siccitate contingentes efficiunt. Occidentales autem humidi sunt ac lenes, & corporibus nostris magis familiares.

De accessione ac significatione stellarum. Cap. CLXIII.

Quandoquidem etiam stellæ in cœlo orientes iuxta tempora à Deo ipsis ordinata, & similiter occidentes, aera mutant, ut contingat ex hoc etiam uentos alias

aliàs aliter spirare. Neccssarium duxi hic tempora in
dicare, in quibus earum quæ palam aerem alterant, or
tus & occasus fiunt. Nam sanorum corpora, & multo
magis ægrotorum iuxta aeris statum alterantur. Men
se Martio qui Dystrus græcis est, equus mane oritur
decima nona die. Mense martio die xxiii. æquinoctiū
uernū est, & maxima aeris turbatio. Mense aprili hoc
est Xantico, prima die intempesta nocte pleiades ap
parent. Mensis april. xix. pleiades uesperī occultantur.
Mensis april. xxi. pleiades cum solis ortu oriuntur, &
est maxima circa aerem turbatio. Mensis aprilis. xxvii.
orion uesperī occultatur. Mense artemisio, hoc est Ma
io, prima die hyadas simul cum solis ortu oriuntur.
Mensis Maii quarta, lyra uesperī oritur, & aer multum
alteratur. Mensis Maii sexta, Capra mane oritur, & ual
de alteratur aer. Mensis Maii septima, pleiades mane
apparent, & aer sedari incipit. Mensis Maii xix. hyades
mane apparent, & aer ualde alteratur, pridie aut nu
diustertius eius diei. Mensis Maii xxiiii. capra uesperī
occultatur, & nudius tertius eius diei aer mouetur. Mē
sis Iunii secunda, aquila uesperī oritur. Eiusdem sexta
arcturus occidit. Nona delphin uesperī oritur. Vigesi
ma quinta orion mane oriri incipit. Sunt autem solstis
tia æstiuā, & aer tribus diebus antea ualde alteratur.
Mensis Iulii tertia orion totus oritur. Decima quarta
procyon, siue canicula mane oritur. Decimanona ca
nis oritur, & contingit maxima aeris turbatio, aliquan
do etiā nudius tertius eius diei. Vigesima quinta aqui
la mane occidit. Mēsis Augusti decima quinta lyra ma
ne occidit decimanona delphin mane occidit. Et est
mutatio æstatis ad frigiditatē. Vigesima octaua uinde
miator mane oritur, & malus nauis occidit. Et est finis
dierū post exortū canis. Mēsis Septēbris septima capra
uesperī oritur. Decima septima arcturus oritur, & alte
rat sequenti die aerē. Decimanona spica mane oritur.

æquinoctium
uernale

Alteratur aer duobus diebus antea. Vigesima quinta
 æquinoctium fit autumnale, & est maxima aeris turba-
 tio tribus antea diebus. Quare cauendum est ne uenā
 secemus, neq; purgemus, neq; aliās corpus uehemen-
 ti motu moueamus, à decima quinta septembris usq;
 ad uigesimam quartam eiusdē mensis. Mensis octob. se-
 xta corona mane oritur, & est uehemens aeris muta-
 tio. Septima hœdi uesperī oriuntur. Decima septima
 hyades uespere oriuntur, & magna fit aeris turbatio.
 Vigesima tertia unā cum solis ortu pleiades occidunt.
 Et contingit pridie maxima aeris turbatio. Mensis no-
 uembris sexta pleiades mane occidunt & incipit aer
 sedari. Undecima lyra mane oritur. Vigesima prima
 hyades mane occidunt, & sequenti die turbatio fit cir-
 ca aerem. Vigesima septima orion oritur, & corona oc-
 cidit. Mēsis decembris prima, canis mane occidit. Ob-
 seruatum est autem à multis, quod si tempestuosa fue-
 rit hæc dies, perseverat plerūq; turbatio aeris ad dies
 xxxvii. Si uero serena fuerit per tot dies serenitatem
 fore significat. Decima hœdi mane occidunt. Undeci-
 ma capra mane occidit, & perturbatio aeris fit postri-
 die. Vigesima tertia solstitium est hybernū. Mensis
 Ianuarii quarta delphin oritur. Quinta Aquila uespe-
 re occidit, & fit turbatio uehemens post duos dies. Vi-
 gesima quinta illustris stella in leone occidit. Mensis
 Februarii sexta fauonius spirat. Vigesima secunda ma-
 lus nauis uesperī occidit, & est turbatio aeris magna.
 Vigesima quinta Arcturus uesperī oritur. Vigesima se-
 xta hirundines uolant & apparent.

De Aquis ex Rufo. Cap. CLXV.

Aquarum potabilium quinque sunt uniuersales diffe-
 rentiæ, pluuia, fontana, puteana, fluuialis, stagnina.
 Ex his apparet aqua pluuia leuissima & facillime mus-
 tabilis, & in aliis affectionib. potu optima, si statim ex-
 cipiatur ac coletur. Verum febribus & his qui bilem
 superne

*æquinoctium
autumnale*

*primus dies
septis*

solstitium hybernū

*aquarum
quæ dicitur*

superne ac inferne redunt, & regio morbo incōmoda
 est. Mutatur enim facile & in bile transit. Idonea uero
 est oculariis medicamentis, ad fluxus aut ulcera desti-
 natis. At his quæ uisum acutiorem reddunt inepta est.
 Itemq; ad metallicorū pharmacorū loturam. Adstrin-
 git. n. amplius q̄ fontana. Quare neq; extergit, neq; cō-
 coquit, neq; madefacit, & excretiones impedit. Diutur-
 nior aut acerbior fit, & difficiliter transit, & ægrius se-
 cernitur, tardius item concoquitur ac digeritur. Gene-
 rat autem destillationes præsertim si frigida bibatur.
 Fontanæ uero aquæ quarum fontes ad septentrionē
 erumpunt ex petris stillantes solem auersum habent,
 incoctiles ac tardi transitus sunt, & tarde calefiunt, ac
 frigefaciunt. Quæ uero fontes ad orientes erumpūt,
 & per meatū quendam aut terram puram excolātur,
 calefiuntq; ac frigesunt citissime, hæ optimæ sunt, nisi
 ex cloacis quibusdā uitium ipsis accedat. At puteana
 frigida est, terrea, difficulter excernitur, egre digeritur,
 & propterea æstufo stomacho aut uentri cōmodior
 est q̄ fontana. Fluuiales autem aquæ & stagninæ oēs
 malæ sunt. Nisi aqua excepta, hæc enim omnibus uir-
 tutibus exornata est. Nam & in potu iucunda est, &
 moderato tēpore in aluo moratur, sitimq; extinguit,
 & si quis frigidam bibat, minime molestat, & ad con-
 coctionem ac digestionem utilis est. Vnde concinnū,
 & robustum, & bene coloratum corpus facit. At alio-
 rum fluuioꝝ aqua ægre concoquitur, siccat, & siticulo-
 sa est, & præsertim si uitiosas aliquas regiones pertran-
 sit. Meliores autē sunt fluuuii, qui per fontes perpetuos
 fluunt, & aliis fluuiis non miscentur. Stagnina uero
 aqua, propter cœnosam circumferentiam, limosa &
 grauis est: & propter stationē ac immobilitatem, uelut
 mortua & putrefacta. Quare nunq̄ alia præsentē aqua,
 exhibenda est hæc debilius. Porro iuxta terram quos-
 que ac regiones, plurimæ aquarum differentia fiunt.

in aqua

S E R M O

Verum ut in summa dicam, quæ gustui cōgrua est, cui inhabitatorum experientia testimonium præbet, optima censenda est. Nam quæ cito calefcit ac frigescit, & facile carnes ac alia omnia coquit, ea etiam cibos in uentre concoquit. Quæcunq; uero aquæ adstrictionem, aut falfedinē, aut nitrositatem, aut crassitatem, aut aliud quid in gustu detegunt, malæ sunt. Itē quæ graueolent, & quæ concretionem superstantem habēt, & subsidentiam foetidam ac solidam, & quæ instar lapillorum æreis uasis adhærent, & quæ hirudines nutriūt, aut talia quædā praua animalia: & stantes, & palustres, & quæ sunt in metallis auri, & argenti aut aluminis, aut sulphuris, aut similibus. Et quibus radices insitæ sunt, in cōmodæ sunt. Et quibus uicinæ sunt calidæ aquæ siue spontaneæ erumpentes, oēs tales malæ sunt. Optimū igitur fuerit talem aquam præcoquere in fistilibus uasis, & frigefacere, & rursus calidam bibere. Cæterum in peregrinationibus aut exercitu, fossæ consequenter faciendæ sunt, ab altissimis locis ad decliues, & per has ducenda est aqua, ita ut in totas fossas terra dulcis ac pinguis mittatur, ex aqua fistilia fiunt. Semper. n. in fossis relinquitur aquæ malitia. In summa omnis aqua tarde transit, ægre concoquitur, & flatuosa est, & præsertim frigida destillationem facit. Si uero ab acceptis in cibo oleribus quis aquam bibat, maius est periculū, ne homo tenuia capitis ulcuscula, & scabiē, & lepras, pustulas, impetigines, furfures, putrida ulcera, herpes, satyriases, aut ex his aliqua incurrat, & ad hoc uenas mordaces talesq; etiam egestionem habeat, & præsertim si nitrosa fuerit aqua. Incommoda est etiam thoraci, arteriæ ulceratæ, nitrosa aqua, rhenibus item ac uesicæ & omnibus ulceribus. Emendant autem nitrosam aquam, cibi hebetantes ac uinum. Crassam uero, secantes & attenuantes, uelut sunt allia, & similia. Aluminosam, uinum tenuissimum, omnia urinā ciens

tia,

in
hæc Hippocr.
de lib. 1. c. 1.
uero aqua
lucis scribitur

nota

tia, & omnia excretionem impellentia. Videtur porro
 aqua conuenire capitis doloribus, hebeti uisui, comi-
 tiali morbo, articulari morbo, tremulis, resolutis, per-
 fe, & cum melle pota. Commodior est autem his q̄ ab
 utero strangulantur, & qui bilem generant nigram si-
 ue flauam, à quibus os uentris roditur & robuſto uen-
 tri, ac intestino ieiuno, & iuuenibus exudantibus car-
 nosis, & omnibus pinguibus, & nimium purgatis, & ex
 uulnere sanguinem fundentibus, aut ex naribus, aut
 alio loco. Commodat & astuosa febrī tempeſtiue da-
 ta. Conuenit etiam his qui assidue in somnis semen ef-
 fundunt, & qui aliàs feminis profluuiō laborant, in po-
 tu accepta: quanquā proſit et̄ in ipsa natate, ex eaq̄; p̄
 fundi conuenit mulieribus e fluxu, aut pica laboranti-
 bus. Conuenit singultientibus, & oris graueolentiam
 habentibus frigida pota. Tepida uero conuenit mor-
 bo comitali, capitis doloribus lippientibus, gingiuis
 dentiu corroſis, dentibus perforatis, gingiuarū absces-
 sui, & gingiuis eruentis, faucibus ulceratis, tonsillarum
 morbis, fluxioni capitis, atræ bilis feruori, bili superne
 ac inferne erumpenti in principio, & uomētibus in fe-
 bri biliosa. Conuenit et̄ tepida aqua quum frigidæ im-
 pedimentum fuerit, & his qui ulcera habent circa ſe-
 ptum transuerſum & sanguinem ſpuentibus, & ruptu-
 ris in ſuccingēte coſtas mēbrana. At uero calida aqua
 conuenit, ubi oportet excretionem præparare, & ubi
 quid attenuare, & ubi diffundere, aut liquefacere, aut
 mollire, aut eluare, aut concoquere, aut discutere uolu-
 mus. In uniuersum igitur calida pota hæc potest. Par-
 ticularim uero, mucum ducit, & ſcreatum adiuuat, &
 dolorem omnem mitigat, & præſertim in præcordiis
 ac intestinis ructū mouet, & flatum prouocat, urinam
 ac ſecceſſum ducit. Bona est et̄ ad concoctionem, ac di-
 gestionem, & nutritionem, atque augmentum. Men-
 ses ducit, neruis & conuulſionibus idonea est. Pleuri-
 o

aq̄ melle

*cum dōmīk
conſp̄ta*

*et̄ ad
ſingultū*

tidī item ac peripneumoniæ & anginæ . An uero nutriat, aut non nutriat, & an sit alimenti uehiculum, non est propositum hic quærere. Quod uero dicere necessarium est, hoc est, quod sine aqua alimentum concoqui non potest : Sicut neq; citra aquam quicquam commode coqui potest . Cæterum aqua lixiuii pota splenicis prodest. Et si quis panē cum tali aqua præparatum ipsis præbeat, multum prodest.

De Balneis. Ex Galeno. Cap. CLXVI.

Balnea quædam sunt dulcia, quædam qualitatis exortia, quædam qualitatem aliquam habent. Et quæ aliâ quædam qualitatem habent, partim ex nostro studio uim habent, partim naturalem uim per se possident. Primum igitur de dulcibus dicendum est, quâdoquidem horum usus frequētior existit. Dulcium itaq; aquarum uis humida & calida est, siquidē fuerint temperatæ . Si uero tepidæ fuerint, humida & frigida . Si uero calidiores æquo factæ fuerint, calida quidē ipsarum uis est, nō autem similiter humida. In horrescere enim cogunt corpora, & meatus ipsorum densari, ut neq; extrinseca humiditate fruantur, neq; ex internis superfuitatibus quæ euacuetur. At enim à temperatis incipiendum est. Temperatæ itaq; semper humectant per seipsas ac calefaciunt . Contingit autem ipsas aliquando aut discutere humiditates ex corporis quibusdam partibus, aut molliere, aut concoquere, aut corroborare uirtutem, aut dissoluere. Ad hæc tamen etiam quantitas ipsarum nō parum confert. Commoda uero sunt talia balnea, dulcia inquam & temperata, in febribus siccis & humoris exortibus & præsertim in immodice sitientibus, & in forti insolatione, & in pustulis scabiosis . Oportet autem & aerem balnei humidum efficere pauimento & parietibus atque conspersis . At uero calida ex nostra industria parantur balnea, quum frigiditatem infestantem sedere uolumus, aut lassitudinis affectum, aut conuulsionem,

fronem, aut dolorem mitigare. Fiunt autem calida, cal
factoriis quibusdam aquæ immixtis, uelut pulegio, ori
gano, hyssopo, thymo, thymbra, saluia, foliis lauri, py
rethro, chamæpity, panacis radice, rosmarini semine, &
similibus. Balneis autem discussoriis utimur, aut ha
bitum corporis graciliorem reddere uolentes, uelut in
pinguibus, & ex affectione tumefactis, aut toto corpo
re, aut aliqua parte, uelut abdomine, testibus, pedibus,
uelut in hydropicis contingit. Utimur etiam in fluidis
ulceribus, propter subiectam in toto corpore multitu
dinem, aut uaricibus ulceri subiectis. Fiunt autem dis
cussoria balnea, iniectis aquæ talibus quibusdam, qua
lia sunt, sal, nitrum, aqua marina calefacta, & mel aquæ
ammixtum, aut staphis syluestris cocta cum aqua ex ci
nere ficulneo aut uitis percolata. Item bacca iuniperi
cum eadem aqua coctæ, & sulphur eadem aqua elutu
m, & alumen cum eadem coctum. At uero mols
libus, & lenibus balneis utimur, in inflammatione ac
duritiæ quadam partium. Talia autem sunt malua
in aqua cocta, tum hortensi, tum syluestri, & semine li
ni, & scængræci, & meliloti. In fluidis autem inflama
tionibus, plantago aut polygonum aquæ incoquitur,
aut malicorium, aut rubi folia. In conuulsionibus aut
tem inflammationem minantibus, utimur his quæ iã
relata sunt in inflammationibus absque fluxionibus.
Maxime uero prodest his aqua & oleum, in quibus
malua scœnumgræcum ac semen lini sunt incocta. Si
uero duritia est citra inflammationem, prædictis dis
cussoriis utemur.

De balneis naturalibus. Archigenis. Cap. CLXVII.

Ex balneis naturalibus quædam sunt nitrosa, quæ
dam salsa, quædam aluminosa, aliqua bituminosa, ali
qua sulphurulenta, aliqua ferri, aliqua æris qualita
tem habent. Quædam uero ex his composita sunt.
Horum autem omnium uis est, siccare. Aliqua
uero

uero unà cum hoc quod siccant, etiã strenue calfaciunt. Quædam unà cum siccando etiam adstringunt, uelut aluminosa, ex parte uero etiam falsa, & quæ æris qualitatem habent. Omnia autem sunt comoda humidis & frigidis præter naturam corporibus, & talibus morbis diuturnis. Quæ uero propter conueniunt morbo articulari, podagræ, resolutionibus, nephritidi, anhelosis, fracturis calli inductione egentibus, ulceribus fluidis, inflammationibus diuturnis, & iam induratis. Et nitrosa quidẽ ac falsa capiti cõueniunt, & thoraci fluxionibus uexato, & stomacho humido, & hydropicis, & tumoribus omnibus. Aluminosa uero, sanguinis reiectioni, stomacho uementi, & his qui immodice ab hæmorrhoidibus euacuantur, & scæminis quæ inordinate purgantur, aut nimium purgantur, & quæ citra manifestam cãm frequenter abortiunt. Prosunt & his qui immodice exundant, & tarde concoquunt, et tumoribus surarum. Comodant etiam uaricibus. At sulphurenta & neruos molliunt, & tenasmi dolores mitigant. Verum stomachum exoluunt ac subuertunt. Purgant autem cutem & propterea conferunt uittiligni albæ ac nigræ, lepræ, scabiei, impetigini, & ulceribus antiquis, articularum fluxionibus, spleni indurato, hepaticis; ac utero, resolutis, coxendicium morbo, & pruritu. Bituminosa uero caput replent, & sensuum instrumenta lædunt. Perseueranter autem calfaciunt, & cum tempore molliunt, & præsertim partes circa uterum & uescicam accollunt. Quæ uero æris qualitatem habent, ori & tonsillis, & uis atque oculis excellenter comodant. Ferri uero qualitate prædita stomacho & spleni conuenientissima sunt. Porro quæ mixtam qualitatem habent, iuxta dominium mixtorum operantur. Oportet autem ingressus ad naturalia calidam balnea citra turbationem facere, quo uis ipsorum remisso corpori allabens immergatur. Nam qui per turbati ingrediuntur, eorum corpus horrescens densatur

fatur, & non suscipit ab aqua qualitatem. Cæterum bituminosis & sulphurentis aquis salientibus, caput supponere non oportet, facile enim inde læditur.

De frigida lotionem. Ex Galeno. Cap. CLXV III.

Frigida balnea conueniunt inculpate sanis. Corroborant enim totum corpus, & cutem duram ac densam efficiunt. Optimum est autem hoc præsidium contra læsionem ab externis. Nō autem dico conferre frigidæ lotionem his qui uulgari uictu temere utuntur, sed solum his qui exacte uiuunt, & laboribus ac cibis conuenientibus utuntur. Sint autem neque ex uenere, neque alias lassati, neque crudi, neque prius uomuisse debent, neque uentre male affecti esse, neque uigilasse. Alioquin periculosus fuerit eius usus. Oportet autem insuetos ad frigida lotionem paulatim adsuefacere: Et primum quidem in ætate ipsius usum auspicari, & primum non in sinceram frigidam ingredi, sed que superficiem habet exolutum. Deinde ubi paulatim per totam hyemem adsueuit quis, ita ad frigidam accedere. Sit autem dies in aqua auspicatur, à uentis tranquilla, & quam maxime pro illo tempore calida & in meridie initium faciat. Qui uero frigida usurus est, sit ætate circa quintum & uicesimum annum, sit animi alacris & ualde uirilibus. Et primum fricet corpus linteis diutius frictione duriore: Deinde per oleum fricetur consuetum, postea exerceatur, atque ita in frigidam descendat, non lente, sed confertim insiliens quo in uno tempore omnibus corporis partibus aqua circumfundatur. Nam quæ paulatim appropinquat, horrorem inducit. Sit autem aqua uelut dictum est, neque tepida, neque pure frigida. Postquam autem egressus fuerit ex aqua, à pluribus per oleum fricetur, donec cutis incalcescat. Et postea cibos plures quam solet ingerat: Nam plures appetunt, à frigida lotionem & melius concoquunt, & minus sitiunt: Quare etiam paucior potus ipsis dandus est.

De in

S E R M O

De infessu in solium ex oleo. Galeni. Cap. CLXIX.

Infessus in solium ex oleo, conueniunt diuturnis cũ frigore febribus, & lassatis, & dolentibus neruos ossibus incumbentes, & conuulsis, & urinæ suppressæ. Operet autem quintam olei partem ad ignem calfacere: Reliquum uero in solium imittere. Satis autem calidū sit, quod in parua solia balnearū immittitur. Quinta uero pars ad reliquum calfacta adiciatur, atque sic zger inducatur.

De spongiæ usu. Archigenis. Cap. CLXX.

Spongiæ usum assumimus in aliis quidem partibus, aut ad fordes incumbentes detergendas, aut ad saniem, aut sanguinem, aut pus, aut ipsa medicamenta, aut ut corpora à mordacitate aut pruritu uexata mitigemus. Verum in facie, ut spiritum renouemus ac resuscitemus, uelut in his qui animo linquntur aquam adhibemus æstate quidem frigidam, hyeme uero laetofam siue lactei teporis. In ægrotis autem caute hoc faciendum est, non in principio, neque in augmento exacerbationis, sed in uigore ac declinatione. In principio enim impetuum refocillamus per odoramenta. Vult autem Archigenes in febris ardentis excessu iuxta ipsum uigorem, ut non solum facie spongiam adhibeamus, sed etiam pectori.

De aspersiõibus. Cap. CLXXI.

Sed & aspersiões faciei assumimus in ægrotis, ob prædictas causas. Et æstate quidem in ardentissimis febribus frigidam adhibemus, hyeme uero calidiorem. Verum in simplicioribus febribus, & in stomachi subuersione, etiam posseam aspergimus. Cauendum autem ne diutius immoremur, & præsertim in his qui caput quod facile læditur habent. Nam delationis in soporem grauiorem ac periculosam frigiditatis initium præbet. Vtimur etiam aspersiõibus in oculis fluxione infestatis, ocymi decoctum uelut efficacissimum adhibentes, &

tes. & ramulorum pinastrorum contusorum decoctū.
Subiiciatur autem mento spongia sicca, ut ne deficiat a
qua ad pectus.

De irrigationibus. Cap. CLXXII.

Irrigationibus utimur ubi ob aliquam circumstan-
tiam balneum adhibere prohibemur. Et in uigiliis in
febris, & ad delirantes ipsis utimur, uelut est decoctū
chamemeli, aliquando etiam calicum papaueris. Quin
& decoctis in oleo calicibus papaueris, caput irriga-
mus, & statim iucundus somnus sequitur. Archigenes
autem præceptorem suum Agathinum ex uigiliis deo-
lirantem, confestim à delirio ac uigiliis liberauit, capi-
te eius multo calido oleo irrigato. At in conuulsionibus
caninis oleo sicyonio calido, aut aliquo consimili
caput perfundendum est. Item in his quibus nerui for-
titer sunt afflicti. Si uero frigiditas & tremor ad afflictio-
nem neruorum consequatur etiam castorium ad sicyo-
nium ammiscendum est. Podagricos uero marrubio
in aqua aut uino cocto irrigamus.

De infestationibus. Cap. CLXXIII.

Infestationes assumimus in partibus inflammatis, aut
ob balnei penuriam, aut propter uirium debilitatē, aut
ob aliud quoddam impedimētum. In inflammatis igitur
rhenibus, utimur decocto scenigraci, maluæ hortē-
sis ac syluestris, seminis lini. In calculosis uero, iisdem
propter inflammationem, & artemisii decocto, ac rof-
marini, & petroselini, ac spicæ nardi. Iisdem etiam utē-
dum est in uesica, adiecta etiam ruta. Ad uterum uero,
artemisii decocto, saluæq; ac lauri, & similia.
Ad colum autem, sinonis & panacis decocto, & lau-
ri ac similia. Ad sedem, meliloti, calicum pa-
paueris & rosarum decocto. Ad fluxiones autem
uteri & hæmorrhoidas ani, plantaginis decoctum
conuenit, & polygonii, malicorii, rosarum, rubo-
rum, ac similia. Ad uulnera uero conuulsionem
denun

S E R M O

denuntiantia, aqua & oleum. Omnes igitur illinendi sunt, & inducendi usque ad inum umbilicum. Oportet autem & partes quæ non madefiunt, prius inungere, & præsertim caput, & tegere ut ne repleatur.

De humectationibus. Cap. C L X X I I I.

Humectatio differt ab irrigatione, eo quod per se rantem ex adhibito auxilio habet utilitatem: Nā aut lanam aut linteum humectantes imponimus partibus affectis post perfusionem siue humectationem. Habent igitur minorem uim quàm cataplasmata. Utimur autem ipsis ad caput, quod non probe ad cataplasmata dispositum est, & ad eos qui ob debilitatem ferre non possunt cataplasmatum grauitatem, & ad præcordia inflammata, circa morborum principia quum intempescius sit tunc cataplasmatum usus. Utimur etiam ad fracturas ac contusiones necessitate expetente, quando emplastica pharmaca assumere non possumus.

De fomentis, perfusione, cataplasmatibus, ac cucurbitis.

Ex Galeno. Cap. C L X X V.

Fomenta cutem rarefacere solent, & facile transpirabilem efficere, & sanguinem in inflammationibus at tenuare ac discutere, toto nimirum corpore tunc superfluitatibus carente. Nam superfluitas quæ redundat in quibusdam per omnem cutem, plus ad calidam partem trahetur quàm discutietur. Quapropter ante fomenta totum corpus euacuare oportet. Humida itaque fomenta inflammationibus conueniunt à biliosioribus humoribus factis. Sicca uero his quæ à tenui & aquoso sanguine productæ sunt. Et leuia quidem fomenta mordacibus humoribus conueniunt: Mordacia uero & attenuantia, crassis ac uiscosis. At uero calfacere præcordia cataplasmatibus aut irrigationibus, non semper tutum est. Sed in illis solum ægrotis, in quibus nulla superfluitas in toto corpore oberat. Aliis omnibus extremum malum est. Con-

*fomenta
per
gatione*

tingit autem in plenitudinis morbis, ut diuites magis quam pauperes male curentur. Pleriq; enim ipsorum præ deliciis non sustinent uenæ sectionem, & quidem quâ magis quàm pauperes plenitudinis affectionibus corripiantur, ut qui etiâ magis impleantur & ociosius uiuant. At qui curant ipsos medici, eo quod reliquū est maximum auxilium, arbitrantur se aliorum usu expleturos esse quantum deest. Et sanè ipsi etiam egri putantes quietum uisum, negligentiam esse, & quodcumq; tandem facere, curationem esse, cogunt medicos quotidie aliquid præcordiis adhibere, consentientibus sanè etiam medicis in hoc ipsum, ut semper aliquid facere uideantur. Hinc enim sperant se plus lucri facturos esse. Atq; sic ipsi efficiunt inflammationes per ea que faciunt, semper aliquid præcordiis adhibentes. Proinde contingit in illo tempore inflammationes incipere in diuitibus, in quo iam in pauperibus morbus est prope solutionem. Vena enim secta in principio præsertim continentis febris, & pauperes, & serui diuitum, plerique in quinta die iudicati sunt, aliqui uero in septima. At uero diuites, plenitudinem & superfluitates plures quàm serui & pauperes habentes, & uenæ sectione auxiliū transgressi, & postea quotidie per calidum oleum foti, & laxatoriis cataplasmatibus intesti, inflammationem quandam constatam habent, aut circa hepate, aut uentrè, aut alia uiscera, aliqui in quarta die, aliqui in quinta, aut omnino in sexta. Vidisti autè etiam tu qui eodem tēpore dum fomentū adhiberetur diffusius spirauit, omni superfluitate ad præcordia attracta à caliditate. Hic itaq; mortuus est, & alii innumeris quotidie moriuntur, quū cataplasmata instar cucurbitarum attrahant ad uiscera superfluitates ex toto corpore. Quidam uero etiâ ipsa cucurbita usi sunt in præcordiis, hoc unū etiâ illi cogitantes, ut uiderentur aliquid semper facere circa ægrotū. In principiis igitur dū adhuc

A E T.

y

feruntur

feruntur fluxiones ad affectū locum, melius est repellere ac reprimere, non attrahere ad ipsum. Cōmoda autem sunt in principiis adstringentia cum oleo adhibita: quę simul & firmitatem addunt partibus affectis: ut ne facile affluentes superfluitates suscipiant, & simul iam in ipsis contentarū tenuitatē intus reprimunt. Post quā uero latio quieuerit per repulsoria auxilia, & densitas ex adstrictione inducta partibus affectis, cōtinet superfluitates, tunc iam tempus est laxare, quo contentę superfluitates euacuētur: præsertim uero ubi ad hepar aut uentrem impetum fecerint superfluitates moderate adstringentibus uti conuenit in principio. Valde enim principales sunt hæ partes. Immo ubi etiam tēpus iam fuerit discutiendi firmatas, tunc quoq; partes hæ adstrictione opus habent. Quare decocto in oleo absinthio irrigabimus. In quibus autē fortiore adstrictione opus est, omphacinum sit oleum, in quo decoquitur absinthium. In penuria uero absinthii, melinum aut mastichinum aut lētiscinum ad hoc sufficiet. Si uero minor fuerit febris, etiam nardinum unguentū ad datur. Si uero declinatio febris non ualde mitis fuerit, à nardo cauere oportet, uti uero melino. Quo nō præsentē, rosaceum ad nardinum miscendum est. Similiter etiam cataplasmata compositam uim habeāt, ex laxatoria, ac tenui, & ex amara ac adstringente. Quod si colum fuerit affectum, aut alia intestina tenui, aut musculi præcordiorū, aut pellicula aluum & intestina amplectens, nequaquam miscenda sunt adstringentia: quemadmodum neq; si uesica, aut uterus, quum uelut distū est, neq; influxerit quid amplius, neq; superfluitas fuerit in toto corpore. At uero rhenes & thorax in medio relatorū sunt: Neq; enim multa adstrictione in his opus est, neq; tamen exoluere conducit. Splene uero inflammato, in principiis adstringentia miscenda sunt. Euacuato uero corpore, etiam discutientia. Quin &

si cucurbitis opus fuerit, præuacuato toto corpore utemur ipsis, non in principio affectionum.

De cataplasmate ex fermento. Ex Lyco. Cap. CLXXVI.

Hoc cataplasma diffundere ac eliquare compacta ualde potest, & aculeos infixos extrahere, & tumores induratos mollire. Oportet autem fermentum dissoluere in oleo sufficienti, atque sic imponere. Quod si uehementius efficere uolueris, nitrum modicum admisce: Si uero etiam aceto dissolueris fermentum, & rursus coctum per cocturam spissaueris, conuenientissimum erit ad induratos tumores in splene ac hepate. Si uero thymum & pulegium, aut absinthium, aut abrotonum fermento miscueris, optimum efficies pharmacum.

De cataplasmate ex pane. Cap. CLXXVII.

Cataplasma ex pane efficacissimum est ad omnes inflammationes. Multis autem modis paratur. Nam & frigida aqua madefactis, & tritis, & adiecto modico rosaceo, & coriandri succo, commodum fit cataplasma inflammationibus ignis, sacri. Aut pro aqua, ex aceto paratur, atque sic magis conducit igni sacro. Verum si pro eo oleo, butyrum addatur, commodum fit cataplasma ad inflammationes ægre concoctiles. Paratur etiam sic. Panis multa aqua dissoluitur, ut succi spissitudinem habeat, & huic miscetur oleum aut butyrum. Deinde coquitur ad compagem. Hoc præstantissimum omnium est ad uulnerum inflammationes, & ut citius suppurentur. Hoc utimur ubi neruus aut neruosum quid intus contusum fuerit. Ego uero etiam picis liquidæ parum ammisceo, & utile cataplasma expertus sum. Hoc & podagricis inflammationibus idoneum est.

Alia præparatio panis cum melle. Pridiani panis medullam manibus conterimus, & ubi uelut similago

y 2 dispersa

disperfa fuerit, mel in olla calefacimus, & sic tritum panem inspergimus, ac coquimus ad moderatam cōpagem, deinde oleum moderatum adiicimus, & unita imponimus. Hoc cataplasma cōmodum est inflammationibus præcordiorum. Præstat autem parū aque melli ammiscere. Sic enim in coctura diffunditur. Farinæ quoq; triticæ cataplasma eadem ferme facere potest, & eodem modo præparatur.

De cataplasmate ex furfuribus. Cap. CLXXVIII.

Furfures in mortario tundimus ac cribramus ut tenuissimi fiant, & utimur ipsis ad tumorem induratum in omni corporis loco consistentē, & præsertim in hepate aut splene. Oportet autem ipsos præparare cum aceto mulso. Aut ammoniacum thymiam cum aceto mulso terimus, & furfures ammiscemus & cataplasma imponimus, atq; adhibemus lenticulata uasa uaporatoria aqua calida plena, ut ne frigeat cataplasma. Aliquando uero ad testes inflammatos utilissimū est hoc cataplasma. Verum ad hos sine aceto paretur, cū aqua mulsa uidelicet. Cōmodum est hoc cataplasma etiam furunculis, & aliis duris tumoribus ac tuberculis. Verum ad uenenum iaculantēs bestias, furfures aceto imbuti commodius cataplasma efficiunt.

De cataplasmate ex ficibus. Cap. CLXXIX.

Ficus pingues exactissime contunduntur, ut nihil inalteratū in ipsis appareat. Deinde unguenti irini parum additur, & cataplasma imponitur. Facit autem ad duritias neruorum, & ad articulos contractos, aut plus iusto laxatos: & ad duros tumores, præsertim hepatis ac splenis. Vbi uero ad relatum cataplasma nitri parum additū fuerit, rumpit abscessus & aculeos extrahit: Si uero ad ficem ita paratas ammiscueris pulegium aut origanū, aut thymum, aut absinthii commodissime cribratam, hydropicis cōfert. Sed sic coquantur ficis probe, & deinde cum decocto terantur: & or

*ex pane
alio et
melle*

simile

*ad testes
aq. mulsa*

*ad uenena
bestiarum*

Ordeacea aut triticea farina ammisceatur, & rursus
coctura fiat ad cōpagem, cōmodum sit cataplasma abs
scelsibus qui nō facile maturi sunt. Si uero uoles pin-
gitudinem adicere, aut butyrum ammiscere, aut rutę
folia trita, dolores intestinorū à flatu factos se dabis.
Misceatur autem similiter & cuminum & oleum.

De dropace ac picatione. Archigenis.

Cap.

CLXXX.

Dropax à quibusdam etiam Picatio appellatur, diu
turnis autē maxime morbis conuenit. Omnino autem
& ante sinapismum assumitur, ut corpus ad sinapi præ-
paretur, & post sinapismum, ut reliquię affectionis ex-
scindatur. Simplicissimus itaq; dropax est qui picatio
uocatur. Pix arida cū ualde modico oleo liquatur: deo
inde calida adhuc, cuti illinitur, & prærasis locis agglu-
tinatur, & priusquā perfecte frigescat auellitur. Et rur-
sus calefacto, emplasmate ad ignē agglutinatur, & si-
militer priusquam frigescat auellitur atq; hoc sæpe re-
petitur. Vtilissimus est assidue uomentibus & crudis
ac non concoquentibus, & cœliacijs affectionibus, &
reliquis partibus alimentum non sentientibus. At uero
ad hunc communem dropacem, calfaciendi gra-
tia adiicitur piper, pyrethrum semen rosmarini, bitu-
men. Si uero siccare opus fuerit, sulphur uiuū, sal, cis-
nis sarmentorū. Sin lancinare, limnestis, quę & adarce
uocatur, adiicitur, aut euphorbiū. Singula autem hæc
trita liquefactis insperguntur. Est autem dropax qui à
multis in usum assumitur & Gallas appellatur, hic: Co-
lophonix thus redolentis, & resinæ sordidæ lignosæ
quę in dolijs affertur, resinæ à nauibus derasæ, quã
græci aliqui apochyma uocant, picis siccæ, sing. lib. i. s.
picis liquidæ brutiæ lib. ii. cerę lib. iiii. nitri lib. i. bitumi-
nis, galbani, adarces, pyrethri, ueratri albi, piperis, singu-
lorum trientem, sulphuris uiui quadrantem, castorii,
ammoniaci, thymiamatis, staphidis syluestris singulo

y 3 rum

rum sextantem: olei sicyonii lib. i. opobalsami sextuncem. Alius dropax optimus & probatus. Picis, cera, colophonæ, singulorū lib. i. nitri sextuncem, bituminis quadrantem, sulphuris uiui sesquiunciam, piperris, euphorbii, adaraces, singulorum unciam. i. Cantharidum drach. iiii. olei cyprini trientem. Vtere. Oportet autem uelut prædictum est, dropacem calidum in linere, crassitudinem habentem pro ratione uirium ægri, prærastris pilis in locis quibus adhibetur. Eos uere qui robusti dropace utuntur, etiam lauare conuenit incumbente dropace, & si fieri potest, etiam exerceri. At dropax confertim auulsus, remissum spiritum firmare potest, & ad superficiem reuocare, & propriorum operum commonefacere.

De sinapismo. Archigenis. Cap. CLXXXI.

Cataplasma ex sinapi, sinapismum uocare omnes solent. Est autem efficacissimum auxilium. Verum in acutis morbis non ualde probatur, paucis exceptis. Nam in solis segnioribus ac pigrioribus, & in acutis affectionibus immerfis, sinapi utimur. At in diuturnis ferme omnibus, postquam reliqua auxilia nihil profuerunt, sinapismus efficacissimus reperitur. Quando quidem igitur in omnibus ferè diuturnis conuenit, præstat ut dicamus in quibus non utendum est ipso. Itaque in ulceratione pulmonis sinapismus non assumitur, neque in alia in profundo exulceratione. Effuerant enim ulcera & exacerbantur, ob acrimoniam. Sed neque in exulcerata cutis superficie, neque in cartilaginosis partibus, uelut sunt aures, aut nasus summus. Exuruntur enim ab ipso, & nigrescunt partes quæ ualde sunt ex carnes. At reliquæ partes corporis itemq; affectiones, hoc auxilio gaudent, præcipue uero caput, in diuturnis capitis totius itemq; alterius partis doloribus, & in uertiginibus, comitialiq; morbo ac infania. Sed & thoraci commodus est in ere-

ta

Ææ ceruicis spiratione, anhelationibus, tussis diuturna. In destillatione uero caput unà cum thorace sinapismo integendum est. Stomachus autem & intestina in omnibus diuturnis affectionibus, & maxime prostrato appetitu, & in rhenum affectionibus ac lumborum, & in spinæ colisq; ac uesicæ resolutionibus, Quin & omnes resolutæ ac frigefactæ partes hoc auxilio, gaudent. Commodum est & arthriticis & ischiadicis ac podagricis. Inditur & in intestinum rectum glans ex sinapi, ubi illud fuerit resolutum, & post mortem ablata glande infunditur aqua mulsa. Modus autem præparandi hic est.

Sinapismi præparatio.

Caricæ pingues in aqua tepida pridie macerare oportet, sequenti autem die fortiter expressas probe conterere, deinde acris sinapi acceptum per se terere, & inter terendum paulatim de caricarum cremore aspersum, quo facilius teri possit, non tamen aquosum fiat. Deinde utrunque per se in massas redige, & inter se immisce prout usus postulat. Si quidem fortiter sinapissare uoles, duas sinapi partes ad unam caricarum. Si uero mediocriter utriusque parem portionem. Sin mitius, tertiam partem sinapis, & duas caricarum. Cæterum in corporibus molli sensu præditis, & in quibus circa superficiem est affectio, panem pro caricis ad sinapi ammiscere oportet. Sed & hoc noscendum est: Si in aceto maceretur sinapi inefficacius redditur: Acetum enim sinapis uim discutit. At ubi tenue factum est cataplasma, in omnibus præditis infarciatur in linteum, & locis adhibeatur. Temporis porro longitudinem in omnibus decernere impossibile est. Quare frequenter leuandum est cataplasma, & caro consideranda an exacte rubefacta est. Et hoc maxime facere oportet in partibus hebetiore sensu præditis. In quibus uero celeriter operari ipsum uolumus

locus spōgiis ex calida expressis fouendus est incum-
bente adhuc cataplasmate, hoc est, super linteum spon-
giæ adhibendæ sunt. Post sufficientem usum, in bal-
neum ducendus est æger, & in calidum solium ponen-
dus, & pars iterum perfundenda citra inunctionem.
Post balneum uero rosaceo illinimus locum. At in ue-
hementi dolore aut etiã ulceratione, hapso lanæ aqua
& rosaceo imbuto integendus est, & imponenda est
malua cocta trita cū pane. Post sedatū dolorem uten-
dum est cerato rosaceo cū cerusa: In quibus uero bal-
neum adhiberi nō potest, in his per reliquum corpus
spongiarū ex calida aqua expressarum fomento uten-
dum est. Verum in capitis & præsertim frigidis affe-
ctionibus, olei calidi perussione locus mitigandus est.

Quod caprarum simi pilulæ cum aceto impos-

sitæ priuatim coxendicum morbo con-
ueniunt. Cap. CLXXXII.

Caprarum simi pilulæ in aceto, trite, sinapismi usum
exhibent. Priuatim uero ischiadicis, hoc est coxendi-
cum affectione laborantibus conuenit hoc cataplas-
ma, ut quod longe efficacius sinapismo in ipsis com-
pertum est.

Quæ sint alia rubificantia. Cap. CLXXXIII.

Rubificat nasturtii semē, & calefacit uelut sinapi. Si-
militer helenii radix, & syluestrium colambarum si-
mus, quo ualde frequenter utor. Sed & cum nasturtii
semine contuso ac cribrato, pro sinapi illo utor, in
ischiaide, hemicrania, uertigine, capitis dolore an-
tiquo, in doloribus diuturnis laterum, humerorum,
tendinum, lumborum. Et ad hæc in nephriticis ac co-
licis affectionibus, & arthriticis ac podagricis, quum
nondum pori ac durities callosæ fuerint coactæ. Quum
scilla contusa in mortario, consimilem sinapi uim
habet in cataplasmate imposita. Verum ad medicum
tempus imponatur, nam diutius immorans locū exulo-
cerat.

notat.

terat. Utendum est ipsa priuatim ad erecta ceruice sp̄i
rantes thoraci imposita. Item in resolutione, quando
non solum motus, sed & sensus tactus deficit. Post
hæc autem mitigandæ sunt partes, uelut in sinapismo
prædictum est. Priuatim uero scillæ morsus mitigat
perfusio olei, præsertim rosacei.

De Iberide siue Cardamine, quæ & Lepidium
uocatur. Cap. CLXXXIII.

Ex his uero quæ ualde utiliter rubificant, est & iberis,
quæ etiam cardamine uocatur: de qua Galenus in
tractatione de ischiade plurima scripsit. Sed & Archi-
genes ipsa usus est in splenicis ac coxendicibus. Verû
in epistola ad Aristonem Archigenes sic scribit de ip-
sa: Vellem autem te uti etiam radice eius herbæ quæ
nunc hic Iberis appellatur. Habet autē folia uelut nas-
turtium: uere floridiora, caulem longitudine cubitali
ampliores aut minores. Et nascitur quidem in incol-
tis locis: Æstate uero lacteum florem producit tuncq;
efficacissima est. Radices nasturtium odore referunt.
Radices igitur accipe prædicto tempore, ipsasq; dili-
genter tunde, ægre enim cõteri possunt: & adipis suis
li inueterati tantum adiuice quo emplastri formæ cata-
plasma fiat, quod non minus horis quatuor impositû
habe: Deinde in calidû balneum citra inunctionem in-
gressus, post modicam corporis exudationem, in so-
lio mordaciore morare. Egressus autem uino & oleo
multo perfusus ac deterfus, coxêdicem lanis puris in-
tege. Atq; hic quidem est sinapismi modus. Verû uti-
litates spe maiores habet, eo quod medicatiõrẽ uim
possidet, & cum minore mordacitate curet.

De euocantibus ex alto auxiliis. Gale-
ni. Cap. CLXXXV.

In omnibus diuturnis affectionibus, quû nihil pro-
fecerint ulla auxilia, euocantem ex alto curationem,
metasyncriticam à Methodicis appellatam, hoc est,

y s quæ

I N D E X.

quæ meatuum miscellæ corporis statum præter naturam habentē transmutat, facere pleriq; solent. Ego uero ubi intēperies quædā, humida & frigida in affectis partibus est, aut obtusus, aut stupidus sensus, adhibeo ipsi pharmaca ex sinapi, aut thapsia, & similibus confecta. At siccis & calidis affectionibus ea non adhibeo,

A E T I I T E R T I I S E R M O N I S , F I N I S .

I N D E X E O R U M Q V Æ
in quarto Aëtii Sermone continentur.

D E sanitate tuenda .	De apthâ ulcere oris ar	
Caput primus.	dente.	15
Quomodo infans recens natus sanus cognoscitur.	Ad deuoratas spinas aut festucas eximendas.	16
De infantis educatione.	Ad assiduas sternutationes infantium, & ad graues uedines.	17
De nutricis electione.	Ad tusses puerorum.	18
Probatio lactis.	Ad alui infantium profusum.	19
Victus nutricis.	Ad aluum supressam.	20
Ad stertentes infantes.	De pustulis puerorum.	21
Ad uocem infantium interceptam.	Ad capitis ulcera, & acheres tenuia capitis ulcerum.	22
De dentitione.	Ad ulcus Melicerida à mellei humoris similitudine dictū, quod & dulcisce appellatur, & Syriace Sanalia.	23
Ad inflammationes oculorum.	Ad sedem infantium pro-	
Ad albugines puerorū.	ciden	
Ad inflammationes ac humiditates aurium.		
De inflammatione Siriasiæ græcis appellata.		
Ut exudet puer i febre.		